

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנח**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דקא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דקא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **חלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"ב.פ.

תביר [מרכא] טפחא [מונח] אתנח ... תביר [מרכא] טפחא [מרכא] סלוק; תביר מרכא טפחא – קבוצת פרטים הקשורים לנושא, אשר על חלקם חל ענין או הלכה מסוימת ועל חלקם לא חל הענין או ההלכה המסוימת; **מונח אתנח / מרכא סלוק**: מונח או מרכא מרבים ענין ו-אתנח או סלוק מגבילים את הענין שהתרבה. בלא **מונח** או **מרכא** ה- **אתנח** או ה- **סלוק** מגבילים משהו בחלק הענין שנותר ממיעוט התביר. צריך להבחין בין השפעת **תביר** – מחלק וממעט ובין השפעת **אתנח** או **סלוק** – מגביל.

1.1 במדבר פינחס כה"א

במדבר פינחס כה"א:

פִּינְחָס בֶּן-אֱלֵעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת-חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאֹתֵי בְּתוּכֶם וְלֹא-כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאֹתֵי:

ע"פ **אור החיים** צריך לדעת למה הוצרך ליחסו

- (א) ואולי שנתכוון שיזכרו אבותיו לטובה
- (ב) עוד נראה שנתכוון להשלים ישראל עם אהרן וגו' (כי במדרש) נחשב על אהרן הקלוקל שגרם במיתת עם רב והוא מבקש לתקן וכאן רמז ה' כי פנחס שלם במדה טובה מרובה. הרי עמד פנחס בן בנו ופדה נפש כל ישראל
- (ג) שלא יחשוב משה שה' השיב את-חמתו בלא אמצעות זכות אשר פכה מדת-הדין ויצא מזה שיחשוב משה כי ה' מתנהג בסדר זה (ללא מעשה טוב של ישראל), לכן הודיעו ה' כי פנחס הוא שהיה סיבה להשיב חימה והוא אומר **השיב אֶת-חַמְתִּי** ולא מעצמה שבה
- (ד) מעשה הטוב בגדר הפעולה עצמה שהסיר כעס ה' כי הכעס הוא ענף היגון והדאבון ויהי' לה' נחת רוח הרבה השבת חימה.

ע"פ **רש"י ושפת"ח וכלי יקר** – השבטים מבזים את פנחס (קודם למעשה ההצלה באומרם), אבי אביך זה פיתם עגלים לע"ז (כוונה ליתרו) אבי אמך או אבי אם אמך או אבי אב אמך, היינו אשת אלעזר (**בבא בתרא פרק שמיני אלו נוחלין**), וזה אהרן עשה העגל ואעפ"כ העביר פינחס על מידותיו לא היה מקפיד על ביזויו (מעיד על יו"ד זעירא במילת פינחס, שמחל על בזויו (**נחלת יעקב**)) כי אחז מעשה אבותיו בידי כמו שלא הקפיד אהרן על כבודו שביזוהו על מעשה העגל, שהוא ניסה להציל ולא הצליח, ואעפ"כ עשה חסד עם ישראל במעשה הולכת קטורת לעם בשעת המגיפה כדי להצילו (**במד' קרח יז, יב**). אם כן פינחס משיב חימה בקידוש השם ברבים הריגת נשיא שמעון שדרש התרת איסור שלא כהלכה ושהיה קשור לעבודה זרה וזנות, כמו שאהרן סבו השיב חימה בלי להקפיד על ביזויו.

תבנית טעמי הפסוק כעין כלל ופרט, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט, נברר מה מלמדים הפרטים

פִּינְחָס בֶּן-אֱלֵעָזָר - קדמא ואולא, כעין כלל מלמד ואחריו הפרטים:

- (א) **בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן** - מונח רביע, התוכן מלמד על אהרן הכהן, סבו של פינחס שעבר על מידותיו והציל את בני ישראל. תבנית הטעמים - מונח רביע, רבוי רב ללמד על כל מצות האמורות בתורה (ראה **רמב"ם** להלן);
- (ב) **הַשֵּׁיב אֶת-חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל** - מהפך פשטא מונח זקא-קטן, פינחס מהפך – עובר על מידתו, והציל את בני ישראל. זקא-קטן – בתפקיד שתיים, השבת החימה הייתה בקידוש השם בשני הדברים הבאים:
 - (ג) **בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאֹתֵי בְּתוּכֶם** - מרכא טפחא אתנח
 - (ד) **וְלֹא-כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאֹתֵי** - מרכא טפחא סלוק

אפשר כי הפרטים מלמדים את הלימודים הבאים:

- (א) **העובר על מידותיו יוצר שעת רצון**, ולכן הוא אמצעי ראוי לה' להפך מידת הדין מעל בני ישראל והגברת מידת הרחמים, כאהרן ופינחס ועל זה הזכיר שניהם **פִּינְחָס בֶּן-אֱלֵעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת-חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל**
 - (ב) **סיבות לקידוש השם בתוך בני ישראל וע"י מי**
- כתב **כלי יקר** לימד על כל קידוש שם שצריך להיות בתוך בני ישראל דוקא וכמו שאמר **ונקדשתי בתוך בני ישראל** ולכן נאמר (**במד' בלק כח, ו**) **וַיִּקַּם מִתּוֹךְ הָעֵדָה**

רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ה ה"י כל העובר מדעתו (טט - כמו זמרי בן סלוא) בלא אונס על אחת מכל מצות האמורות בתורה בשאט בנפש להכעיס הרי זה מחלל את השם, ולפיכך נאמר בשבועת שקר וחללת את שם אלהיך אני ה', ואם עבר בעשרה מישאל הרי זה חילל את השם ברבים (טט - זמרי עבר על ארמית ואולי גם על עבודה זרה, אף שלא ראוהו בשעת מעשה, אלא שע"י הוצאתו עם האשה על הרומח של פינחס נתגלה מעשהו), וכן כל הפורש מעבירה או עשה מצוה לא מפני דבר בעולם לא פחד ולא יראה ולא לבקש כבוד אלא מפני הבורא ברוך הוא כמניעת יוסף הצדיק עצמו מאשת רבו (וכן פינחס **בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאֹתֵי** – על בעילת ארמית ברבים נזכר הלכה הבורא ארמית קנאים פוגעים בו ועשה מעשה אע"פ שאם היה בא לבית הדין לא היו מורים לא כן - **בְּתוּכֶם**, קנאת הבורא בלבד, ולא סיבת אחרת) הרי זה מקדש את השם.

בְּקִנְאוֹ אֶת-קִנְאֹתֵי - מרכא טפחא – יתור לרבות, ככתב **רמב"ם** לעיל כל העובר מדעתו ... מכל המצוות **בְּתוּכֶם** – אתנח – מגביל, קנא קנאת הבורא בלבד, ולא סיבת אחרת. ולכן בזכות מעשה ללא פניות, לטובת אנשים שקודם ביזוהו (**אור החיים**) מעשה הטוב בגדר הפעולה עצמה שהסיר כעס ה' כי הכעס הוא ענף היגון והדאבון ויהי' לה' נחת רוח הרבה השבת חימה. **וְלֹא-כִלִּיתִי אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל** - מרכא טפחא – יתור לרבות, גם הקב"ה עובר על מידותיו **בְּקִנְאֹתֵי** – סילוק, (מגביל) מסלק מידת הדין ומגביר מידת הרחמים.

לקידוש השם בתוך בני ישראל של אהרן הכהן ופינחס נכדו ללא פניות יש המשך באליהו הנקשר במקורות שונים לפינחס **יונתן שמות וארא ויח** וגבוי דקתה עמךם וַיִּצְהָר וַחֲבֵרֹן וַעֲזִיאֵל וַיִּשְׁנִי חַיִּי דְקָתָה חֲסִידָא מְאָה וְתַלְתִּין וְתַלְתִּין שְׁנִין חֲזִיא עַד דְחָמָא ית **פִּינְחָס הוּא אֱלִיהוּ כְּהֵנָּה רַבָּא דְעָמִיד לְמִשְׁתַּלְחָא לְגַלְוַתָּא דְיִשְׂרָאֵל בְּסוּף יוֹמָא:**
כתר יונתן שמות וארא ויח ... פנחס הוא אליהו כהן גדול שעתידי להשלה לגלות של ישראל בסוף הימים:
במדבר פינחס כה"א יב לכן אמר הני נתן לו את-בריתי שלום:

דעת זקנים מבעלי התוספות - לכן - שעשה דבר הגון לפני **הנני נתן לו את-בריתי שלום**. ואם ישנאוהו ישראל לא יחוש ואין לו לירא לא מקרובי זמרי ולא מקרובי כזבי שהיתה בת מלך.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דראג** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דראג תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישי: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גריש = גריש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; **מדות דר'** ישמעאל ול"ב **מדות דר'** אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכהה: **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכהה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ע"פ רש"י (כה"ג) **ברית כהנות עולם** – שאע"פ שכבר ניתנה כהונה לזרעו של אהרן, לא נתנה אלא לאהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שילידו אחר המשחתן, אבל פנחס שנוולד קודם לכן ולא נמשח לא בא לכלל כהונה עד כאן. וכן שינוי ב- **זבחים** (קא,ב) לא נתכהן פנחס עד שהרג לזמרי. אבל **בבלי זבחים קבא**, מיתבי, חמש שמחות היתה אלישבע יתירה על בנות תורה; יבמה מלך, אישה כהן גדול, בנה שגן, בן בנה (ויקרא רבה פינחס) משוח מלחמה, ואחיה נשיא שבט, ואבילה על שני בניה; ו- **תורה תמימה** **קהלת פ"ב הערה זי** סובר כי הגי' צ"ל ארבע שמחות ללא פינחס. ויש המפרש כי נמשח אך לא הובטחה כהונה גדולה לו ולזרעו. **שפת"ח** ... משום הכי לא נכתב בריתי שלום שלא יהא מלת שלום דביקות ... **את-בריתי שלום**, **בריתי** – טפחא מפסיקה את הדביקות של מלת **שלום** למלת **בריתי**. **לכן** – המלה לעצמה מילת שימוש, **לכן** – טפחא – לכן לעצמה מילת שימוש, וטפחא בתפקיד פותחת טפח להתאפיין ממלת **אמר** – אתנח, מגביל ומפרשים "לכן" לשון שבועה שמאפינה **אמר** – אתנח, מגביל השבועה לפינחס ולזרעו השלמים ולא לבעלי מום. **לכן אמר** – שבועת ה' לפנחס הנאמרת למשה כעין שבועה בעד שאין להתירה, ומשה שקול ככל ישראל אזי זאת שבועה ברבים. **הנני** – קדמא – פינחס שנוולד קודם למשיחת אהרן ובניו, לא נתכהן (אפשר הכוונה שלא הובטח בכהונה גדולה) עד שהרג לזמרי. **נתן לו את-בריתי** – מרכא תבר טפחא – כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה אותה הלכה, (א) **רא"ם** ברית שלום, ברית כהנות עולם... עד שיאמר שתהא לו שבועתי זאת לשבועת שלום ויש לדחוק וליישב דעיקר ברית הוא על כהנות עולם **שעיקר** כהנים גדולים הם מזרע פנחס ואגב הברית מבשר אותו שמחזיק לו טובה וחנוה על שעשה עמו (עם הקב"ה) טובה והוא השלום. אך לא כולם, וחילק הדורות שכגון בזמן עלי בניו איתמר בן-אהרן הכהן כהנים גדולים וחזרה בזמן מרד אבשלום במני צדוק ממשפחת פינחס במקום אביתר ממשפחת איתמר. (ב) **קידושין פרק האומר** מסיק וי"ו **דשלום קטיעא היא למדרש** כשהוא שלם ולא כשהוא חסר, מכאן לכהן בעל מום שעבודתו פסולה. השבועה חלה על כל הפרטים השלמים מבני פינחס, בעלי מום מוגבלים בעבודת הקודש. **שלום** – סלוק, מגביל השבועה לפינחס ולזרעו השלמים ולא לבעלי מום.

במדבר פינחס כו: פ [נב] **וידבר ה' אל-משה לאמר: [נב] לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות: [נב] לרוב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו איש לפי פקדיו יתן נחלתו: [נב] אך-בגורל יחלק את-הארץ לשמות משות-אבתם ינחלו: [נב] על-פי הגורל תחלק נחלתו בין רב למעט: ס** **תורה תמימה פרשת פינחס (נג) לאלה תחלק הארץ** – לאלה – כאלה, להוציא את הטפלים" [ב"ב קי"ז א']:
(נד) **לרוב תרבה** – תניא, הרי שהיה לו בשעת יציאת חמשה בנים ובכניסתן לארץ עשרה, קורא אני עליהם למעט תמעט נחלתו, הרי שיצאו עמו ממצרים עשרה בנים ובכניסתם לארץ נמצאו חמשה, קורא אני עליהם **לרוב תרבה נחלתו**" [ספרי]:
איש – ולא נשים ולא טומטום ואנדרוגינוס" [שם]:
לפי פקדיו – מלמד שלא נתחלקה א"י לכל שבט ושבט אלא לפי מה שהוא" [שם]:

(נה) **לשמות משות-אבתם** – תניא, רבי יאשיה אומר, ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, שנאמר לשמות ממות אבותם ינחלו", ומאי משמע דביוצאי מצרים כתיב ודילמא לשבטים קאמר ליה" [ר"פ וארא] **והבאתי אתכם אל הארץ ונתתי אותה לכם מורשה אני ה'**, ירושה היא לכם מאבותיכם, וליוצאי מצרים קאמר להו" [ב"ב קי"ז א' ב']:
לשמות משות-אבתם – יצאו גרים ועבדים" [ספרי]:

[נב] **לאלה** – רביע, ארבע קבוצות נוחלות את הארץ, **תחלק הארץ בנחלה** – מרכא תבר טפחא, כעין קבוצת פרטים שלא על כל אחד חלה אותה הלכה.
ב"ב קי"ז לאלה – רביע, ארבע קבוצות מקבלות נחלות בארץ. יוצאי מצרים בני למעלה מעשרים שמתו במדבר בניהם מקבלים חלקם, הבאים לארץ מעל גיל 20, יוצאי מצרים מעל גיל 60 בגזירת המרגלים קבלו שתי חלקות, זה אופן אחד לארבע קבוצות. **אופן** אחר יוסיף על השלושה הנ"ל את יוצאי מצרים בני 20 – 60 מהלימוד על סיבות לשמחת ט"ו באב למאן דאמר שבשנת ארבעים לא מתו בט' באב מי שנזנר עליו למות בגזרת המרגלים הרי שגם יוצאי מצרים בני 20 – 60 שלא מתו ויש לזה תמיכה בטעמי הקרא **שם יתמו ושם ימותו** שממעט קבוצה מביניהם,

תורה תמימה (נה) אך-בגורל יחלק – ת"ר, א"י לא נתחלקה אלא בגורל שנאמר אך בגורל תחלק, ולא נתחלקה אלא באורים ותומים שנאמר על פי הגורל" [ב"ב קכ"ב א']:
(נו) **בין רב למעט** – תניא, בשלשה דברים נתחלקה ארץ ישראל, בגורלות, באורים ותומים ובכספים, הדא הוא דכתיב (יהושע י"ח) **וישלק להם יהושע גורל לפני ה' במצפה, גורל אלו הגורלות, לפני ה' אלו אורים ותומים, בין רב למעט** אלו הכספים" [ירושלמי יומא פ"ד ה"א]:

בין רב למעט – מגיד שלא נתחלקה ארץ ישראל אלא בשומא, בית כור כנגד בית סאה, בית סאה כנגד בין כור" [ספרי]:
בבלי בבא בתרא קכב – [נה] **אך-בגורל** – זקא-גדול, ענין של שלוש, שתי נקודות באופן אחד אלו שתי קלפיות, אחת לשמות שבטים, אחת לשמות תחומים, **נקודה אחת באופן אחר אלעזר כהן גדול אומר ברוח הקודש ע"פ אורים ותומים** שם שבט ושם תחום והם עולים בידי מכל קלפי. לעומת **בבלי יומא** גורל השעירים ביה"כ, קלפי אחד ושתי קוביות בה, מכניס ידיו ומעלה שתי הקוביות בבת אחת, אחת בכל יד. **נקודה אחת באופן אחר** חלוקת יהושע לפי ערך כספי כ **תורה תמימה הערה יח** **אלא ר"ל מי שעלה חלקו בסמוך לירושלים מתחשב בערך השווי עם מי שעלה גורלו ברחוק מירושלים, שהרחוק גרוע הוא מפני שרחוק הוא מביהמ"ק ומפני שקרוב הוא לארץ העמים, בבלי בבא בתרא קנא [נד] לרוב** – רביע, חלוקת הארץ, אפשר שלוש מ-אך-בגורל" ורביעי בחלוקת יהושע לפי ערך כספי כ-**תורה תמימה הערה יח** **אלא ר"ל מי שעלה חלקו בסמוך לירושלים מתחשב בערך השווי עם מי שעלה גורלו ברחוק מירושלים, שהרחוק גרוע הוא מפני שרחוק הוא מביהמ"ק ומפני שקרוב הוא לארץ העמים.**

לשמות משות-אבתם – יצאו גרים ועבדים" [ספרי]: **ינחלו** – סלוק, מגביל הוצאת הגרים והעבדים מנחלה ונותן להם חלק ד' אמות לקבורה (תורה תמימה הערה טז))
וטעם טפחא במלת **אבתם** בתפקיד פותח טפח להתאפיין ממלת **ינחלו** ולמעט מהנחלה גרים ועבדים" [ספרי]:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מתיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע.פ.**

1.2 במדבר פינחס כה,י

במדבר פינחס כה,יב: לכן אמר – טפחא אתנה, בתבנית טעמים של המלים (דב' וא' ו,ג) שמע ישראל – טפחא אתנה,

הנני נתן לו את-בריתי שלום:

לכן אמר – טפחא אתנה, לכן – לשון שבועה בתבנית טעמים של המלים (דב' וא' ו,ג) שמע ישראל כי שניהם ענין מסירות נפש (הרב

דוד מרדכי גולדנברג הי"ו, תמוז התשע"ט)

הנני נתן לו את-בריתי שלום: המלים שמע ישראל מקשרות אל (דב' שפ' כג,ג) ... **שמע ישראל** והנאמר אחריו **אתם קרבים היום**

למלחמה על-איביכם ... בתבנית טעמים קדמא מרכא תבר טפחא אתנה (= סלוק) כמו של **הנני נתן לו את-בריתי שלום:**

הלילה הוא זמן סכנה כמו ענין (דב' שפ' כג,ג) ... **שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה על-איביכם**

טעם קדמא של מלת **אתם** (ישראל) מרמז שקודם לקרב יקרא (דב' שפ' כג,ג) ... **שמע ישראל** המלים כמו (דב' וא' ו,ג) **שמע ישראל** (של

קריאת שמע בתפילה ועל המיטה)

לכן אמר – טפחא אתנה כתבנית הטעמים של (דב' וא' ו,ג) שמע ישראל מרמזת שבקריאת שמע שעל המיטה מרומזת השבועה של ה'

לכן אמר שנאמרה כעין ברבים ולכן ללא התרה (בעדות משה השקול כנגד כל ישראל). כי ישראל הקורא (דב' וא' ו,ג) **שמע ישראל**

מתקיים בו כפ' רש"י (דב' שפ' כג,ג) **שמע ישראל – אפילו אין בכם זכות אלא קריאת שמע בלבד, כדאי אתם שיושיע אתכם** (ראה סוטה

מב,א), וישן ללא פחד אויבים כי (במ' פ' כה,יב) ... **הנני נתן לו את-בריתי שלום:**

במדבר פינחס כה,יז: צָרוּר אֶת-הַמְּדִינִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם:

צָרוּר אֶת-הַמְּדִינִים – טפחא אתנה, בתבנית טעמים של המלים (דב' וא' ו,ג) שמע ישראל על עוינותם לאמונת היחוד

דברים ב,ט: וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי אֵל-תָּצַר אֶת-מוֹאָב וְאֵל-הַתַּנְזָר בָּם מִלְחָמָה

כִּי לֹא-אֶתָּן לָהֶם מֵאֲרֻצּוֹ יִרְשָׁה כִּי לִבְנֵי-לֹוֹט נָתַתִּי אֶת-עַר יִרְשָׁה:

במדבר פינחס כה,יח: כִּי צָרְרִים הֵם לָכֶם בְּנִכְלִיתָם אֲשֶׁר-נִפְלוּ לָכֶם עַל-דָּבַר-פְּעֹוֹר

וְעַל-דָּבַר כְּזָבִי בַת-נְשִׂיא מִדִּין אַחֲתָם הַמֶּקֶה בְּיוֹם-הַמִּגְפָּה עַל-דָּבַר-פְּעֹוֹר:

וְעַל-דָּבַר כְּזָבִי בַת-נְשִׂיא מִדִּין – גרשיים קדמא מהפך פשטא, כעין פעולה שהתחילה והושעתה (לא הסתיימה בינתיים) וממתינה

להמשכה בעתיד, .(א) התחיל בהכאת - השמדת המדינים על פעולת הזנות לישראל, השעה מלעשות זאת למואב ולבני עמון כי היו צריכות

לצאת מהם שתי פרידות טובות - רות המואבית ונעמה העמונית (בבלי בבא קמא לחא, – לחב,ב), ולעתיד לבוא גם הם יוכו וארצם תהיה

לישראל כחלק מההבטחת ה' לאברהם שיתן לו ארץ עשר עמים, שבעה עמי כנען, (בר' לז טו,יח,יט) (יח) **בְּיוֹם הַהוּא פָּקַח ה' אֶת-אַבְרָם**

בְּרִית לְאִמְרָת לְזַרְעוֹ נְתַתִּי אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת מִנְתַּר מִצְרַיִם עַד-הַנְּהַר הַגָּדֹל נְהַר-פָּרָת: [יט] אֶת-הַקִּינִי וְאֶת-הַקְּנִזִּי וְאֶת

הַקְּדֻמְנִי: [כ] וְאֶת-חַחֲתִי וְאֶת-הַפְּרָזִי וְאֶת-הַרְפָּאִים: [כא] וְאֶת-הָאֲמֹרִי וְאֶת-הַכְּנַעֲנִי וְאֶת-הַחִיטִּי וְאֶת-הַיְבוּסִי: ס

רש"י (יט) את הקיני וגו' - עשר אומות יש כאן, ולא נתן להם אלא שבעה גוים; והשלשה; אדום ומואב ועמון, הם קיני וקניזי וקדמוני,

ועתידים להיות ירושה לעתיד, שנאמר: אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון משמעתם (יש' יא,יד; ראה ב"ר מד,בג). (כ) ואת הרפאים

- ארץ עוג, שנאמר "ההוא יקרא ארץ רפאים" (דב' ג,יג).

בבלי בבא קמא לחא, א"ל ... א"ל: (עולא לרב שמואל בר יהודה (דב' ג,ב) וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהֵי אֵל-תָּצַר אֶת-מוֹאָב וְאֵל-הַתַּנְזָר בָּם מִלְחָמָה, וכי

מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות? אלא נשא משה ק"ו בעצמו, אמר: ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את

מואב, אמרה תורה: (במ' פ' כה,יז) **צָרוּר אֶת-הַמְּדִינִים וְהַכִּיתֶם אוֹתָם:** (דף לחא,א) מואבים עצמן לא כל שכן! אמר לו הקדוש ברוך

הוא: לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי, שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן, רות המואבית ונעמה העמונית; והלא דברים

ק"ו: ומה בשביל שתי פרידות טובות חס הקדוש ברוך הוא על ב' אומות גדולות ולא החריבן, בתו של רבי אם כשרה היא וראויה היא

לצאת ממנה דבר טוב - על אחת כמה וכמה דהוה חיה.

במדבר פנחס כו,כ: וַיְהִי בְּנִי-יְהוֹדָה לְמִשְׁפַּחְתָּם לְשִׁלָּה מִשְׁפַּחַת הַשְּׁלֹנִי לְפָרִץ מִשְׁפַּחַת הַפְּרָצִי לְאַרְח מִשְׁפַּחַת הַזִּרְחִי:

הַשְּׁלֹנִי לְפָרִץ – זקא-קטן זקא-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **הַשְּׁלֹנִי לְפָרִץ והג'י עולה**

795 = 400 + 395, תשצ"ה, (ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקא-קטן זקא-גדול" העולה 576

(=תקע"ו). ההפרש מתקע"ו 576 - 795 = 219 עולה יר"ט נוטריקון י'ראה ר'אתה נ'טתה – רמז למלאך, ע"פ פ' רש"י במ' בלק זה

מלאך של רחמים להציל בלעם ממעשה איוולת שיפגע בחייו..

הַשְּׁלֹנִי עה"כ גי' שצ"ו עולה לגי' דוי"ד ב"ן יש"י, **לְפָרִץ** עולה לגי' אליהו הנבי"א זכר"ר לטו"ב (ואליהו מרומז בהפרש הגי' יר"ט כעין

מלאך), ומרמז לביאת אליהו המבשרת ביאת משיח בן דוד

הגי' תשצ"ה עולה לגי' ואליהו"ו ... **ובלע המות לנצח** (58 + 178 + 451 + 108), מקור לדיון האם ביאת אליהו תביא לתחית המתים או

ביאת המשיח, (ובלע) **המות לנצח ומחה יי א-לקים (כל דמעה) ר"ת אליהו**

במדבר פינחס כו,כא: וַיְהִי בְּנִי-פָרִץ לְחִצְרֹן מִשְׁפַּחַת הַחִצְרֹנִי לְחַמּוּל מִשְׁפַּחַת הַחַמּוּלִי:

בְּנִי-פָרִץ לְחִצְרֹן – זקא-קטן זקא-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **בְּנִי-פָרִץ לְחִצְרֹן והג'י**

עולה 810 = 378 + 370 + 62, עולה ס"ב ש"ע כמשי"ח,

(ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקא-קטן זקא-גדול" העולה 576 (=תקע"ו).

ההפרש מתקע"ו 576 - 810 = 234 עולה רל"ד, דרכ"י, דר"ך (כוכב מ)נעק"ב, (במ' בלק כד,ז) דְרָךְ בַּלֵּב מִנְעַקְב

ידר"ך (תה' כה,ט) כמו יִדְרָךְ עֲנִיִּים בְּמִשְׁפַּט וְיִלְמַד עֲנִיִּים דְרָכּוֹ: הסברים המרמזים לפעולות המשיח היוצא מבית דוד שהוא מבני

פרץ וחצרון

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא – רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבנות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקרא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיוו לנושאים/אחרים בתרשבע"פ.

במדבר פינחס כו,מד: בני אשר למשפחתם לימנה משפחת הימנה לישוי משפחת הישוי לבריעה משפחת הבריעי: **הימנה לישוי** – זקא-קטן זקא-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **הימנה לישוי** והגי' עולה $110 + 356 = 466$ עולה ק"י שנו"ו עולה סו"ת, תוס'; באוצר הגי' של הרב ר"י פאלוך זצ"ל נמצאת גימטריה ר"ת מאשר שמנה לחמו והוא יתן מ'עדני מלך: (ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקא-קטן זקא-גדול" העולה 576 (=תקע"ו). הפרש מתקע"ו $576 - 466 = 110$ ק"י, על"י (כהן גדול ממשפחת איתמר), צ"ך, כ"צ – כהן צדק, שבט אשר היו משיאים בנותיהם לכהנים

במדבר פינחס כו,מה: לבני בריעה לחבר משפחת החברי למלכיאל משפחת המלכיאלי: **בריעה לחבר** – זקא-קטן זקא-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **בריעה לחבר** והגי' עולה $287 + 240 = 527$ עולה תקס"ז, באוצר הגי' של הרב ר"י פאלוך זצ"ל נמצאת גימטריה המלים חטי"ם יי"ן שמ"ן (ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקא-קטן זקא-גדול" העולה 576 (=תקע"ו). הפרש מתקע"ו $576 - 527 = 49$ עולה מ"ט (**בריעה** = 287) פז"ר (**תהלים קיב,ט**) פז"ר **נתן לאבינוים צדקתו עמדת לעד קרנו תרום בכבוד**: היינו מקיים מ"ט לפול. רמז לניצוץ הקדוש עולם חסד יבנה מלמטה ואז טעם מלת שמים שלשלת מלמד על השתלשלות החיות מלמעלה. (**תהלים פט,ג**) **כי אמרתי עולם חסד יבנה שמים** פז"ר **נתן לאבינוים צדקתו עמדת לעד קרנו תרום בכבוד**: היינו מקיים מ"ט לפול.

בראשית ויצא ליג: נתאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות ותקרא את שמו אשר: **לאה באשרי** – זקא-קטן זקא-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **לאה באשרי** והגי' עולה $36 + 513 = 549$ עולה ל"ו + תקי"ג עולה תקמ"ט (ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקא-קטן זקא-גדול" העולה 576 (=תקע"ו). הפרש מתקע"ו $576 - 549 = 27$ עולה ז"כ

סיכום אפשרי ל- **במדבר פנחס כו,מד:** הימנה לישוי ולקרא **במדבר פנחס כו,מה:** בריעה לחבר לאה אמנו אמרה **31.בראשית ויצא ליג:** לאה באשרי – זקא-קטן זקא-גדול, הפרש מתקע"ו $576 - 549 = 27$ עולה ז"כ, כגון שמן ז"ך שהוא הבסיס לשמן המשחה בו הקדשו הכהנים, **הימנה לישוי** הפרש מתקע"ו $576 - 466 = 110$ צ"ך, כ"צ – כהן צדק,

יעקב אבינו ברך לשבט אשר (בר' ויחי מט,כ) **מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך: ס** 466 עולה גי' ראשי תיבות מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך; ומעדני מלך יהיו חטי"ם יי"ן שמ"ן. אפשר כי שבט אשר שילם לחירם מלך צור עבור העצים לבית המקדש ועוד (**מ"א ה,כד**) **ויהי חירום נתן לשלמה עצי ארזים ועצי ברושים פל-חפצו:** (**מ"א ה,כב**) **ושלמה נתן לחירם עשרים אלת פז חטים מפלת לביתו ועשרים פז שמן פתית פה יתן שלמה לחירם שנה בשנה: פ** רמז לניצוץ הקדוש של התפשטות קדושת ארץ-ישראל בבריאה.

במדבר פינחס כז,ג: אבינו מת בפמדבר והוא לא-הנה בתוך העדה הנועדים על-ה' בעדת-קרח **כי-בחתאו מת וכבים לא-היו לו:** **אבינו מת בפמדבר רש"י** ...ר"ע אומר מקושש עצים היה. ור"ש אומר מן המעפילים היה. **אבינו מת בפמדבר** – זרקא מונח סגול – בתפקיד גריעה מהענין על הענין (א) סיבה לקריבת ימי צלופחד (קיצור ימיו) (ב) גורע את צלופחד מהמערערים השונים על החלטות משה ומלמד כנאמר **כי-בחתאו מת אבינו מת בפמדבר** – זרקא מונח סגול – בתפקיד גריעה מהענין על הענין, משהו מעניין **אבינו מת בפמדבר** גורע מהענין מיתה. לרבי שמעון אהבת הארץ גורעת מהמדבר, כלומר גורמת למאיסת המדבר עד כדי מה שרבי עקיבא אומר שההימצאות **בפמדבר** גורם לקושש עצים, בין אם זה בהקרבה אישית להדגים חומרת עבירת השבת או מסיבה אחרת, ואפשר שבכך הוא שונה משאר המעפילים (היינו נגרע מהם) שהם עלו כהתרסה נגד ה'. רב סנדר ארלנגר הי"ו הפניה ל-**מגלה עמוקות** שפירש כי צלופחד היה הצד הטוב של קין וזרקא מרמז כי מת בעטיו של נחש. טט – ענין נחש בזרקא תומך בתפקיד זרקא כמרמזת לענין של תנועה, תנודה. ועוד זרקא סגול בתפקיד של קיצור ימים, כי צלופחד מת יחסית צעיר בשנה ראשונה או שניה ליציאת מצרים.

במדבר פינחס כז,ה: ויקרב משה את-משפטן לפני ה': **פ ויקרב משה את-משפטן** – מרכא תביר טפחא לפני ה' – מרכא סלוק אם היה כתוב **ויקרב משה את-משפטן** (תביר) **משה את-משפטן** (מרכא טפחא) היה משמע משפט אחד לכולן, כגון נחלה אחת לכולן כמשמע הפשט בפסוק ד' **"תנה לנו אחזה"** ומיעוט דבר ממנו. **ויקרב משה את-משפטן** – מרכא תביר טפחא, קבוצת פרטים שלא על כל אחד חל אותו ענין או הלכה, כאן משה מקריב משפט כל אחת ואחת לעצמה, דרישת נחלה נפרדת לכל אחת (כפי שקיבלו ע"פ ספר יהושע) וכן קבלו חלק אביהן וחלקן עם אחיו בנכסי חפר ואף חלק אחי אביהן. לפי שיטתנו יש כאן מיעוט כלשהו ב"לפני ה'" הנגרם ע"י משה או הקשור למשה, (א) על הנגרם מפרש **רש"י** **נתעלמה ממנו הלכה וכו'** (ב) על הקשור למשה מפרש **רש"י** **ד"א ראוייה היתה פרשה זו להכתב ע"י משה, אלא שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן. טטוד"ל** כלומר, מיעוט את משה מלכתוב (כנראה הכוונה מלשמוע ישירות) פרשה זאת מלפני ה'. אולי מביע צער שלא זכה משה גם בבנואה זאת, במצוה זאת לפני ה'. ודומה לקרא הנני בא אליך בעב הענין בשמות (אור החיים הקב"ה מתנצל לפני משה שלא ידבר ברמת הנבואה הרגילה אליו אלא ברמה נמוכה שתתאים לבני ישראל. (ג) ע"פ **הרמב"ן במדבר שלח-לך טו,כה** – **לפני ה'** – ענין דין, ה' ובית דינו

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"ג; תמצית ההשקפה: אתגה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגלגל, תורר לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש'ים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובה"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 במדבר פינחס כה, י

במדבר פינחס כזא, ה: [א] ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלה שמות בנותיו מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה: [ב] ותעלמנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל העדה פתח אהל-מועד לאמר: [ג] אבינו מת במדבר והוא לא-היה בתוך העדה הנועדים על-ה' בעדת-קרח כי-בחסאן מת ובנים לא-היו לו: [ד] למה יגרע שם-אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה-לנו אחזה בתוך אחי אבינו: [ה] ונקרב משה את-משפטן לפני ה':

(א) **אבינו מת במדבר** – זרקא מונח סגול, בתפקיד מוסיף על הענין מהענין או גורע מהענין. התוכן מלמד **אור החיים** ... למאן דאמר ליוצאי מצרים אמרו מת במדבר הרי שהיה מיוצאי מצרים, ודקדקו גם כן בתיבת במדבר לומר שהיה מכלל אותם שנגזרה עליהם גזירת במדבר יפלו פגריכם (י"ד כ"ט) הא למדת שהיה בן עשרים כשיצא ממצרים, ולמאן דאמר נתחלקה הארץ לבאיה הרי גם הוא מודה שתחזור ליוצאי מצרים וינחילו בניהם ונוגעת הירושה להם בחזרה....

ואמרו ראה לדבר שמיתת אביהם היתה בשביל שדיבר במשה שהרי **והוא לא-היה בתוך העדה** וגו' ודרשו ז"ל (ספרי) שכללו בדבריהם עדת מרגלים ועדת קרח ומתלוננים והוא לא היה ביניהם הא למדת שלא היה לו אלא חטא הדיבור שהרי כמה תכות של רשע היו ולא נמנה עמהם, **והוא לא-היה** – קדמא ואולא, כעין כלל המלמד על כל הקבוצות שנועדו על ה' בטענות שונות ושצלפחד לא היה עמם. פרטי הכלל מרומזים בקצרה בתוכן ובטעמי המקרא:

(א) **בתוך העדה** – מונח רביע, בתפקיד של ארבע ועוד, כאן **אור החיים** ע"פ **ספרי** מונה שלוש קבוצות עדת מרגלים ועדת קרח ומתלוננים, אבל היו עשרה נסיונות כמקורות הבאים

(א) **ספרי פ' דברים פיטקא א** רבי יהודה אומר הריהו אומר במדבר בערבה וגו', אלו עשרה נסיונות שנסו אבותינו את המקום במדבר ואלו הם שנים בים שנים במים שנים במן שנים בשליו אחד בעגל ואחד במדבר פארן במרגלים,

(ב) **מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא א פרק ט עשרה נסיונות** נסו אבותינו את הקדוש ברוך הוא ולא ענשו אלא על לשון הרע ואלו הן. אחד על הים ואחד בתחלת המן ואחד בסוף המן ואחד בשליו הראשון ואחד בשליו האחרון אחד במרה ואחד ברפידים ואחד בחורב ואחד במרגלים זה של מרגלים קשה מכלם שנאמר וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי (במדבר י"ד כ"ב). (במקור זה חסר אחד, אבל עם קרח המעפילים, ופוער זה עובר עשר) **ובאבות דרבי נתן פ"ד** מוסיף ובתבערה ובמסה ובקברות התאוה (דב' עקב ט,כב)

(ב) **הנועדים על-ה'** – תביר טפחא, תבנית טעמים המופיע בתורה 12 פעמים, אפשר כי התבנית מלמדת כי צלפחד לא היה בקבוצות שעירערו על ה' באופן המאופיין ע"י דוגמת **בעדת-קרח** בלבד שלכך מרמז טעם אתנה בתפקיד הגבלה.. טעם טפחא במלים **על-ה'** פועל גם בתפקיד פותח טפה לאפשר את האפיון המוגבל שבדוגמת הכתוב **בעדת-קרח**.

אור החיים ... ובוה נתישבה תמיהת התוס' שהקשו שם בפרק יש נוחלין (ב"ב קיח ב) בדיבור המתחיל ולמאן דאמר לבאי הארץ וכו' שמדברי הגמרא מוכח כי למאן דאמר נתחלקה לבאי הארץ לא נטלו הבנות חלק צלפחד הנוגע לו לעצמו בנחלה אלא הנוגע לו בנחלת חפר כשחזרו לו בניו אם כן למה הוצרכו הבנות לומר **והוא לא-היה בתוך העדה** וגו' והלא אפילו בני העדה של המרגלים נטלו בזכות אבי אביהם, ולדרכנו הוצרכו לומר והוא לא היה וגו' לומר **כי-בחסאן מת** וגו' כמו שפירשתי וחוץ מדרכינו יש ליישב קושיית התוספת שהבנות לא ידעו שלא נקנסו המרגלים ליטול בחזרה בנכסי אביהם וחשבו שפקע מהמרגלים נחלה בארץ כל עיקר לזה הוצרכו לומר והוא לא היה וגו':

כי-בחסאן מת – מונח זקא-קטן, מונח מרמז על מצב ספק מה היה חטאו של צלפחד.

אור החיים ע"פ **ספרי**, שלא היה לו אלא חטא הדיבור במשה (לא בה'). בתפקיד

רש"י בחטאו לברו **מת** ולא החטיא את אחרים עמו (ראה ספ"ב קלג). רבי עקיבא אומר (ראה שבת צו,ב): מקושש עצים היה, ורבי שמעון אומר (ראה שם צז,א): מן המעפילים היה.

רמב"ן (טעם **כי-בחסאן מת** - אמרו: **מת במדבר** בעונו, שלא זכה ליכנס בארץ; או כדברי רבי יהודה הלוי המשורר ז"ל, שפירש שהוא דבק עם **ובנים לא-היו לו**, כאשר יאמר היום: בעונות אירע כך וכך, **רלב"ג** חטאו גרם שמת בלא בנים.

מת זקא-קטן, בתפקיד שתיים, מת בעונו, ובחטא דבור על משה.

כי-בחסאן מת – מונח זקא-קטן, מונח מרמז על מצב ביניים, (א) **ספר הפרשיות, הרב כיתוב**, סע' צלפחד: אמרו חכמים: מקושש לשם שמים נתכוון, הפקיר עצמו למיתה כדי שיראו כל ישראל שהמחלל שבת במיתה ולא יזידון עוד בחילול שבת. הרי שלדעת האומרים: מקושש זה צלפחד, גם עונו לא היה לו אלא לב אחד לאביו שבשמים. (ב) **קדושת לוי במ' שלח** חכמינו ז"ל אמרו מקושש לשם שמים נתכוון (תוס' ב"ב קיט, ב ד"ה אפילו בשם מדרש; תרגום יונתן במדבר טו, לב), שידעו העולם הגם שנגזר עליהם למות במדבר אף על פי כן חייבים לשמור התורה והמצוות, עיין במדרשי חכמינו ז"ל. ולכאורה תמוה אף על פי כן האריך חילל שבת. אמנם חכמינו ז"ל אמרו (שבת קה, ב) 'מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה', והנה הכא נמי כיון שלא היה בדעתו לקושש עצים לצרכו, שלא היה צריך כלל, רק נתכוון שיתקדש שם שמים על ידו, אם כן הוא מלאכה שאינה צריכה לגופה, אם כן לא חילל שבת כלל, רק סקלוהו עבור העולם שלא ידעו מזה, כפשט המדרש (א) **דף על ה"ב** **בבא בתרא מטב**, האדמו"ר מקאצק ביאר שהיינו טעמא שייקרב משה את משפטן לפני ד', שרק הבנות לבבות, הוא הרי יכול להעיד שצלפחד - מקושש לשם שמים נתכוון, וגו' ... האדמו"ר מליובאוויטש ז"ל ביאר ... לכן חילל המקושש את השבת, ובמחשבה של לשם שמים, ואעפ"כ נהרג בבית דין, שאין לדיין אלא המעשה שנעשה ולא המחשבה, ובוה הוכיח קבל עם ועדה, שעיקר הרצוי והמכוון, הוא "מעשה" המצוות, והרא"י ש"מחשבתו וכוונתו" לטובה, לא הועילו לו להצילו מגזר דין סקילה שנגזר עליו.

מת זקא-קטן, בתפקיד שתיים, אם היה מקושש אפשר כי זקא-קטן ירמז שהיעידו בו שני עדים בשבת, ועל שקושש בשבת השניה אחרי שנצטוו על שמירתה וזה היה בשנה ראשונה בעשרים ואחד לחדש שני (ספרי זוטא פט"ו)

דעת זקנים מעלה התוספות במדבר שלח טו,לב, ויהיו בני-ישראל במדבר **ויקרא איש מקושש עצים ביום השבת**: אמרו רבי' ז"ל אלמלי שמרו ישראל שבת שניה לא שלטה בהן כל אומה ולשון ומנא להו שזה היה בשבת שניה מדרכיב ויהיו וימצאו דתכף להויה שנצטוו במצות שבת מצאו מקושש. ומנא לן דמקושש זה צלפחד מדרכי' **מקושש עצים ביום השבת עצים** עם ב' דביו"ם (עצים **ב** = 212) עולה בגימטריא צלפחד (212) ולמה נסמכה פרשת מקושש לפרשת ציצית לפי שבשעה שחלל המקושש את השבת אמר משה לפני הקדוש ברוך הוא רבון העולמים כתוב בתפילין למען תהיה תורת ה' בפין צוית שלא לנשאם בשבת היה זה נושאן היה נזכר ולא חלל את השבת אמר הקדוש ברוך הוא הריני קובע ומצוה להם מצוה אחת שעל ידה יהיו נזכרין מן המצוות כמו במצות תפילין ותהיה נוהגת בשבת וזו היא מצות ציצית:

[ב] ותעלמנה לפני משה ולפני אלעזר הכהן ולפני הנשיאם וכל העדה פתח אהל-מועד לאמר:

לאמר – נוטריקון "לאו אמור" הנועד ללמד לאו כלשהו בכתוב שאחריו, טעם סלוק מגביל משהו זה. אפשר כי זה יוסבר ע"פ רב"ע ואור החיים שבנות צלפחד חשבו שפקע מהמרגלים (רב"ע מהנועדים על ה') נחלה בארץ כל עיקר לזה הוצרכו לומר והוא לא היה וגו', אז ה-**(ז,א)** **לאמר** שלהן בא ללמד שצלפחד אביהן לא ערער אי פעם על ה' ולכן הוא או בנותיו לא צריכים להיכלל

ב"ה טוב טעם ודעת (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף-ב' כ' בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו-י – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו-י; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף השלישיה; (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, צבנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מתיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

בשליטת נחלה בארץ, כי זה אמרו להיות מוגבל רק למעוררים על ה'. וזה מה שהסביר אור החיים מדרכינו יש ליישב קושיית התוספת שהבנות לא ידעו שלא נקנסו המרגלים ליטול בחזרה בנכסי אביהם. המרגלים אבדו חלקם כיוצאי מצרים אבל בניהם קבלו נחלה מסבותיהם.

בְּנֵי אֲבִיהֶם לֹא-הָיוּ לוֹ: ולא אמרו אין לו, יתבאר על דרך אומנם בני בניו הם כבנים, והעלו בגמרא (יבמות סב ב) שהוא הדין בני הבנות, לזה אמרו לא-היו לו כבר אבל יש תקוה שיהיה לו והם אשר ילדו בנותיו שהם נקראים גם כן בניו:

ר' יוסף בכור שור (ז, כז), כִּי אֵין לוֹ בֵּן – שאם היה לו בן (אתנה, מגביל כהמשך), לא דברנו, אלא אפילו בת הבן (אין לו) - מרכא טפחא, יתור לרבות בת חיה של בן מת, לירושה לפני אחיו ובודאי שלילת ירושה מבנות שהן זודות של אותה בת וזה מרומז בטעם תביר במלת כ"י). **[ד] לְמַה יִנְרַע שֶׁ-אֲבִינוּ מֵתוּךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ.** פירוש על פי מה שאמרו במשנה בפרק יש נוחלין (ב"ב קטז) וזה לשונם בנות צלפחד נטלו ג' חלקים בנחלה חלק אביהם וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ושהיה בכור וכו' עד כאן, והוא אומר **[ד] לְמַה יִנְרַע** וגו' כנגד חלק צלפחד, **הַנְּחִלְנוּ אֲחֵינוּ בְּתוֹךְ אֲחֵינוּ** אומר דאמר שהארץ ליוצאי מצרים אבל למאן דאמר לבאיה נתחלקה לא נטלו חלקו של צלפחד עצמו, ויתבאר הכתוב בדרך אחר, על דרך מה שאמרו שם דף קי"ח וזה לשונם אמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה וכו' היינו דכתיב חבלי מנשה עשרה שיתא דשיתא בתי אבות וד' דידהו פירוש אחד חלק צלפחד, ב' חלקו בחפר, ג' בכורתו פי שנים, ד' חלקו בירושת אחיו, אלא למאן דאמר לבאי הארץ וכו' ומתוך תרי אחי אבא הוה ליה עד כאן, מעתה אפילו לסברת מאן דאמר לבאיה נתחלקה נטלו הבנות ב' ירושות ירושת צלפחד דאביו פי שנים וירושת ב' אחיו שמתו, לזה אמרו למה יגרע וגו' כנגד ירושת חפר שנוגעת לצלפחד בחזרה, תנה לנו וגו' כנגד ירושת האחים שמתו שנוגעת לצלפחד גם כן מצד החזרה:

[ז] כֵּן בְּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבָרְתָּ נָתַן תַּתָּן לָהֶם אֲחֵת נַחֲלָה בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם וְהַעֲבַרְתָּ אֶת-נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן: **[ז] כֵּן –** רביע, ארבעה חלקים כפי' **אור החיים** דרך (א)

ויתבאר הכתוב בדרך אחר, על דרך מה שאמרו שם דף קי"ח וזה לשונם אמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה וכו' היינו דכתיב חבלי מנשה עשרה שיתא דשיתא בתי אבות וד' דידהו פירוש אחד חלק צלפחד, ב' חלקו בחפר, ג' בכורתו פי שנים, ד' חלקו בירושת אחיו, אלא למאן דאמר לבאי הארץ וכו' ומתוך תרי אחי אבא הוה ליה עד כאן, מעתה אפילו לסברת מאן דאמר לבאיה נתחלקה נטלו הבנות ב' ירושות ירושת צלפחד דאביו פי שנים שמתו (כי לא היו להם ילדים) (צלפחד ושני אחים, מחלקים ירושת חפר לארבעה חלקים, שתיים נטל צלפחד בכבור, ושתיים נטל מאחיו), לזה אמרו למה יגרע וגו' כנגד ירושת חפר שנוגעת לצלפחד בחזרה, תנה לנו וגו' כנגד ירושת האחים שמתו שנוגעת לצלפחד גם כן מצד החזרה:

בבלי בבא בתרא קיח,ב, דתניא: (במ' פ' ז, כז), נָתַן תַּתָּן לָהֶם – זו נחלת אביהן, **בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם –** זו נחלת אבי אביהן, **וְהַעֲבַרְתָּ אֶת-נַחֲלַת אֲבִיהֶן לָהֶן –** זו חלק בכורה; רבי אליעזר בן יעקב אומר: אף חלק אחי אביהם נטלו, שנאמר: **נָתַן תַּתָּן.** ולמ"ד: תרי אחי דאבא הוה להו, ההוא מ- **אֲחֵת נַחֲלָה** נפקא. וא"ל רב פפא לאביי: קרא מאי קא חשיב? אי טפלים קא חשיב, טובא הוה! אי בתי אבות קחשיב, שיתא הוה!

בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶם – זו נחלת אבי אביהן, למ"ד שנתחלקה הארץ ליוצאי מצרים, זה חלק חפר (סבא הבנות) אבי צלפחד, ואין ללמוד מכאן לחלק צלפחד **נָתַן תַּתָּן לָהֶם –** זו נחלת אביהן, טעם קדמא מרמז לאביהן הקודם להן. ומכך נגיע לחלק אחי אביהן כנדרש ע"י רבי אליעזר בן יעקב (כנדרש מהמלים) אומר: אף חלק אחי אביהם נטלו, שנאמר: **נָתַן תַּתָּן.**

ולמ"ד: תרי אחי דאבא הוה להו (תנא זה גם סובר שהארץ התחלקה רק לבאים אליה ולכן גורע חלק חפר הסבא ומוסיף 2 חלקים של שני אחי צלפחד שמתו), ההוא מ- **אֲחֵת נַחֲלָה** נפקא. **נַחֲלָה –** זקף-קטן, בתפקיד שני אחים לצלפחד **אֲחֵת –** מונח, רמז למצב בניינים שהאחים קבלו חלקם ומתו בלי ילדים, חזרה נחלתם אצל חפר אביהם המת, נתחלקה בין האחים החיים או ילידהם, מכך קבלו בנות צלפחד שתי נחלות קטנות. מחלק צלפחד בכבור קבלו שתי נחלות גדולות. אפשר כי לכך מרמזת התבנית של הכתוב **בְּנוֹת צִלְפַּחַד דְּבָרְתָּ –** מונח זרקא סגול, כעין מוסיף ו/או גורע מהענין על הענין, הורישו להם חלקים לא שווים ואותם חלקו ביניהם.

במדבר פנחס כז,יא: ואם-אין אחים לאביו ונתתם את-נחלתו לשאריו הקרב אליו ממשפחתו וינכש אתה ויהיה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה ה' את-משה: פ ואם-אין אחים לאביו – מונח זרקא סגול – מוסיף דבר על אביו מענין אביו.

ב"ב פרק שמיני יש נוחלין ... ואחין מן האב – ע"פ **תוס'** שאם היה האב קיים היה יורש עכשו, שאינו קיים **הרי הוא יורש בקבר** להנחיל לשאר בניו הקיימים שהם אחי המת ולאחיו של אב אם אין בניו אחרים לאב ... אחין מן האב אף על פי שאין ודאין כמו אחין מן האם ...

גמרא האב קודם לאחין של המת ולא לבנים ובנות **תוס'** ותחין ריב"ם דכתיבה אשמעינן דקראי שלא כסדרן כתיבי, דאי לא כתב אחי אביו הוי אמנא דכסדרן כתיבי ואחי המת קודמין לאב, אבל השתא דכתב אחי אביו על כרחך לא נכתב שארו אלא להקדימו (טו-טז) (לאב) לאחין ולהקדימו לאחי האב לא איצטריך כדאמרין לקמן וגו' ... וי"ל דאי לא כתב אחין ה"א שהאב קודם לבת דאית לן לאקדומי אב לחד מהנך דכתיבי בהדיא בקרא...

טט - סיכום **ואם-אין אחים לאביו** - זרקא סגול – מוסיף דבר על אביו מענין אביו. אב חי ומוסיף עליו אב מת, ואם לאב המת אין בניו ואין אחים מוסיפין לענין האב את אביו (היינו סבו של הבן שנפטר) וכך חוזר שוב בני הסבא, אחי הסבא, סבא רבא וכדומה אם בן או בת שירשו או אמורים לרשת נפטרו ללא ילדים יורשים, האב יורש אותם אפילו בקברו ומכאן ירושה זאת מנחיל לבנים קיימים אחרים ואם אין בניו, לאחיו מאב. כתיבת אחים לאביו מכריח

א' שהאב קודם לאחי המת
ב' שהאב רק אחרי בת לבנו
ג' שהאב יורש בקבר להנחיל לבניו (אחי המת) או ד' להנחיל לאחיו של האב
ה' שאם אין גם אחים לאב הולכים לאבי אביו ואז הבנים או האחים וכך חוזר חלילה לעוד מדרגות לאחור בדורות.
דרשה זאת של חמישה לימודים רמוזה בטעמי הקרא **ונתתם את-נחלתו** - מונח רביע, לפחות ארבע נקודות לימוד, כאן חמש.

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת לטוב (טור"ל) כי במצוותו האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה. שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

במדבר פינחס כח:יד: ונספיהם חצי ההין יהיה לפר ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לכבש גון זאת עלת חרש בחרשו לתדשי השנה: ונספיהם חצי ההין – ר"ת ו' ה' עולה חו"ה, ס"ת מ' י' ו' עולה מי"ן, סה"כ חו"ה מי"ן, רמז ל-בבלי סנהדרין לחב, אמר רב יהודה

אמר רב: אדם הראשון מין היה, ושלישת ההין לאיל – אותיות ראשונות: ו' ה' ל', אותיות שניות: ש' ה' א'. סיכום: לו"ה אש"ה

ובזה עוד קשר לתבנית הטעמים של ושלישת ההין לאיל – דרגא מונח רביע, תיקון לקילקול היצר הרע. ויהיה לפר ושלישת – ר"ת י' ו' עולה לוי' ההין לאיל ורביעת ההין לכבש גון – ר"ת ה' ו' ה' ל' י' עולה הללוי"ה

ושלישת ההין לאיל – דרגא מונח רביע, היין גורם ליצר רע וכגון הנאמר בסוטה שהיא השקתה בועלה ביין, וכגון (הושע דג) זנות ויין ותירוש יקח לב. בא יין הנסכים לכפר על עבירות הנעשות בגלל היין.

(במ' פ' כח,יא) ובקראשי תדשיכם וגו' ושלישת ההין לאיל – דרגא מונח רביע, תבנית תיקון בראש חדש הבאה לבקשה כביכול של הקב"ה הביאו עלי כפרה בשעיר של ראש חדש, על שהקטנתי את הלבנה בעקבות מאמרה שלא יכולים שני מלכים לשמש בכתר אחד, בבראשית א,יא הארץ שינתה מצווי ה' והוציאה במקום עץ פרי עשה פרי – עץ עשה פרי, מפורש כי שנוי זה מצווי ה' הומשך במאמר

הלבנה שהביא לשינוי בבריאה. שתי מרידות בבריאה המביאות להסתר שמאפשר ליצר הרע להופיע באדם. יין ראש חדש מכפר על יין העלול לגרום הרהור עבירה ו/או עבירה באדם כנדרש ב-בבלי סנהדרין נבב, מרידה בה' כתוצאה משתיית יין, ... כדריש לקיש דאמר ר"ל מאי דכתיב (תה' לה,ט) בחנפי לעני מעוג חרק עלי שנימו: בשביל חנופה שהחניפו לקרח על עסקי לגימה חרק עליהן שר של גיהנם שני וכו'

האיל בא כנגד יצחק אבינו. ראה מאור ושמש בראשית וירא כב הרהור יצחק אבינו על אברהם אבינו בויוכו ביניהם האם העולם עומד על חסד כדעת א"א או על גבורה כדעת יצ"א, גרם לצויו ההעלותו לעולה לכפר על כך.

ראה בבלי חולין ס? כדיון ב-בבלי בכורות יז להסבר מדוע הקב"ה מבקש להביא כביכול כפרה עליו על ששינה ממעשי בראשית, בדיון מדוע אין קרבנות מבהמת נדמה וגם מבת או בת נדמה שחזרו לקו המין ללא סטיה. בהקשר ל- במדבר פינחס כח,טו:

שם משמואל, בר' ויחי, שנת תרע"ה ... והנה שלשת האבות תקנו החטא של אדה"ר באכילת עץ הדטור"ר (עץ הדעת טוב ורע) שאיתא בספיה"ק (בספרים הקדושים) שהיו פתוכות (מעורבות) בו ע"ז וג"ע ושפ"ד (עבודה זרה, גלוי עריות, שפיכות דמים), והיינו משום שהאבות היו נקיים לגמרי משום שמץ דבר של שלש אלה ואביוזיהו ע"כ חסם יפה לתקן את שלש אלה. אברהם אפי' בדידי' לא היה מסתכל, ע"כ ה' בכחו לתקן החטא של ג"ע שהי' פתוך בחטא עץ הדטור"ר. ויצחק מסר עצמו לקרבן לה' ה' כחו יפה לתקן חטא ע"ז. ויעקב איש תם יושב אוהלים ובוזה"ק שחיבר עלמא עלאה ועלמא תתאה, ה' כחו יפה לתקן חטא שפ"ד שהוא ענין פירוד בין נפש אדם שמן העליונים להגוף שמן התחתונים.

ע"פ שם משמואל, בר' ויחי, שנת תרע"ה, ... והנה שלשת האבות תקנו החטא של אדה"ר באכילת עץ הדטור"ר (עץ הדעת טוב ורע) שאיתא בספיה"ק (בספרים הקדושים) שהיו פתוכות (מעורבות) בו ע"ז וג"ע ושפ"ד (עבודה זרה, גלוי עריות, שפיכות דמים), האיל בא כנגד יצחק אבינו, שמסר עצמו לתקן חלק ע"ז בחטא אדה"ר. אפשר כי התבנית דרגא מונח רביע מטעימה ושלישת ההין לאיל כפרט מרכזי המקשר בין שלושה התיקונים.

אוצר החכמה - ליקוטי תורה, האדמו"ר שניאור זלמן מלאדי, כמוסבר ב- ספר הליקוטים דא"ח צ"צ לכ"ק אדמו"ר הצמח צדק אות יו"ד ע' תשת

הטעם למה היו מנסכים ע"ג המזבח במדה חצי ההין וכו'

... ולעיל מיני' לקרבנות נתתי סיקוסים (מדה ושעור) כו' ... עד"מ כששוותין מעט יין משמח הלב אבל ריבוי היין מבלבל המוח ולכן היו מנסכים ע"ג המזבח במדה חצי ההין ויהיה לפר ושלישת ההין לאיל ורביעת ההין לכבש גון כי מזבח הוא בחי' מלכות והיין הוא המשכת הבינה וצ"ל במדה כי בינה דינין מתערין (דינין מתעוררין) ולכן ה' חטא אדה"ר שחטא אשכול ענבים וגם חטא נח וישכר ויתגל בתוך אהלה (שניהם שלא בזמן ולא בשעור המעט) שזמה נמשך וירא חם כו' אלא צ"ל במדה כדי לשמח הלב בלבד בבחי' פנימיות כדי לעורר הכתר היינו העטרה שעטרה לו אמו בינה יין שהוא תענוג העליון שנתעורר ע"י שמחה אבל אחר שהתעורר הכתר העיקר הוא להמשיך מוחין דאבא כו' וזהו ויין ישמח בשביל להצהיל פנים משמן עכ"ל

מהריבוי נמשך יניקה לחיצונים

וזהו לקרבנות נתתי סיקוסים כי מהריבוי נמשך יניקה לחיצונים כי היין משמח אלקים ויש ק"ך צירופי אלקים ומ"ח צירופים האחרונים זהו ענין ח"ם היינו שמהם יונקים הקליפות וזהו שזמה נמשך וירא חם כו' ובגשמיות חם חמימות התאוה שנוולד ונמשך מרובי היין כמ"ש ברבות שם פ"ב הנ"ל כי יתן בכוס עינו כו'

(א) תבנית הפסוק כעין כלל מלמד מסוג בנין אב, מנסכי קרבן צבור בראש חדש לימוד לנסכי קרבנות צבור בכל יום, בשבת, ביום טוב.

(ב) ושלישת ההין לאיל, כנגד אילו של יצחק, שהוא תיקון לחלק עבודה זרה בחטא אדה"ר.

(ג) ושלישת ההין לאיל תבנית הטעמים מציינת כעין פרט מרכזי בענין, כי ע"ז היא תוצאה של שיכרון האדם המביאו להרגשת יש הנפרד ואינו מתבטל לבורא. לכן הוא שורש לגלוי עריות ושפיכות דמים ושאר עבירות. העקידה הייתה בהר המוריה שלא עבדו עליו ע"ז, דבר המאפשר תיקון, חיבור והתבטלות לבורא.

(ד) קרבן צבור יומי מכפר על חלק היום שהתקלקל בחטא אדה"ר. בכל יום זה כבש תמיד, כבש כנגד יעקב אבינו, תיקון שפיכות דמים, היינו שכבת זרע, המצויה בכל יום בגלל מצוות פריה ורבייה שבה רוב הזרע נשחת.

(ה) קרבן צבור מוסף שבת, שני כבשים מכפר על חלק השבוע בחטא אדה"ר, וחלק היום, שעונת רבים היא משבת לשבת, ולאו דווקא לפריה ורבייה.

(ו) קרבן צבור מוסף ראש חדש, מכפר על חלק החדש בחטא אדה"ר, וחלק היום, ועל המועדות הנקבעים ע"פ ראשי חדשים, לכן יש בו שני פרים, איל וכבשים. תיקון אברהם אבינו לגלוי עריות לכל התקופה, תיקון יצחק אבינו לעבודה זרה לכל התקופה, תיקון יעקב אבינו לשפיכות דמים לכל התקופה. ויש בזה קצת דמיון לתיקון ע"י השעירים והציץ בכל יום טוב הנקבע ע"פ ראשי חדשים.

(ז) קרבנות צבור מוספי יום טוב, ושלמי צבור בשבועות, כפרות על יין שלא במדה שעל ידו מגבירים השמחה וההתקרבות לבורא הקרוב אל ישראל והעולם בזמני המועדות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב"ש ששניה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול; 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"ב פ.

1.4 במדבר פינחס כהן

במדבר פינחס כהן: וְהִיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָה עִוְלָם תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

ספרי במדבר פרשת בלק פיסקא קלא ... וְהִיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו בְּרִית כְּהֵנָה עִוְלָם, אלו עשרים וארבע מתנות כהונה שניתנו להם לכהנים: תַּחַת אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ, תחת אשר העדה למות נפשו (ישעיה נג יב): וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לכפר לא נאמר כאן אלא וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שעד עכשיו לא זו אלא עומד ומכפר עד שיחיו המתים (סליק פיסקא).

וְהִיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שני לימודים. מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מן הלימודים האלו יוצא מפשט הכתוב. מונח מלמד על מצב ספק בלפחות אחת מלימודים.

בבלי קידושין סו,ב ... אמר רבי טרפון: משל, לעומד ומקריב על גבי המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, שעבודתו כשירה! אמר רבי עקיבא: משל, לעומד ומקריב ע"ג המזבח ונודע שהוא בעל מום, שעבודתו פסולה!

... וכן גרושה וכן חלוצה דעבודתו כשירה מנלן? אמר רב יהודה אמר שמואל, דאמר קרא: (במ' פ' כה,ג) וְהִיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו,

בין זרע כשר ובין זרע פסול. אבוה דשמואל אמר, מהכא: (דב' וזאת לג,א) בְּרַךְ ה' סִילּוֹ וּפְעַל יְדֵיו הִרְצָהּ, אפילו חולין (דומה למלת סילו כעין לשון נופל על לשון) שבו תרצה. רבי ינאי אמר, מהכא: (דב' תבוא כג,א) וְכָתֹב אֶל-הַכֹּהֵן אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּיָּמִים הָהֵם, וכי תעלה על דעתך שאדם הולך אצל כהן שלא היה בימיו? אלא, זה כשר ונתחלל. בעל מום דעבודתו פסולה מנלן? אמר רב יהודה אמר שמואל, דאמר קרא: (במ' פ' כה,ב) הַגִּבִּי נִתָּן לוֹ אֶת-בְּרִיתֵי שְׁלוֹם, כשהוא שלם ולא כשהוא חסר. והא שלום כתיב! אמר רב נחמן: וי"ו דשלום קטיעה היא. רש"י בבלי קידושין סו,ב (בן גרושה או בן חלוצה) שעבודתו - שעבד כבר (ככהו) כשירה לקמן יליף לה.

(כהו) בעל מום שעבודתו - שעבד כבר פסולה ואפילו היה שוגג לקמן יליף לה.

חולין (דומה למלת סילו כעין לשון נופל על לשון) שבו - חללין שבו חללין שבשבט לוי דקרא בשבט לוי כתיב.

(וכהו) בעל מום דעבודתו פסולה מנלן - אם עבד בשוגג דאילו במזיד כתיב (וי' אמר' כא,ג) אַךְ אֶל-סַפְרִיכָתְךָ לֹא יָבֵא וּגְוִלָּא־סַלְלָא־אֶת-מַקְדְּשֵׁי אֵלָא עֵבֵד בְּלֹא יָדִיעָה מְנַלְן דְּלֹא מְכַשְׂרִינָן לֵיה מֵהַאי קְרֵא ד- (במ' פ' כה,ג) וְהִיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו.

(במ' פ' כה,ב) הַגִּבִּי נִתָּן לוֹ - לעיל (במ' פ' כה,ג) וְהִיְתָה לוֹ כתיב אלמא בשלימים הוא דאכשר.

נעין בתבנית הטעמים של הקרא וְהִיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו – מהפך פשטא מונח זקא-קטן.

פשט הפסוק הוא כפ' רש"י [בבלי קידושין סו, ב] הַגִּבִּי נִתָּן לוֹ (כה, ב) - לעיל וְהִיְתָה לוֹ (כה, ג) כתיב אלמא בשלימים הוא דאכשר. לפי השיטה המציעה נקודות קשר בין טעמי המקרא לתורה שבע"פ, מוצע לומר כי זקא-קטן מלמד על שני לימודים: מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מן הלימודים האלו יוצא מפשט הכתוב.

(א) לימוד היוצא מפשט המקרא כפ' [רש"י בבלי קידושין סו, ב] (בן גרושה או בן חלוצה) שעבודתו - שעבד (ככהו) כבר כשירה ... חולין (דומה למלת סילו כעין לשון נופל על לשון) שבו - חללין שבו (בן גרושה או בן חלוצה) חללין שבשבט לוי דקרא בשבט לוי כתיב.

(ב) לימוד היוצא מפשט המקרא. איסור עבודת בעל מום נלמדת מפסוק מפורש במקום אחר. לאור הפירוש הבא של רש"י יש לומר שהנלמד ממקום אחר הוא על עבודת בעל מום עם ידיעת המום. ופ' רש"י על פסילת עבודת כהן בעל מום ללא ידיעה נתמכת בטעם מונח במלת וּלְזֶרְעוֹ - מונח במקום זה עשוי ללמד על מצב ביניים כאן כהן שעבד בשוגג ללא ידיעת המום או האיסור כפ' [רש"י בבלי

קידושין סו, ב] ובעל מום דעבודתו פסולה מנלן - אם עבד בשוגג ... בלא ידיעה מנלן דלא מְכַשְׂרִינָן לֵיה מֵהַאי קְרֵא ד- וְהִיְתָה לוֹ וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו

וּלְזֶרְעוֹ אַחֲרָיו (כה, ג)

בְּרִית כְּהֵנָה עִוְלָם – תורה שלמה [קיה] מדרש הגדול דורשי רשומות אומרין כנגד ארבעה ועשרים אלף שנפלו במעשה זמרי וקנתרוהו עליהן, זכה וניתן לו ארבעה ועשרים מתנות כהונה בכלל ופרט וברית מלח, וכל המקיימן כאלו קיים כלל ופרט וברית מלח, וכל העובר עליהן עבר על כלל ופרט וברית מלח.

מאמר המדרש הגדול בא ללמד שהברית וכ"ד מתנות כהונה שניתנו לאהרן ולבניו בכלל ופרט וברית מלח כנאמר לאהרן ב-(במד' קרח יח,ט) ניתנו לפינחס ולזרעו בעקבות הכפרה שכפר פינחס על ישראל באותם התחייבויות מה' בכלל ופרט וברית מלח. (במד' קרח יח,ט) לְלוֹ

תַּרְוַמַּת הַקֹּדֶשִׁים אֲשֶׁר יָרִימוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לַיהוָה נִתְּנִי לָהֶם וַיִּכְבְּדוּהָ וַיִּלְבְּנוּהָ אֶתֶּף לִקְחָם עִוְלָם בְּרִית לְמַח עִוְלָם הוּא לַפְּנֵי הַיָּד וַיִּזְרְעוּ אֶתֶּף:

רש"י (במד' קרח יח,ט) לְלוֹ תַּרְוַמַּת הַקֹּדֶשִׁים - מחיבתה של פרשה זו כללה בתחלה (זה (במד' קרח יח,ט)) וכללה בסוף (זה (במד' קרח יח,ט)) ופרט באמצע (ראה ספ"ב קיה) (במד' קרח יח,ט) בְּרִית לְמַח עִוְלָם - כרת ברית עם אהרן בדבר הבריא ומתקיים ומבריא את אחרים (ראה שם). לְמַח עִוְלָם - כבורית הכרותה למלח, שאינו מסריח לעולם.

בְּרִית – טפחא ללא מרכא לפניה, כעין רבוי בלתי מוגבל לגודל הברית לפינחס על הכפרה הגדולה שכפר על בני ישראל שהתחייבו למיתה 157200 או 177200 איש (רש"י סוף פר' בלק) ומתו רק 24000 שלפי זהר ח"ג רלז,א אלו היו בני ערב רב שנשאו נשים משבט שמעון (תורה שלמה [פט]). כְּהֵנָה – מרכא עִוְלָם – אתנה, האתנה מגביל ללמד שלא יעברו בני ישראל ולא יתנו מתנות כהונה בדורות שאפשר לתת, טעם מרכא מרבה מספר הדברים שמי שלא נתן מתנות כהונה כאילו עבר על כלל ופרט וברית מלח.

תַּחַת – רביע, אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ – מהפך פשטא זקא-קטן, רביע ... זקא-קטן כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש.

אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיוּ – זקא-קטן שתי דרשות (נשלב ראב"ע, ר' יוסף בכור שור, רמב"ן) ראב"ע - (טט - א) מאהבתו את השם ר' יוסף בכור שור ... כי תחילת גבורתו היתה לשמים ... גם עשה טובה לישראל. רמב"ן על הצדקה שעשה עם ישראל לכפר עליהם, ולא מתו כולם במגפה. (טט - ב) ודרך דרש (היוצא מפשט הכתוב) האב כפר ובניו יכפרו.

תַּחַת – רביע, ארבע סיבות לשכר פינחס: (א) ו- (ב) כפ' רש"י (כה, ג) קָנָאֵךְ אֶת-קְנֹאתֵי בְּתוּכֶם - (טט - א) בנקמו את נקמתי ... כל לשון קנאה הוא המתחרה לנקום נקמת דבר, ספורנו בעשותו נקמה לעיני כולם, (טט - ב) בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף. ספורנו רב את ריבי.

(טט - ג) ראב"ע - (א) מאהבתו את השם ר' יוסף בכור שור ... כי תחילת גבורתו היתה לשמים

(טט - ד) ראב"ע גם עשה טובה לישראל. רמב"ן על הצדקה שעשה עם ישראל לכפר עליהם, ולא מתו כולם במגפה.

אור החיים – חש על כבוד א-להיו, את זה אפשר לצרף ל-(ב) או (ג)

וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – וַיְכַפֵּר – טפחא כפוחתת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה על-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ונוצר ענין אחד כפרה לבני ישראל.

וַיְכַפֵּר – טפחא (א) כמשנה משמעות מן העבר אל העתיד ואז (ב) בתפקיד כרובי כפ' זקנים מבעלי התוספות - וראוי הוא לעשות

כפרות אחרות, וכפ' ספרי. וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, לכפר לא נאמר כאן אלא וַיְכַפֵּר עַל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שעד עכשיו לא זו אלא עומד

ומכפר עד שיחיו המתים

עַל-בְּנֵי – מקף, כרב-מצב (א) שוגגים, (ב) מזידיים, עַל-בְּנֵי – מרכא, מרבה לשוגגים כפרה יִשְׂרָאֵל – סלוק, מגביל, שלא מועילה כפרת

ב"ה טוב טעם ודעת למדוד (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים וק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשפעות**: אתנח, סליק – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגבילו: מונח – רבו; המפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מארך; רבו; דרגא – מצרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא – טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – כפי ששניהם לגדול, תור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקו I** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, I; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביעי** – 4; **מונח רביעי** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** – ארש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **חלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **פוד** – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

קרבת למיזדים שלא חזרו בתשובה.

במדבר פינחס כה' יד: **וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמְּכָה אֶשֶׁר הִכָּה אֶת-הַמְּדִינִית זַמְרִי בֶן-סְלוּא נְשִׂיא בֵּית-אָב לְשֹׁמְעֵי:**

בבלי סנהדרין פא,ב, משנה. הגונב את הקסוה, והמקלל בקוסס, והבועל ארמית - קנאין פוגעין בו. כהן שמש בטומאה - אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין אלא פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפצייעין את מוחו בגזירין. זר שמש במקדש, רבי עקיבא אומר: בחנק, וחכמים אומרים: בידי שמים.

וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמְּכָה – תרסא קדמא ואולא רביעי וכו' כעין פרט קדמא כלל ופרט, תבנית כעין מדת בנין אב, המלמד מהבועל ארמית קנאין פוגעין בו אל **בבלי סנהדרין פא,ב**, הגונב את הקסוה, והמקלל בקוסס, ... כהן שמש בטומאה

הַמְּכָה – רביעי, ארבעה נפגעין שלא בבית דין ע"י קנאין **בבלי סנהדרין פא,ב**, משנה. הגונב את הקסוה, והמקלל בקוסס, והבועל ארמית - קנאין פוגעין בו. כהן שמש בטומאה - אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין אלא פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה ומפצייעין את מוחו בגזירין.

הַמְּכָה – ארבע מכות (א) בגוף; ע"פ ילקוט מעם לועז במדבר פינחס פ"א (ע"פ רבה ותורת משה) (ב) אף שנהרג לא נתכפר לו עוונו, **אֶת-הַמְּדִינִית** הוא נשאר דבוק בה גם לעולם הבא ושם יקבל עונשו. (ג) **וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמְּכָה** שגם שמו יכרת בעוה"ז ובעוה"ב; (ד) **לְשֹׁמְעֵי** – שמעון שלי, שהוא כל כך יקר לי (לה') שקינא לכבודי על הזנות של מעשה דינה והרג עיר שלמה, ועכשיו בא אותו רשע והרס את כבוד אביו.

הַמְּכָה – ארבע שמות לעברין בנוסף לשם המוזכר כאן. **בבלי סנהדרין פב,ב** אמר רבי יוחנן: חמשה שמות יש לו. זמרי, ובן סלוא, ושאלו, ובן הכנענית, ושלומיאיל בן צורי שדי. זמרי - על שנעשה כביצה המזורה, בן סלוא - על שהסליא עונות של משפחהו, שאלו - על שהשאל עצמו לדבר עבירה, בן הכנענית - על שנעשה מעשה כנען - ומה שמו - שלומיאיל בן צורי שדי שמו. **וְשֵׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמְּכָה** – ס"ת למשה, שאביה צוה לה להזקק רק למשה, ושמה כזבי כי כיוזה באביה (**בבלי סנהדרין פב,ב**)

במדבר פינחס כה, טו: **וְשֵׁם הָאִשָּׁה הַמְּכָה הַמְּדִינִית כְּזָבִי בֶת-צֹר רְאִשׁ אֲמוֹת בֵּית-אָב בְּמִדְיָן הוּא: פ**

וְשֵׁם – קדמא, בתפקיד תחילה, יצאה תחילה, קדמה בעבירה תחילה, נתנה דוגמה לבנות מדין לחזק לגדולי ישראל

פתרון תורה פרשת פינחס עמוד 215 ... ושם האשה המכה וג', בשעה שנתן בלעם עצה לבלק, אמ' לו בלק אינן נשמעין להק', אמ' לו הוצא את בתך תחלה, וכשהן רואין אותה (עמוד 216) הם יוצאין אחריה וחוטאין,

הָאִשָּׁה הַמְּכָה הַמְּדִינִית – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שחל על כל אחד אותו ענין, ע"פ ילקוט מעם לועז פי' פ"ב (מקור: מהרמ"א) היא קדמא בעבירה עם גדול מישאל ונמשכו אחריה בנות מדין להזקק לגדולים בישראל, ואילו בנות מואב מזדקקות עם כל מי שבא בדרך.

וְשֵׁם – קדמא, בתפקיד תחילה, יצאה תחילה, קדמה בעבירה תחילה, **הָאִשָּׁה הַמְּכָה הַמְּדִינִית** – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים שחל על כל אחד אותו ענין, לכל המנאפות קוראים כזבי - שוילנאי **ספר הפרשיות, פינחס**, "איש ישראל המוכה" ... (**בבלי סנה' פב,ב**)

אמר רב ששת: לא כזבי שמה אלא שוילנאי שמה ... על כל אשה מנאפת קוראים בשם כזבי – שוילנאי וגו'

במדבר פינחס כו,א: **וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּנְפָּה פ וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל אֶלְעָזָר בֶּן-אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן לֵאמֹר:**

וַיְהִי אַחֲרֵי הַמִּנְפָּה – תבנית בר' א, א, **שיחות קודש האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן רשימות חוברת נ' ע' 12 - 13** איתא בליקוטי תורה (שלח מו,ד) שכל התענוגים הגשמיים הם באמת "פסולת" המלאכים העליונים. האוכל לשם שמים מעלה המאכל לקדושה ... אבל האוכל לשם תאוה ותענוג אינו אלא מקבל ומפסולת המלאכים.

[ב] שֶׁאוּ אֶת-רִאשׁוֹ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן עָשָׂרִים שָׁנָה וְנַמְעֵלָה לְבֵית אֲבֹתָם כָּל-יְצָא זָבָא בִישְׁרָאֵל:

שֶׁאוּ אֶת-רִאשׁוֹ כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל – גרשיים מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביעי, כעין יצא מהכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו, כאן ללמד על עצמו שכיון שמה לא ידע ההלכה פרצה המגפה ולכן עליו לספור הנותרים. ע"פ **שיחות קודש האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן לקו"ש ח"ח ע' 326** ... הריגת החוטאים היתה כדין, ולא היה משה אשם בהריגתם, ואין טעם למנות הנותרים להיזהר בשמירתם. מה שאין כן המגפה ארעה כתוצאה מכך שנתעלמה ממושה ההלכה דהבועל ארמית קנאין פוגעין בו, ואחר הריגת זמרי ע"י פינחס נעצרה המגפה, לכן הוצרך למנות הנותרים אחר המגפה.

במדבר פינחס כו,א: **וּבְנֵי-קָרַח לֹא-מָתוּ: ס** – טפחא סליק הדומה לטפחא אתנח - תבנית שמע ישראל, אפשר כפי' **רש"י** ... ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בלבם.

וּבְנֵי-קָרַח – מקף כרב-מצב, (א) נראו כמחזיקים במחלוקת (ב) הרהרו תשובה בלבם אפשר ע"י קריאת שמע כעצת רבינא ב-**בבלי מגילה ג,א** שהנבעת יקרא קריאת שמע שפירושה שמקבל עול מלכות שמים וידע איך לעשות תשובה ומביא ליראת שמים.

לֹא-מָתוּ – מקף כרב-מצב, (א) בשלב ראשון נבלעו עם שאר עדת קרח (ב) בשלב שני אחרי שמת דור המדבר שהיו נוכחים במחלוקת יצאו לעולם ממקום גבוה שנתבצר להם בגיהנום.

במדבר פינחס כו,כ: **וַיְהִי בְנֵי-יְהוּדָה לְמַשְׁפַּחְתָּם לְשִׁלָּה מַשְׁפַּחַת הַשְּׁלָלִי לְפָרֶץ מַשְׁפַּחַת הַפַּרְצִי לְזָרַח מַשְׁפַּחַת הַזְרָחִי:**

הַשְּׁלָלִי לְפָרֶץ – זקא-קטן זקא-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **הַשְּׁלָלִי לְפָרֶץ** והג' עולה (400 + 395 = 795, תשצ"ה, (ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקא-קטן זקא-גדול" העולה 576

(=תקע"ו). ההפרש מתקע"ו 795 - 576 = 219 עולה י"ט נוסטריקון יראה ר'אתה נ'טתה - רמוז למלאך, ע"פ **פ"י רש"י במ' בלק** זה מלאך של רחמים להציל בלעם ממעשה איוולת שיפגע בחייו.

הַשְּׁלָלִי עה"כ גי' שצ"ו עולה לגי' דוי"ד ב"ן יש"י, **לְפָרֶץ** עולה לגי' אליהו הנביא זכו"ר לטו"ב (ואליהו מרומז בהפרש הגי' יר"ט כעין מלאך), ומרמז לביאת אליהו המבשרת ביאת משיח בן דוד **הגי' תשצ"ה** עולה לגי' **וואליהו** "י ... **ובלע המות לנצח** (58 + 178 + 451 + 108), מקור לדיון האם ביאת אליהו תביא לתחיית המתים או ביאת המשיח. **(ובלע) המות לנצח ומחה יי א-לקים (כל דמעה) ר"ת אליהו**

במדבר פינחס כו,כ: **וַיְהִי בְנֵי-פָרֶץ לְחַצְרָן מַשְׁפַּחַת הַחַצְרָנִי לְחַמְלִיל מַשְׁפַּחַת הַחַמְלִילִי:**

בְנֵי-פָרֶץ לְחַצְרָן – זקא-קטן זקא-גדול, תבנית הטעמים בתפקיד המרמז לביצוע (א) חישוב גימטריה של המלים **בְנֵי-פָרֶץ לְחַצְרָן** והגי' עולה 62 + 370 = 810 עולה ס"ב ש"ע כמשי"ח, ס"ב במשמע זק"ן אפשר להסביר כי מרמז ש"ע (האדמו"ר) הזק"ן כמשי"ח, (ב) וכן לחישוב הפרש בין גימטריית המלים ובין גימטריית המלים "זקא-קטן זקא-גדול" העולה 576 (=תקע"ו).

ההפרש מתקע"ו 810 - 576 = 234 עולה רל"ד, דרכי"י, **דרכי"י** (כוכב מצ"ע"ב, **במ' בלק כו,ו**) **זָרַח פּוֹכֵב מְיַעֲקֵב**

ידו"ך (תח' כה,ט) כמו **יְזָרְחָ עֲנָנִים בַּמִּשְׁפָּט וַיִּלְמַד עֲנָנִים דְרָקִי**; הסברים המרמזים לפעולות המשיח היוצא מבית דוד שהוא מבני פרוץ ויחצרון

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו נושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.5 במדבר פינחס כהי (התשע"ה)

במדבר פינחס כז,א:

[א] ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה למשפחת מנשה בן-יוסף ואלה שמות בנותיו מחלה נעה וחגלה ומלכה ותרצה:

תורה תמימה (א) ותקרבנה בנות צלפחד – כיון ששמעו בנות צלפחד שהארץ מתחלקת לשבטים ולא לנקבות, נתקבצו כולן ליטול עצה, אמרו, לא כרחמי בשר ודם רחמי הקדוש ברוך הוא, בשר ודם רחמיו על הזכרים יותר מעל הנקבות, אבל הקדוש ברוך הוא רחמיו על הכל שנא' (תה' קמה ט, טו) 'לכל רחמיו על-כל-מעשיו' (ספרין):

תורה תמימה הערה א) אינו מבואר מניין למדו דבשר ודם מרחם על זכרים יותר מעל נקבות ומה טעם בדבר, ואולי י"ל דהוא מפני אותו הטעם שאמרו בתוריות י"ג ב' האיש קודם לאשה להחיות [כלומר להצילם כשהם בסכנה] מפני שהאיש מקודש יותר שחייב בכל המצות, וגם מפני המעלות היתירות שיש לזכר בישוב העולם וכמש"כ בב"ב ט"ז ב' אשרי מי שבניו זכרים, ובנה ל"א ב' זכר בעולם בא שלום בעולם, בא זכר בא ככרו בידו ובכלל הוא הגברים בוני העולם, אשר על כן נקרא הזכר בשם בן על שם בנין וכמש"כ מזה בארובה לעיל ר"פ במדבר, ולכן דרך בני אדם לחוס על מציאותו יותר מעל נקבות:

ותקרבנה בנות צלפחד – אזלא-גרש מונח רביע, כעין יוצא מן הכלל המלמד על הכלל. הכלל הוא כפי' ת"ת בהערה א) דבשר ודם מרחם על זכרים יותר מעל נקבות מסיבות אחדות. לכן **ותקרבנה בנות צלפחד** לדרוש שבענין ירושת ארץ-ישראל לא תהיה העדפה לזכרים אלא שבמקרה כמו שלהן כאשר אב מת בלא בנים יגברו רחמי הקב"ה על נוהג בני אדם והבנות יזכו לרשת את נחלת האב המת בארץ-ישראל. אבל לפי הסבר רש"י הירש (במ' פ' כז, ב) בקשו לקבל ירושת אביהם בנחלת חפר סבן ולא לקבל חלק בארץ כבאות לארץ כי רק זכרים קבלו חלק כזה.

בן-חפר בן-גלעד בן-מכיר בן-מנשה – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שתי דרשות והטעמים מהפך פשטא מלמדים על כך שלפחות אחת הדרשות היא לא כפשטא. כאן מוכח מבנות צלפחד לצלפחד, ומיוסף לבנות צלפחד.

נפתח ההסבר בפ' רש"י על (במ' פ' כז, ג) **אבינו מת במדבר** ... ר"ע אומר מקושש עצים היה. ור"ש אומר מן המעפילים היה. ועתה נסביר שבין אם נאמר כי צלפחד היה מקושש העצים ובין אם נאמר כי מן המעפילים היה תבנית הטעמים מוציאה הכתוב ממשווא ומלמדת כי בנות צלפחד הן בנות כשרות וקל וחומר כי צלפחד אדם כשר כנאמר ב-ספרי זוטא כז, א). **ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר בן-גלעד**, הא כל אדם כשר שעומד בתוך השבט הרי זה שבח לכל שבטו קל וחומר לביתו קל וחומר לגופו קל וחומר למשפחתו קל וחומר לבית אביו

ד"א **ותקרבנה בנות צלפחד בן-חפר** (טט ולסוף נאמר **בן-מנשה**) והלא ידוע שמנשה בן יוסף ומה ראה לשפץ כאן אלא כל מלך כשר שהיה עומד היו רואין מי שאבותיו כשרין ותולין אותו בו, כמו חזקיהו שתולהו הכתוב בדוד ש-14 דורות ביניהם, כך תולה בנות צלפחד דרך מנשה ביוסף אביו.

עוד יש לברר מה תפקיד ארבעה טעמי מקף בכל זוג מלים בתבנית המלה "בן" והמלה שם האב. מקובל שכאשר מוזכרת שרשרת שמות בן – אב וידוע שאחד מהם צדיק אז כל הנמנים ברשימה צדיקים.

אפשר שכאשר נאמר **צלפחד בן-חפר** טעם מקף בתפקיד רב-מצב אישיותו של צלפחד. כפי שפ' רש"י (ב) ר"ע אומר מקושש עצים היה. ור"ש אומר מן המעפילים היה. אישיות ההולכת אחרי משה ולא מערערת על מנהיגותו ומצוותיו, אבל מהשתוקקותו לארץ-ישראל הוא מקושש עצים, מלאכה האסורה בשבת להראות מאיסתו בחיי מדבר עד כדי מוכנות למסור הנפש כאן בתוך תועלת לציבור למען יראו וייראו בשמירת השבת קדש. **בן-גלעד** לפי שבימי שאול מצד אחד אנשי יבש גלעד על קבורת שאול המלך במסירות נפש, אבל היו ביניהם רבוי של רוצחי נפש. **בן-מנשה** – נאמן יוסף עד כדי גרימת צער לאחי אביו.

תורה תמימה (א) ואלה שמות בנותיו – כאן מנאן דרך חכמתן ולהלן (ס"פ מסעי) מנאן דרך גדולתן, וכדר' אמי, דאמר, בישיבה הלך אחר חכמה, במסכה הלך אחר זקנה (ב"ב ק"כ א'):

תורה תמימה הערה ב) כאן איירי בענין דין וחכמה, ושם (בפר' מסעי) איירי בענין נשיאתן לאנשים כמש"כ ותהיינה וגו' לנשים, מסתבר (בפר' מסעי) מנאן לפי סדר הולדתן דכן הנהוג שהבכירה תנשא קודם לצעירה. ופליגי אתנא דבר' דס"ל שקולות היו בחכמה ולכן מנאן פעם כך ופעם כך, כפי שיבא לפנינו ס"פ מסעי:

ואלה שמות בנותיו – פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מלמד על שתי דרשות: וכדר' אמי, דאמר, (טט - א) בישיבה הלך אחר חכמה, (טט - א) במסכה (לנישואין) הלך אחר זקנה (ב"ב ק"כ א') (טט - אחר השנים): ומה שתורה תמימה כתב בהערה ב) שיש תנא האומר שבנות צלפחד היו שקולות בחכמה אינו מפריע לומר שדרשת ר' אמי היא על הדרך כלל המרומזת בתבנית הטעמים פשטא מונח זקא-קטן.

במדבר פינחס כז,ג: **אבינו מת במדבר והוא לא-ה'ה בתוך העדה הנועדים על-ה' בערת-קרח פי-בחתא מת ובנים לא-היו לו:**

אבינו מת במדבר רש"י ... ר"ע אומר מקושש עצים היה. ור"ש אומר מן המעפילים היה.

אבינו מת במדבר – זרקא מונח סגול – בתפקיד גריעה מהענין על הענין (א) סיבה לקריבת ימי צלפחד (קיצור ימים כי צלפחד מת יחסית צעיר בשנה ראשונה או שניה ליציאת מצרים, אור החיים אומר כי היה בן 20 ביציאת מצרים). (ב) גורע את צלפחד מהמערערים השונים על החלטות משה ומלמד כנאמר **פי-בחתא מת**

אבינו מת במדבר – זרקא מונח סגול – בתפקיד גריעה מהענין על הענין, משהו מענין **אבינו מת במדבר** גורע מהענין מיתה. לרבי שמעון אהבת הארץ גורעת מהמדבר, כלומר גורמת למאיסת המדבר עד כדי מה שרבי עקיבא אומר שההימצאות **במדבר** גורם לקושש עצים, בין אם זה בהקרבה אישית להדגים חומרת עבירת השבת או מסיבה אחרת, ואפשר שבכך הוא שונה משאר המעפילים (היינו נגרע מהם) שהם עלו כהתרסה נגד ה'.

רב סנדר ארלנגר הי"ו הפניה ל-**מגלה עמוקות** שפירש כי צלפחד היה הצד הטוב של קין וזרקא מרמז כי מת בעטיו של נחש. טט – ענין נחש בזרקא תומך בתפקיד זרקא כמרמזת לענין של תנועה, תנועה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל') כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג, תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול: 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"פ.

במדבר פנחס כז,יא:

ואם-אין אחים לאביו

ונתתם את-נחלתו לשאריו הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה

והיתה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה ה' את-משה: פ

ואם-אין אחים לאביו – מונח זרקא סגול – מוסיף דבר על אביו מענין אביו. – הסבר פורסם בשנת התשע"ג. כאן המשך ההסבר.

ב"ב פרק שמיני יש נוחלין ... ואחין מן האב – ע"פ תוס' שאם היה האב קיים היה יורש עכשו, שאינו קיים הרי הוא יורש בקבר להנחיל לשאר בניו הקיימים שהם אחי המת ולאחיו של אב אם אין בניו אחרים לאב ... אחין מן האב אף על פי שאין ודאין כמו אחין מן האם ...

גמרא האב קודם לאחין של המת ולא לבנים ובנות **תוס'** ותיירץ ריב"ם דכתביה אשמועינן דקראי שלא כסדרן כתיבי, דאי לא כתב אחי אביו הוי אמינא דכסדרן כתיבי ואחי המת קודמין לאב, אבל השתא דכתב אחי אביו על כרחך לא נכתב שארו אלא להקדימו (ט-ט) לאב) לאחין דלהקדימו לאחי האב לא איצטריך כדאמרינן לקמן וגו' ... וי"ל דאי לא כתב אחין ה"א שהאב קודם לבת דאית לן לאקדומי אב לחד מהנך דכתיבי בהדיא בקרא..

ונתתם את-נחלתו לשאריו הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה

הגמרא בבא בתרא קי"ב ע"י מידת גורעין ומוסיפין ודורשין הוצא נחלת אשתו לבעלה.

הרב משה קובלסקי ה"ו מאורות הדף, מסביר כי הלכה למשה מסיני (הלמ"מ) שהאיש יורש את אשתו ואין אשתו יורשת אותו. הדיון בגמרא עוסק במציאת רמז בכתוב ולא בדרישת הכתוב להוציא מכאן הלכה. לכן מותר שימוש במידת גורעין ומוסיפין ודורשין כי מחפשים רמז רמז להמ"מ. "הקרוב" הרגיל של התורה הוא בעל קרבת דם. איש ואשתו בעלי קרבה מיוחדת שבד"כ אינה קרבת דם. הם יחידה אחת אבל לגבי ירושה אין הדדיות ביניהם. הלמ"מ האיש יורש אשתו ואין האשה יורשת את האיש.

בבא בתרא קי"א ב – רשב"ם – האיש יורש אשתו ולמעוטי אשה שאינה יורשת לבעלה. **רבנו גרש"ם** והא קראי לאו הכי כתיבי כי אם ונתתם את נחלתו לשאריו דמשמע דאשתו יורשתו ואין יורש אותה. ולכן ע"י גריעה והוספה דורשין...

בעל הטורים ע"פ רבא בגמרא הנ"ל – נחלתו לשאריו, אותיות נחלת שארו לו ואין שארו אלא אשתו. והיינו מה שאמרו חז"ל גורעין ומוסיפין ודורשין פי' גורעין הוי"ו מנחלתו ומוסיפין אותה על הלמ"ד של לשאריו ונשאר לו, הרי **נחלת שארו לו** ודורשין נחלת שארו שהיא אשתו, **לו**. והיינו מה שאחז"ל שהבעל יורש את אשתו.

ונתתם את-נחלתו לשאריו הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה

כענינו יצא להקל ולהחמיר. תוכן הכעין היצא לדון בענין אחר הוא הפרט בתראה.

ונתתם את-נחלתו – פרט קדמאה, ע"פ מידת גורעין ומוסיפין ודורשין גם מלת **לשאריו** מצורפת לפרט קדמאה אף שהיא מטועמת בטעם גרשיים ללמד על כעין יוצא מן הכלל, ומתקבל פרט קדמאה בעל משמעות **נחלת שארו לו** פרט קדמאה זה עובר ברור בפרט בתראה **הקרב אליו ממשפחתו וירש אתה**. המובן כענינו הוא שמשפחת האב קרויה משפחתו ולא משפחת האם, אבל יצא לדון בענין אחר שלא כענינו מגלה הלכה ודורשין נחלת שארו שהיא אשתו, **לו**. והיינו מה שאחז"ל שהבעל יורש את אשתו. והתיבות **וירש אתה** – מסכמות שהאיש יורש אשתו וקודם לכל קרוביה.

יצא מענינו – ירושה במשפחה הקרובה, לדון בענין אחר שלא כענינו – ירושה ע"י משפחה בקרבה כל-שהיא להקל – שיש ירושה בתוך המשפחה ולא תעבר הנחלה למטה אחר ולהחמיר – שלא תירש האשה ובני משפחתה, שלא ירשו אחי האם

הקרב אליו ממשפחתו – מרכא תביר טפחא,

(א) כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא והשונים הלכותיהם לגבי הנושא או שלא כולם מצטרפים לענין, "הקרוב" הרגיל של התורה הוא בעל קרבת דם. איש ואשתו בעלי קרבה מיוחדת שבד"כ אינה קרבת דם. הם יחידה אחת אבל לגבי ירושה אין הדדיות ביניהם לגבי ההלכה הכתובה אח"כ **וירש אתה**. הלמ"מ האיש יורש אשתו ואין האשה יורשת את האיש.

(ב) קבוצת פרטים שלא כולם חלים ביחד, עשויים להיות למוריש קרובים רבים, אבל יש סדר קדימות ביניהם ולכן לא כולם ירשו בפועל, קודם יורשים בעלי הקרבה הקרובה ביותר: הבנים, אח"כ הבנות, ואח"כ אם לא קיימים ואין להם צאצאים יורש האב, ואח"כ אחי המת, ואח"כ אחי האב ואחריהם אבי אביו, ואחריו אחי אבי אביו וחוזר חלילה.

ג' על בסיס של א' וב' לאשה מורשה יש סדר יורשים ולא יורשים ביחד. התיבות **וירש אתה** – מסכמות שהאיש יורש אשתו וקודם לכל קרוביה.

והיתה לבני ישראל לחקת משפט כאשר צוה ה' את-משה: פ

ספרי (כג) והיתה לבני ישראל לחקת משפט נתנה תורה דעת לחכמים לדרוש ולומר כל הקרוב בשאר בשר הוא הקרוב בנחלה.

התורה והמצוה (מלבי"ם) (כג) והיתה לבני ישראל לחקת משפט, חק הוא הדבר שאין לו טעם ורק המחוקק לבדו יודע טעמו של דבר, אבל משפט הוא דבר שהכל יודעים טעמו ומפני שכפי תורת נחלה הכתובה נדמית שהיא חוקה בלי טעם כי למה ירשו האחים ולא האב, בארה התורה שהוא משפט, כי נתנה רשות לחכמים וגם דעת ובינה לדעת טעם הדברים, ועי"כ חקרו לפי ההלכה והעלו שכל הקרוב בשאר בשר הוא הקרוב בנחלה ועי"כ יצאה להם ההלכה שהאב קודם להאחים כי הוא קרוב יותר וכנ"ל סימן כ"א.

והיתה – קדמא ואולא במלה אחת, כביכול השוה החכמים למחוקק הוא הקב"ה, לדעת טעם הדברים ולקבוע תקנות על דפוס דברי תורה, כאן לענין טעם בחוקת הנחלות.

* כעין כלל ופרט או בנין אב

* ניתנה רשות לחכמים להבין במקרא ע"פ בינה לעתים ולייסד תקנות על דפוס התורה שכך הם מכוונים לדעת עליונה. ענין זה מופיע למשל בעגלות הנשיאים, בענין הנחלות המנחיל נוחל, עינוי יח"פ ושיעוריהם, מלאכות חול המועד ושיעוריהן.

* אם יש כאן כתובים אחדים הבאים כאחד וכל אחד מלמד לעצמו ואז נראה לסווג את **והיתה** – קדמא ואולא במלה אחת ככלל ופרט.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור) ל" כ" במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג, **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** – סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מחפץ פטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, **רבי**; **דרא** – מצרף; **תבר** – מחלק, **ממעט**, **לא ממשי**; **טרקא** = טרקה – שנוי משמעות, **רבי** מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, **יתור** לרבות, **מכל מקום**; **דרא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פטא** – פשוט, **1**; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, **בצנת** נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, **מלמד ולמד**, **כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל** ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, **פרט**, **רבי**, **מיעוט**), **תלישא-קטנה** = **תרא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.6 במדבר פינחס כהי (התשע"ו)(בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר פינחס כז, ג – ד:

[ג] אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנועדים על-ה' בעדת-קרח פי-בחסא מת ונכים לא-היו לו:
[ד] למה ירבע שם-אבינו מתוך משפחתו פי אין לו בן תנה-לנו אחזה בתוך אחי אבינו:

במדבר פינחס כז, ו: פ ויאמר ה' אל-משה לאמר: מופע רביעי בתורה מתוך חמישה של פסוק זה. בין דרשת בנות צלפחד לאחווה בא"י לשמר שם אביהן מתוך חביבותן לא"י ובין הצווי שמתגלה על ידן מהקב"ה.

אפשר שמלת **ויאמר** מלמדת על לשון רכה כי יש לשכנע בנות יורשות בדור הכיבוש והנחלה שתשאנה רק בתוך שבטן כפי שנלמד ב-(כמ)

פי' כז, ה) ויעברת את-נחלת אביהן

ילקוט שמעוני תורה פרשת פינחס (המתחיל ברמז תשעא)

[רמזו תשעז] (כמ' פי' כז, ה) ויאמר ה' אל-משה לאמר: (כמ' פי' כז, ה) בן בנות צלפחד ד' ברת'. יפה תבעו בנות צלפחד שכך כתובה פ'

זו לפני במרום אשרי אדם שהמקום מודה לדבריו. כיוצא בו אתה אומר **(כמ' מסעי לו, ה) ויצא משה את-בני ישראל על-פי ה' לאמר בן משה בני-יוסף דברים: כיוצא בדבר אתה אומר (כמ' שלח יד, ז) ויאמר ה' סלחתי כדברך: עתידין אומות העולם לומר אשרי אדם שהמקום מודה לדבריו.** (עד כאן גם ב-ספרי במדבר פרשת פינחס פיסא קלד)

(כמ' פי' כז, ה) ויקרב משה את-משפטן לפי שמשה אמר והדבר אשר יקשה מכם וגו' [התיש הקדוש ברוך הוא כחון באו בנות צלפחד

לדין והפליא ממנו שנאמר **(כמ' פי' כז, ה) ויקרב משה את-משפטן. (כמ' פי' כז, ה) ויאמר ה' אל-משה לאמר: (כמ' פי' כז, ה) בן בנות**

צלפחד ד' ברת' כך הוא הדין אמר הקדוש ברוך הוא למשה ולא אמרת הדבר אשר יקשה מכם הדין שאי אתה יודע הרי הנשים דינין אותו. רבי שמעון בן לקיש (ט: מלמד זכות) אומר יודע היה משה רבינו את הדין, אלא באו (ט: בנות צלפחד) לפני שרי עשרות תחלה אמרו להם דיין של נחלה הוא ואין זו שלנו אלא של גדולים ממנו, באו לפני שרי חמשים ראו שכבדו אותן שרי עשרות אמרו אף אנו יש גדולים ממנו, וכן לשרי מאות, וכן לשרי אלפים, וכן לנשיאים השיבו להן כולן כענין הזה שלא רצו לפתוח פה בפני מי שגדול מהן, אמר משה אם אומר אני להם את הדין אטול את גדולתן (ט: של בנות צלפחד), אמר להן אף אני שגדול ממני לפיכך **(כמ' פי' כז, ה) ויקרב משה את-משפטן לפני ה':**

רש"י הירש במדבר כז (ד) למה ירבע וגו'. "משפחת החפרי" (כו, לב) תחלק את נחלתה בין בני חפר שהם ראשי המשפחה הזאת, ואם מת אחד הבנים האלה, אך הניח בן אחריו, יימסר חלקו לבן הזה הנושא את שמו. מדוע אפוא יימחה שם אבינו, משום שאין לו בן אלא רק בנות, ומדוע לא יימנה בתוך משפחתו? תנה - לנו וגו'. הנה לנו לעמוד במקום אבינו ולהימנות בתוך אחיו, ותן לנו את הנחלה שהיה זוכה בה אילו היה עדיין חי, שהרי כבנו של חפר היה זכאי לנחלה בקרב אחיו.

(ה) את-משפטן. נו"ן רבתי - ראה פסוק ו.

(כמ' פי' כז, ה) ויאמר ה' אל-משה לאמר: ההלכות הבאות פותחות בלשון **ויאמר**, ולא בלשון "וידבר", ונראה מכאן שאין הן דנות בנושא חדש לגמרי, אלא הן מבארות כלל שכבר נאמר (השוה פי' לעיל פר' ציצת במ' שלח טו, לו, פתיחה ב"ויאמר" ע"פ רוב ביאור למצוות שנתנו כבר, או מסקנה של מאמר קודם, או קשור למאורעות שקדמו והיא תכלית להן, או סיכום של כל המאורעות והמצוות הכלולים בפרשה).

ואכן שני פסוקים כבר קבעו את שיטת חלוקת הארץ: **(כמ' פי' כז, ה) לאלה תחלק הארץ בנחלה למספר שמות: - לגברים; (כמ' פי' כז, ה) אר-בגול יחלק את-הארץ לשמות מוטות-אבתם ינקלו:** - ללמדנו שאותה חלוקה היא חלוקת ירושה. ולמדנו מכאן את הדין היסודי שהנחלה עוברת בירושה אל הצאצאים הזכרים, ודבר זה נלמד גם מכלל האמור ב-(**וי' בהר כה, מו) והתנחלתם אהם לבניכם אתריכם לרשת ארצה** (ע"י בבא בתרא ק"י ע"ב). ועלינו לומר שדין זה היה ידוע גם לבנות צלפחד, ודבר זה ברור מהנמקת תביעתן: **(כמ' פי' כז, ה) פי אין לו בן.** אילו הניח בן או צאצא של בן - כך רמזו בלשון **(כמ' פי' כז, ה) ונכים לא-היו לו** - לא היתה להן כל עילה להציג תביעה. ואפשר

שזו גם הסיבה להבלטת **ה** הכינוי של **משפטן** שבפסוק הקודם. היא באה ללמדנו שמשה הכיר את דין הירושה בכללותו, אך ביקש הכרעה ביחס למקרה המיוחד. יתר על כן, אם הארץ נתחלקה על פי שיטת ה"חזרה", שתוארה על ידינו בפרק כו פי' פסוק נה, הרי אפשר שההלכה הרגילה היתה ידועה למשה יפה, ואף הוא ידע שבת יורשת במקום שאין בן או צאצא של בן; אלא שהוא הסתפק באיזו מידה הלכה זו נוהגת בחלוקת הארץ, ונמצא שהשאלה היתה לדידו רק ביחס ל-**משפטן**, והיא נגעה רק למקרה המיוחד שלהן.

שהרי אפשר שזו היתה השאלה: בחלוקת ירושה ממשית דיין חמש בנות כדין חמשה בנים, ובלבד שאין שם בן או צאצא של בן, ולפיכך אפשר שחמש בנות צלפחד נידונות כחמשה באי הארץ והן נוטלות חמשה חלקים; חלקים אלה מצטרפים אחר כך לחלקם של שאר כל באי הארץ שמזרע חפר, ובהתאם לעקרון ה"חזרה" הם חוזרים אל חפר ומתוך עזבונו הם מתחלקים בין יורשיו על פי דין הירושה הרגיל. אך אפשר - וכך באמת נעשתה החלוקה (ראה בבא בתרא קיח ע"ב, רשב"ם ד"ה ותרי דידהו) - שבנות צלפחד לא נטלו חלק בבאי הארץ, כי רק הצאצאים הזכרים של חפר קיבלו נחלה כבאי הארץ; אותה נחלה חזרה אל חפר על פי עקרון ה"חזרה" והיא נתחלקה אחר כך לחלקים שוים בין בני חפר, צלפחד ואחיו או יורשיהם, ובנות צלפחד השתתפו רק בחלוקה זו, ורק כיורשי אביהן נטלו את חלקן בנחלת חפר.

טט: הסתפקותן הייתה (א) האם אביהן שמת במדבר זוכה בארץ כיוצא מצרים, וחלקו חוזר אל אביו חפר (ב) האם בנות נוטלות חלק בירושה הראשונה מסבן חפר, ומשפטן שנוטלות.

ויאמר ה' - מרכא טפחא, יתור לרבות, גלוי מפורש מה' של פרשה הכתובה כבר לפני במרום, אשר אפשר היה לדעת את המצווה מצירוף ציוויים אחדים שנאמרו קודם. כפי' רש"ר הירש.

אל-משה - מקף כרב-מצב ע"פ וילקוט שמעוני תורה פרשת פינחס [רמזו תשעז (כמ' פי' כז, ה)] (א) משה שנפלאה ממנו ההלכה (ב) משה היודע את ההלכה. אל-משה - מרכא, כרבו במצב (ב) משה היודע את ההלכה אבל משווה עצמו לכל שרי ישראל (מעשרות עד אלפים), אשר אינו רוצה ליטול את הגדולה ואומר כמותם יש גדול ממני - הקב"ה.

ע"פ פ' **רש"י הירש** מלת **לאמר** וטעם סלוק מגבילים את בקשת בנות צלפחד לירושה מאביהן ולא לנחלה מכח עצמן. וזאת כדי לשמר שם אביהן בארץ. בירושת הארץ נשים לא קבלו נחלה. אלא מבקשות שצלופחד שמת במדבר שלא מסיבת עירעור על משה אלא מעונו (ראה כז, א), יזכה לנחלה כיוצא מצרים, שתצטרף לנחלת חפר אביו, ואז הן ירשו עם יורשיהם אחרים בנחלת חפר הסבא שלהן, כהלכה כאשר אין לאב בן אלא בת היא יורשת את נחלתו. ראה הסבר ב-(**כמ' פי' כז, ה)**

הספקות ע"פ **[בבלי בבא בתרא קיט, א]:** (א) מספקא להו אי נוטלות חלק בכורה כי צלופחד היה בכור ומגיעות לו שתי נחלות בירושת חפר. (ב) איתא דהספק הוא אם א"י מוחזקת היא (משעת יציאת מצרים כאילו כבר כבשו וירשו) אם לאו (מצב של ראוי להגיע אבל עדיין לא הגיע)

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **אתנה**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; זרקא – מחרף; תביר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבנות, מכל מקום; **זרקא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רבוע** – 4; **מונח רבוע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עפירה, שגגה = שכחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתרשובע"פ.

במדבר פנחס כז,ז: כן בנות צלפחד ד' ברות נתן נתן להם אחות נחלה בתוך אחי אביהם

והעברת את נחלת אביהן להן:

[ז] **כן** – רביע, ארבעה חלקים לצלופחד שירשו בנותיו ממנו. ויש בזה הסברים אחדים. **אור החיים** פירש כלהלן:

ויתבאר הכתוב בדרך אחר, על דרך מה שאמרו שם (בבא בתרא) דף קי"ח וזה לשונם אמר ליה רב פפא לאביי בשלמא למאן דאמר ליוצאי מצרים נתחלקה וכו' היינו דכתיב (יהושע ז,ה) **ויפלו סבלי מנשה עשרה לבד מארץ הגלעד והנבשן אשר מעבר לירדן**: שיתא דשיתא בתי אבות וד' דידהו פירוש אחד חלק צלפחד, ב' חלקו בחפר, ג' בכורות פי שנים, ד' חלקו בירושת אחיו, אלא למאן אמר לבאי הארץ וכו' ומתוך תרי אחי אבא (צלופחד, שגם הם בני חפר, מתו אחרי בואם לארץ בלי צאצאים) הוו ליה עד כאן, כפי **אור החיים** דרך (ב) מעתה אפילו לסברת מאן דאמר לבאיה (של הארץ) נתחלקה נטלו הבנות ב' ירושות ירושת צלפחד דאביו פי שנים (כי היה בכור) וירושת ב' אחיו שמתו (ולא היו להם ילדים) (צלפחד ושני אחים, מחלקים ירושת חפר לארבעה חלקים, שניים נטל צלפחד ככבור, ושניים נטל מאחיו, זה בהנחה שלחפר לא היו ילדים זכרים אחים), לזה אמרו (**בב' פ' כז,ד**) **למאן ינרע** וגו' כנגד ירושת חפר שנוגעת לצלפחד בחזרה, (**בב' פ' כז,ד**) **תנה-לנו** וגו' כנגד ירושת האחים שמתו שנוגעת לצלפחד גם כן מצד החזרה: ארבעה חלקים בפירוש שונה מעט:

(בבלי בבא בתרא קיח,ב) דתניא: (בב' פ' כז,ה) נתן נתן להם – זו נחלת אביהן, בתוך אחי אביהם – זו נחלת אבי אביהן, והעברת את נחלת אביהן להן – זו חלק בכורה; רבי אליעזר בן יעקב אומר: אף חלק אחי אביהם נטלו, שנאמר: **נתן נתן**. ולמ"ד: תרי אחי דאבא הוה להו, ההוא מ-**אחות נחלה** נפקא. וא"ל רב פפא לאביי: קרא מאי קא חשיב? אי תפלים קא חשיב, טובא הוו! אי בתי אבות קחשיב, שיתא הוו!

[ספרי] (בב' פ' כז,ה) א"ר חידקא שמעון השיקמוני היה לי חבר מתלמידי רבי עקיבא ואמר יודע היה משה שהבנות נחלות, על מה נחלקו אם ירשו בראוי כבמוחזק ואם לאו. ואילו בבבלי נלמד [ב"ב קט,א] יודע היה משה שבנות צלופחד ירושות הן, אבל לא היה יודע אם נוטלות חלק בכורה אם לאו, וכן ב-[ילקוט שמעוני] משה היה מסתפק אם נוטלות חלק בכורה, ובגמ' [ב"ב קט,א] איתא דהספק הוא אם א"י מוחזקת היא (כאילו כבר כבשו וירשו) אם לאו (מצב של ראוי להגיע אבל עדיין לא הגיע). אם א"י בגדר ראוי אז אבא מת (כמו צלופחד) אינו מוריש בראוי לילדיו. אלא אמר רבה: ארץ ישראל מוחזקת היא. [רשב"ם] א"י מוחזקת להם מיציאת מצרים אף-על-פי שעדיין לא נכנסו בה, ולכן צלופחד כיוצא מצרים זוכה לחלק אחד מכה עצמו. וחפר אביו כיוצא מצרים זוכה בחלק מכה עצמו. וכן אחי צלופחד בני חפר זוכים מכה עצמם בין אם היו מבאי הארץ בין אם מתו במדבר. ההבדל בגירסאות בין [ספרי] יודע היה משה שהבנות נחלות ובין [ב"ב קט,א] יודע היה משה שבנות צלופחד ירושות משמעותי מאד. לפי הסבר [רש"י הירש] ב-[בב' פ' כז,ה] כולם ידעו שאין בנות נחלות בארץ אלא רק ירושות. מה ירשו בנות צלופחד?

- (א) **נתן נתן להם בתוך אחי אביהם** – זו נחלת אבי אביהן, למ"ד שנתחלקה הארץ ליוצאי מצרים, זה חלק חפר (סבא הבנות) אבי צלפחד, ואין ללמוד מכאן לחלק צלפחד
 - (ב) **נתן נתן להם** – זו נחלת אביהן, טעם קדמא של **נתן** מרמז לצלופחד אביהן הקודם להן והוא מקבל חלק מכה יוצא מצרים.
 - (ג) ומכך נגיע לחלק אחי אביהן צלופחד כנדרש מהתוכן ע"י רבי אליעזר בן יעקב אומר: אף חלק אחי אביהם נטלו, שנאמר: **נתן נתן**. ולמ"ד: תרי אחי דאבא הוה להו (שמתו ללא ילדים), ההוא מ-**אחות נחלה** נפקא. **נחלה** – זקא-קטן, בתפקיד שני אחים לצלפחד. (תנא זה סובר שהארץ התחלקה רק לבאים אליה ולכן גורע חלק חפר הסבא ומוסיף 2 חלקים של שני אחי צלפחד שמתו בארץ. אבל אז גם לצלופחד אין חלק.) **אחות** – מונח, רמז למצב ביניים שהאחים קבלו חלקם ומתו בלי ילדים, חזרה נחלתם אצל חפר אביהם המת, ונתחלקה בין האחים החיים או ילדיהם, מכך קבלו בנות צלפחד שתי נחלות קטנות. אלא אם לא היו עוד אחים אז הנחלות היו יותר גדולות.
 - (ד) ועוד חלק צלופחד ככבור של חפר הנדרש מ-**והעברת את נחלת אביהן להן** – זה חלק בכורה של צלופחד בנחלת חפר ע"פ [ספרי זוטא] **בתוך אחי אביהם** מה שזכו אחי אביהם וכן מה שזכה צלופחד חזר לחפר.
- רש"י (בב' פ' כז,ה) נתן נתן** – שני חלקים חלק אביהן, שהיה מיוצאי מצרים, וחלקו עם אחיו בנכסי חפר: (ע"פ שפת"ח אחרי החזרת החלקים לחפר, צלופחד זוכה בחלק אחד ככל בן חפר וחלק אחד ככבור של חפר)
- את נחלת** – מקף כרב-מצב מוסבר ע"פ **רש"י (בב' פ' כז,ה) והעברת** ... דבר אחר על שם שהבת מעברת נחלה משבט לשבט [שבנה ובעלה יורשין אותה. שלא תסוב נחלה לא נצטוה אלא לאותו הדור בלבד]
- (א) העברת נחלה בדור הירוש ונוחל (ב) העברת נחלה בכל דור אחר-כך.
- והעברת את נחלת אביהן** – תביר מרכא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא ירושת בנות שעל חלקם לא חלה ההלכה, היינו במצב (א) בדור הירוש ונוחל בנות ירושות אבל אינן מעבירות נחלה לשבט כעליהם או בניהם. תבנית הטעמים של **בנות צלפחד ד' ברות** – מונח זרקא סגול, בתפקיד כעין מוסיף ו/או גורע מהענין על הענין, אפשר שמרמז לפתרון הספקות שהיו למשה שהעלינו ב-[**בב' פ' כז,ה**] (א) א"י מוחזקת היא (משעת יציאת מצרים כאילו כבר כבשו וירשו) (ב) הן נוטלות חלק בכורה של צלופחד בירושת חפר.

[ותוספתא מסכת בכורות (צוקרמאנדל) פרק פ"ו,ה"ח] כיצד אין נוטל בראוי כבמוחזק מת אביו (של פלוני) בחיי אביו (הסבא של פלוני). והפלוני בכור) נוטל פי שנים מנכסי אביו (שמת) ואין נוטל פי שנים מנכסי אביו אביו (החי כי זה נחשב כראוי לפלוני כי עדיין לא הגיע לאביו לפני מתו) ואם היה אביו (של פלוני) בכור נוטל פי שנים אף מנכסי אביו אביו (אם הסבא מת לפני האבא של פלוני):

ארץ-ישראל נחשבת מוחזקת מיציאת מצרים. לכן לכל אחד מהנמנים להלן חפר, צלופחד הבכור, בני חפר אחרים (אחי צלופחד) יש נחלה בא"י. נחלת חפר האב נחשבת כמוחזקת כלפי צלופחד ואחיו, אבל היא במצב של ראוי לילדיהם. לכן אם מת מי מבני חפר לפני חפר ילדיו יורשים מיד רק חלקו. כאשר מת חפר, בנו שמת לפניו יורשו בקבר ומוריש נחלה זאת לילדיו. בירושת הארץ חפר, צלופחד, אחים כל אחד קבל נחלה. כל הנחלות חזרו אל חפר כדי להורישן לבאי הארץ. אם לחפר היו שלושה בנים, אז יחד עם נחלתו היו אצלו ארבע נחלות. היות צלופחד היה בכור אז הוא מקבל שתי נחלות. ארבע נחלות שאצל חפר מתחלקות לארבע, שתיים ירושות בנות צלופחד ומחלקות לחמש. אבל היות ושני אחי צלופחד מתו ללא יורשים, בנות צלופחד זכו בעוד שתי נחלות שחילקו לחמש ביניהן. אם לצלופחד היו שלושה אחים אז אצל חפר חזרו ארבע נחלות ויחד עם נחלת חפר היו אצלו חמש נחלות. מחלקים אותן לשש, שתיים יורש צלופחד הבכור בקבר, אותן יחלקו בין חמש בנותיו. שני אחים של צלופחד מתו. האח שלא מת קיבל נחלה. אצל חפר נשארו שלוש נחלות. אותן מחלקים לשניים נחלה ומחציתה יורש צלופחד בקבר ומוריש לבנותיו שמחלקות בחמש. נחלה ומחציתה קבל האח החי או ילדיו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי - ההללים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א - התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להבדיל; **מונח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **מזרח** - מזרח; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפקא** = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפקא** - קב' שעשורה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפקא** - קבוצה עם הלכה שזה הפרטיה; **מרכא תבר טפקא** - קבוצה עם הלכה לא שזה הפרטיה; **תבר מרכא טפקא** - קבוצה שממעים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** - בד"כ בוור לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרקא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, 1; **זקא-קטן** - 2; **זקא-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** חבצי פסוק - היקש; **השלישיה**: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** - גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרא** - דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **תלישא** - דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **פיר** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

1.7 במדבר פינחס כהי (התשע"ז)

במדבר פינחס כהי: זי צרור את המדינים והפיכתם אותם:

במדבר פינחס כהי: כי צררים הם לכם בנכליהם אשר נפלו לכם על דבר פעור ועל דבר פגזי בת נשיא מדין אחתם המכה ביום המגפה על דבר פעור:

[כלי יקר] (במ' פי' כהי) כי צררים הם לכם וגו'. בפסוק הקודם נראה כפל לשון (במ' פי' כהי) צרור את המדינים והפיכתם אותם:

מה בין צרור ל-הפיכתם. וחז"ל אמרו (תנחומא פנחס ג) מכאן הבא להורגך השכם להורגו. הערב להורגו מבני ליה שהיה המדינים התחילו בקלקלה. ולשון צררים צריך ביאור כי משמעותו שעדיין הם צוררים לכם. ואולי ידע ה' יתברך מה שבלבכם של המדינים שעדיין לא נח רוגזם ועדיין הם צוררים חושבים מחשבות להתעולל עלילות ברשע ואולי יותר מבראשונה לפי שנורא דאחותם דלוק בלבם להתנקם לפיכך השכם לצרור אותם. ופשוטו ש-צררים הוא שם דבר לומר שמעולם הם צוררים שלכם כי מתחילה (בר' וישב

לזל) והמדינים מקרו אותו אל-מצרים לפוטיר סרס פרעה שר הטבחים: פ, אחר כך עשו מדין שלום עם מואב על ישראל, אחר כך הפקירו בנותיחהם להכשיל את ישראל, נמצא שהמדינים מעולם רצועת מדרות ישראל על כן אמר כי הם צוררים שלכם:

וכדי ליישב הכפל אומר אני שצוה ה' על שני דברים אחת, **(במ' פי' כהי) צרור את המדינים** לצערם תחילה ימים רבים, ואחר כך **הפיכתם אותם**: וכל כך למה לפי שצוררים הם לכם והוא נתינת טעם על צרור, ... וזה שאמר **(במ' פי' כהי) כי צררים הם לכם**

בנכליהם אשר נפלו לכם על דבר פעור כי כל עיקר צער זה שציערו אתכם היתה הכוונה להכריח אתכם לפעור. ועל מה שאמר **(במ' פי' כהי) והפיכתם אותם** נתן טעם ואמר **(במ' פי' כהי) על דבר פגזי בת נשיא מדין אחתם המכה ביום המגפה על דבר פעור**: לפי שאחותם היא המוכה יחשבו גם המה להנקם ולהכות אתכם על כן השכימו להכות אותם כי הבא להורגך השכם להורגו.

ואולי שלכך נאמר **(במ' פי' כהי) ויהי אחרי המגפה** סוף פסוק (טט: סימון פרשה פתוחה) וב(טט: טעם) **אתנתא** לדרשו אשלאחריו ואשלאפניו, לאחריו כפשוטו, ולפניו לומר שגם אחרי המגיפה הם רוצים להכות אתכם על דבר אחותם המוכה, על כן תשכימו להכותם:

ועל דבר פגזי בת נשיא מדין - גרשיים קדמא מהפך פשטא, ועין פעולה שהתחילה והושעתה (לא הסתיימה בינתיים) וממתינה להמשכה בעתיד. ע"פ [כלי יקר] שנאת מדין לישראל התגלתה לראשונה במכירת יוסף, אח"כ הושעתה עד הגעת עם ישראל לערבות מואב, כאן שוב התגלתה בעצת בלעם וביתר שאת ממואב ועל ריב לא להם ולכן שלחו בת נשיא מדין להחטיא את ישראל, ואם לא ישמידו אותם מדין ימשיכו להתנכל לישראל.

במדבר פינחס כו: שבעה שבטים בורקא סגול, בתפקיד גריעת משפחות.

- [יב] **בני שמעון למשפחתם לנמואל משפחת הנמואלי ליםין משפחת הימיני ליםין משפחת הסיני:**
- [טו] **בני נד למשפחתם לצפון משפחת הצפוני לחיי משפחת החגי לשוני משפחת השוני:**
- [כ] **ויהיו בני יהודה למשפחתם לשלה משפחת השלני לפרץ משפחת הפרצי לזרח משפחת הזרחי:**
- [כז] **בני זבולן למשפחתם לסדר משפחת הסרדי לאלון משפחת האלני ליחלאל משפחת היחלאלי:**
- [לח] **אלה בני אפרים למשפחתם לשיתלח משפחת השתלחי לבכר משפחת הבכרי לתחן משפחת התחני:**
- [לח] **בני בנימין למשפחתם לבלע משפחת הבלעי לאשבל משפחת האשבלי לאחירם משפחת האחירמי:**
- [מד] **בני אשר למשפחתם לימנה משפחת הימנה לישי משפחת הישיגו לבריעה משפחת הבריעי:**

שבעה שבטים בורקא סגול, בתפקיד גריעת משפחות.

[בראשית רבתי פרשת ויחי עמוד 266] מח, טז וידגו לרוב. פעמים הם מרובים ופעמים הם נדוּגים. בזמן שבני אפרים מרובים בני מנשה מועטים, ובזמן שבני אפרים מועטים בני מנשה מרובין במנין. במדבר סיני את מוצא בני אפרים מרובים מ' אלף וה' מאות ובני מנשה מועטים ל"ב אלף ומאתים. ובמנין ערבות מואב את מוצא בני מנשה מרובין שנים וחמשים אלף וז' מאות ובני אפרים מועטים ל"ב [אלף] ו(ג') [ה'] מאות.

[רש"י במדבר כו, (ג)] לזרח - הוא צוחר, לשון צוהר. אבל משפחת אהד בטלה, וכן חמשה משבט בנימין, שהרי בעשרה בני ירד למצרים וכאן לא מנה אלא חמשה, וכן אצבון לגד, הרי שבע משפחות (פי' אשל אברהם רש"י לדעת רבותיו כתב שאצבון בטל אבל רש"י עצמו סובר ב-כ, לוט), שאנוני הוא אצבון, ולפי זה המשפחה השביעית החסרה היא ישוה מבני אשר הנזכר ב-(בר' ויגש מז, ו) ... ולפי הדעה שהמשפחה השביעית החסרה היא אצבון, יש לומר שישוה לא היו לא בנים ולכן לא נמנה בתור משפחה (גו"א), וראה בפסיקתא זוטרתא פנחס קלב, ב: "בני אשר - לא הזכיר כאן את ישוה, מלמד שלא הוליד")

. ומצאתי בגמ' ירושלמית, שכשמת אהרן נסתלקו עניי כבוד ובאו הכנענים להלחם בישראל ונתנו לב לחזור למצרים וחזרו לאחוריהם ח' מסעות מהר ההר למוסרה, שנאמר (דברים י, ו) ובני ישראל נסעו מבארות בני יעקן מוסרה שם מת אהרן, והלא ביהר ההר מת, וממוסרה עד הר ההר שמונה מסעות יש למפרע, אלא שחזרו לאחוריהם ורדפו בני לוי אחריהם להחזירם, והרגו מהם שבע משפחות, ומבני לוי נפלו ארבע משפחות משפחת שמעי ועזיאל, ומבני יצהר לא נמנו כאן אלא משפחת הקרחי, והרביעית לא ידעתי מה היא. ורבי תנחומא דרש שמתו במגפה בדבר בלעם, אבל לפי החסרון שחסר משבט שמעון במנין זה ממנין הראשון שבמדבר סיני, נראה שכל כ"ד אלף נפלו משבטו של שמעון:

[אבן עזרא איוב לב, ב] יאיר בן מנשה שהוא מבני יהודה כאשר מפורש בדברי הימים: וב-**בראשית רבתי פרשת ויחי עמוד 266** נאמר ... מכיר העמיד בנים, אבל יאיר לא העמיד בנים, לכך כשנמנה משפחות מנשה מנה למכיר ולא מנה ליאיר, **לפי שלא היו לו בנים**, ולכך כשהלך יאיר ולכד חלק גלעד קרא אותן חוות יאיר על שמו, כד"א ויקרא אותן חות יאיר (במדבר ל"ב מ"א). אמר אחר שלא זכיתי להעמיד בנים שיתלו חלק בארץ והלכתי וגלעתי אותה בשביל אחי, הנני קורא כל מה שלכדתי על שמי.

[אוצר המדרשים (אייזנשטיין) ויושע עמוד 155] אז נבהלו, אמרו חז"ל מפני מה נתייראו יושבי פלשת? מפני שהרגו מבני אפרים מאתים אלף איש שמנו את הקץ ביציאת מצרים וטעו בשלשים שנה ויצאו בכח גבורתם, וכעס עליהם הקדוש ברוך הוא ומסרם ביד פלשתים.

[דף על הדף פסחים דף ג עמוד ב] ואמר לו על דברי התוס' בפסחים (ג ב) שלריב"ב לא היה קרקע והקשה רבי ישראל איסר איך תמצא שיהיה בר ישראל שא"ל (שאין לו) חלק בא"י. ות"י הרה"ק דהלא מבואר בש"ס בסנהדרין (צב ב) שריה"ג אומר מתים שהחיה יחזקאל עלו לא"י ונשאו נשים והולידו בנים ובנות. עמד ריב"ב על רגליו ואמר אני מבני בניהם ומאן ניהו מתים שהחיה יחזקאל אלו בני אפרים, שמנו לקץ וטעו. וידוע כי ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, וא"כ בני אפרים שיצאו קודם שפקד עליהם ה' לצאת ממצרים,

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

לא היו נחשבים בכלל יוצאי מצרים ול"ה להם חלק בארץ, וכמו"כ ריב"ד שהיה מבני בנייה ל"ה לו חלק בארץ עכד"ק ודפח"ח.
[דף על הדף ראש השנה דף זי עמוד א] והנה במדרש איתא דנקרא זבולן משום דכתיב בנה בניתי בית זבול לך ביאר כ"ק האדמו"ר הגדול זצוקל"ה מסאכטשוב דע"י שזבולן הי' **מבטל עצמו ליששכר** וחשב את עצמו כלא נגדו, מזה נשפע אור המקדש עכד"ק.

שמעון – אהד בטל ועוד כ"ד אלף בשטים, בנימין – חמש משפחות בטלו במדבר וברש"י (כו, כד) עוד חמש בטלו כמעט לגמרי בפלגש בגבעה, גד – אצבון, אשר – ישוה, אפרים – מאתים אלף מתו ביציאה ממצרים ל' שנה לפני יציאת מצרים, ועוד שהתמעטו מאד במדבר, יהודה – ער ואונן מתו לפני הירידה למצרים, ועוד אם נאמר כי יאיר בן מנשה היה מיהודה ונקרא בן מנשה על שם אמו ממנשה, היות ולא היו לו בנים, הרי שיש משבט יהודה חסרון בכך שלא הביא יאיר בנים.
זבולון – צ"ע, כגון זבולון מבטל עצמו ליששכר

ראה **בראשית ויצא כט, לג – לד:**

[לג] נתהר עוד נתלד בן ותאמר כי שמע ה' פי שנואה אנכי ניתן לי גם את זה ותקרא שמו שמעון:

[לד] נתהר עוד נתלד בן ותאמר עתה הפעם יקנה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על-כן קרא שמו לוי:

נתהר עוד נתלד בן – מונח זרקא מונח סגול, אפשר כי זרקא סגול בתפקיד גריעה מן הענין. נקדים ונאמר כי ב-(במ' פ' כו) במנין השבטים אחרי מעשה השטים, שבעה שבטים מוטעמים בזרקא סגול זרקא סגול – שמעון, גד, יהודה, זבולון, אפרים, בנימין, אשר. ושם אלו השבטים שחסרו משפחה או משפחות וגם למי מהמשפחות שלא נולד ילד, וזבולון המתבטל ליששכר. נאמר שכאן, לאה נתבאה על כך ששמעון ולוי יהיו ללא נחלה של ממש בא"י, וללא פרנסה מנחלה. אפשר כי בשמות הבנים טעמי רביע וזקף-גדול לרמז כי הארץ מחולקת לאבות יוצאי מצרים באמצעות הבנים העומדים להיכנס לארץ ישראל, ונשמות האבות מעוברות בבנים

אפשר כי בשמות הבנים הבכורים רביע – לתת לכם נחלה נוספת על אחיהם שרובם בטעם זקף-גדול.

(במ' פ' כו, א) שאו את ראש כל עדת בני ישראל – גרשיים מונח מונח רביע, כעין יצא מן הכלל ללמד על עצמו או על הכלל כולו.

(במ' פ' כו, ב) וידבר משה ואלעזר הפתן אתם – קדמא ואולא, כעין כלל מלמד, דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים מצטרפים או שעל כל אחד חלה אותה הלכה. אפשר כי תבנית טעמים של פסוק (ב) באה כהקדמה לומר שהנלמד אחריה מפסוק (ג) ואילך יוצא מן הכלל במבנהו ללמד על מקומו. פסוק (ג) מורה על כלל מלמד וממנו ואילך (א) חילק קבוצות תבניות טעמים בין השבטים כדי ללמד מכולם על כולם

(א,א) כל בעלי שם המסתים בא-ל מוטעמים ב-קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין. כשם שהטיל י-ה בשמות כל בתי האב להעיד כי כולם נשמרו ע"י השם במצרים, כך בכולם א-ל עשה, סוף המלה משמש הסבר להתחלה, אבל בשמעון **לנמואל משפחת הנמואלי** אין קדמא זקף-קטן

גד **לאראלי משפחת האראלי**

זבולון **ליחלאל משפחת היחלואלי**

גלעד בן מנשה **ואשריאל משפחת האשריאל**

בריעה בן אשר **למלכיאל משפחת המלכיאלי**

נפתלי **ליחצאל משפחת היחצואלי**

אבל אלון בן זבולון בזקף-גדול צ"ע

(א,ב) **זרקא סגול** – שמעון, גד, יהודה, זבולון, אפרים, בנימין, אשר. כעין מוסיף או גורע מהענין על הענין

בכור ראובן רביע בראובן, הבכור פשטא מונח זקף-קטן

בכור שמעון רביע מונח זקף-קטן, הוא גם עם א-ל

בכור גד רביע מונח זקף-קטן,

הגדול בבני יהודה החיים רביע פשטא זקף-קטן,

בכור זבולון רביע פשטא זקף-קטן,

בכור אפרים רביע פשטא זקף-קטן,

בכור בנימין רביע פשטא זקף-קטן,

בני בלע בן בנימין **משפחת הארדי לנעמן משפחת הנעמי**

בכור אשר רביע פשטא זקף-קטן,

(ב) פרשת המנין היא הכנת רשימת נוחלים בארץ הבאה אחריה. אפשר כי קבוצות הטעמים באות לתאר לגבי כולם, השיטות השונות לקביעת הנחלות.

נוחלים הנכנסים בשם עצמם, אח"כ חוזרות הנחלות ומתכנסות לפי יוצאי מצרים, וחוזרות ומתחלקות לפי הנכנסים. ועוד לפי ערך כספי, ועוד ע"פ הגורל.

קדמא זקף-קטן במלה אחת, כעין מוקדם והוא מאוחר בענין – מלמד שהרכבת הרשימה מתחילה מהנוחלים הנכנסים לארץ, אח"כ פעולת חישוב, לבסוף חוזרים לנכנסים לארץ לתת להם הנחלות.

זרקא סגול – בפעולות החישוב גורעים ומוספים מהנכנסים לפי יוצאי מצרים וערכים כספיים ולסוף קובעים מי יקבל מה.

רביע וזקף-גדול יתארו איסוף נחלות הנכנסים לפי אבות יוצאי מצרים, כעין עיבור בנכנסים של נשמות היוצאים ממצרים שלפיהם מכנסים ומחלקים שוב הנחלות. אפשר כי גם קשור לארבע קבוצות החלוקה ואופן הגורל.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות; אתנה, סלוק – סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מרצא = מאריך, רבוי; דרצא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרצא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרצא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרצא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרצא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרצא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

1.8 במדבר פינחס כהי (התשע"ח)

נחמיה ט (ז) אתה-הוא ה' האלהים אשר בחרת באברהם והוצאתו מארץ כנען ואת אברהם ואת אשתו את-לכבר נאמן לפניך וברית עמך הברית למה את-אשרץ הכנעני החמי האמרי והספרני והיבוכי והגרגשי לתת לזרעו נתקם את-דברך פי צדיק אמת:

במדבר פינחס כו,נג: לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות:

[שפת אמת במדבר פרשת פינחס תרמח] בענין המנין (במ' פי' כו,נג) לאלה תחלק הארץ. שיש לכל איש ישראל חלק מיוחד בא"י כמ"ש לעיל, וכן כתיב וישב כו' איש תחת גפנו כו' תאנתו. וזה הי' ענין הגורל (טט) – אפשר מרומז במלים (במ' פי' כו,נה) אף-בגורל, (במ' פי' כו,נו) על-פי הגורל (ש טט – הגורל) הכיר כל אחד מקום המיוחד לו כי נתינת א"י הי' בכלל ובפרט. ויתכן לפרש בזה מ"ש (נחמיה ט,ח) וברית עמך הברית למה כו' הוא בכלל. אח"כ (נחמיה ט,ח) לתת לזרעו הוא נתינה בפרט שנתן לכל א' חלק השייך לו. לימוד ב-כלל ע"פ [שפת אמת] הוא במלים (נחמיה ט,ח) וברית עמך, לימוד זה מרומז בתבנית הטעמים של וברית עמך – קדמא ואולא בתפקיד דרך לימוד בכלל ופרט כאשר הכלל הוא במלים המוטעמות או בסביבתן. לימוד ה-פרט ע"פ [שפת אמת] הוא במלים (נחמיה ט,ח) לתת לזרעו הוא נתינה בפרט שנתן לכל א' חלק השייך לו. על דרכי החלוקה לכל פרט מלמדים הכתובים (במ' פי' כו,נג – נו) שתחילתן ב-(במ' פי' כו,נג) לאלה תחלק הארץ וגו'. בפסוקים ב-(במ' פי' כו,נג – נו) אין טעם קדמא ואין טעם אולא. ה-שפת אמת] למד את הכלל ופרט מ-(נחמיה ט,ח).

במדבר פינחס כז,כא: ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני ה' על-פיו יצאו ועל-פיו יבאו וכל-בני-ישראל אתו וכל-העדה:

ולפני – קדמא ללא אולא אפשר מלמד על דרך לימוד בסדר מסוים. שאלה באורים ותומים הוא רק למלך ובענינים הקשורים לגיהול המלכות. בעינייני מלחמה קודם המלך עומד בענוה ו**ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני ה'** **אלעזר הכהן יעמד** – מהפך פשטא זקא-קטן, הכהן מכוון לקבל השאלה בענוה ובמחשבתו הטהורה יכוון להיות בביטול שלא יפריע לקבלת התשובה ויבין לצרף נכונה את האותיות המאירות בחושן משפט.

[ירושלמי סנהדרין פ"ב ה"ה (וילנה יב,א)] מתני' ומוציא למלחמת הרשות על פי בית דין של שבעים ואחד וגו' [פני משה] כדתנן בפ"ק (טט: כנלמד בפרק ראשון) והכא תני (טט: כאן למד) דאף על גב דיש רשות למלך כדחשיב במתני' מ"מ במלחמת הרשות צריך ע"פ בית דין של ע"א.

גמ' דכתיב (במ' פי' כו,כא) על-פיו יצאו – קדמא ואולא **ועל-פיו יבאו** – מונח רביע

[פני משה] ואף על גב דמשמעות הכתוב על אלעזר הוא מ"מ דריש מ-הוא, דכתיב בתריה דדרשינן הוא, זה מלך ש-על-פיו ועל פי סנהדרין מוציאין למלחמת הרשות. בשביל הכהן מלת הוא יתירה, כי כבר מוזכר ברישא של הפסוק. לכן דורש המלה למלך.

(במ' פי' כו,כא) הוא וכל-בני-ישראל אתו וכל-העדה

וכל-העדה – מקף כרב-מצב מעורבות בית הדין של שבעים ואחד בהחלטות המלך (א) במלחמת מצווה לא חייב לערב את בית הדין (ב) במלחמת רשות חייב החלטת בית דין.

דרך הסבר תבניות הטעמים במצב (א) מלחמת מצווה **הוא** – תביר, בתפקיד מחלק וממעט. למלחמת מצווה (שבעה עממין ועמלק) מחלק בין המלך ובין הסנהדרין וכל העם. המלך שואל באורים ותומים ובאישור וברכת ה' מוציא למלחמה, **וכל-העדה** – סלוק מגביל שאין העדה בשאלה של יציאה למלחמת מצווה. עדה ע"פ [רש"י] עה"ת היא הסנהדרין של ע"א דיינים. ו-[שפת"ח] הוסיף שהם עיני העדה. ואז **וכל-בני-ישראל אתו** – מרצא טפחא, יתור לרבות חתן מחדרו וכלה מחופתה, ועוד ארש אשה ולא נשאה, ובתוך שנה לנשיאת אשה, ובונה בית ולא חנכו, ונוטע כרם ולא חיללו, אבל אפשר שלא כל הירא ורך הלבב, כי אלה עלולים לרפות ידיהם של האחרים.

דרך הסבר תבניות הטעמים במצב (ב) מלחמת רשות

פי' **[פני משה]** צריך ע"פ בית דין של ע"א. **וכל-העדה** – סלוק מגביל את החלטת המלך לבדו ומצריכו להיוועץ ולהחליט ע"פ הסנהדרין, ואז **הוא וכל-בני-ישראל אתו** – תביר מרצא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא העשויה להתרחב ושעל חלקם לא חלה ההלכה. פוסט מיציאה למלחמת רשות קבוצת אנשים אשר בה נמנים על פי תבנית הטעמים של **ועל-פיו יבאו** – מונח רביע, לפחות ארבעה מיני אנשים: חתן וכלה, וארש אשה ולא נשאה, ובתוך שנה לנשיאת אשה, ובונה בית ולא חנכו, ונוטע כרם ולא חיללו, וכל הירא ורך הלבב.

(במ' פי' כו,כא) ושאל לו במשפט האורים – מרצא תביר מרצא טפחא, אחד מאופני צירוף האותיות בחושן כנדרש בקטע הבא:

(שמ' תצ' כח,כא) והאבנים תהי' על-שמת בני-ישראל שתיים עשרה על-שמנתם פתוחי חתם איש על-שמו תהי' לשני עשר שקט:

(שמ' פק' לט,יד) והאבנים על-שמת בני-ישראל הנה שתיים עשרה על-שמנתם פתוחי חתם איש על-שמו לשנים עשר שקט:

(שמ' תצ' כח,כא) והאבנים תהי' על-שמת בני-ישראל שתיים עשרה – דרגא תביר מרצא טפחא, על-שמנתם התבנית דרגא תביר מרצא טפחא, קבוצת פרטים שעל כל אחד מהם חל הענין המדובר או שמצטרפים לענין אחד.

(שמ' פק' לט,יד) והאבנים על-שמת בני-ישראל הנה שתיים עשרה – מרצא תביר מרצא טפחא, על-שמנתם

התבנית מרצא תביר מרצא טפחא, קבוצת פרטים הקשורים לנושא והחלוקים בהלכותיהם לגבי הענין או שאינם מצטרפים לענין אחד **ויש שכתבו** שהאמוראים אינם חולקים כלל אלא כל אחד מוסיף על דברי חברו, כי השם היה בין כפלי החושן⁴⁶ וכשהיה הכהן מכוין בחלק השם שנקרא אורים, **(שמ' פק' לט,יד) על-שמת** – קדמא, בשם הראשון של הצירוף אורים ותומים), היו האותיות של האבנים **בולטות ומאירות בלי סדר (בני-ישראל הנה שתיים עשרה** – מרצא תביר מרצא טפחא, ענין שאין האותיות מצטרפות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק ו** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, ו; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שפחה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

בסדר המענה) וכשהיה חוזר ומכוין בחלק השני של השם הנקרא תומים (תהיין – אזלא-גרש, השם השני היוצא אחר הראשון), היו האותיות מצטרפות ונעשות תיבות⁴⁷ על-שמת פגני-ישרעאל שפתיים עשרה – דרגא תביר מרכא טפחא, ענין של צירוף). ובירושלמי נחלקו אם הכתב היה בולט או שהכהן שמע בנבואה קול שמשׁיב⁴⁸.

במדבר פינחס כז,יח: וַיֹּאמֶר הוֹ אֱלֹהֵי מֹשֶׁה קח-לךָ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ בּוֹ וְיִסְמְךָ אֶת-יְהוָה וְעָלִיו וַיִּצְנְהוּ

במדבר פינחס כז,כג: וַיִּסְמְךָ אֶת-יְהוָה וְעָלִיו וַיִּצְנְהוּ **פֶּאֶשֶׁר דִּבְרַתְּ הוֹ בֵּינֵךְ מֹשֶׁה: פ**
(כז,יח) וְיִסְמְךָ אֶת-יְהוָה – מרכא טפחא, ... וכן **(כז,יח) דִּבְרַתְּ הוֹ** – מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר מרמזים לפ' רש"י שמשעה הוסיף ליהושע בחכמה בהוד ומהרב ומהרב ויספיש גם בנבואה. **[רש"י] (כז,כג) וַיִּסְמְךָ אֶת-יְהוָה** – בעין יפה, יותר ממה שנצטווה; שהקדוש ברוך הוא אמר לו: **(כז,יח) וְיִסְמְךָ אֶת-יְהוָה**, והוא עשה **בשתי ידיו**, ועשאו ככלי מלא וגדוש (ראה ספ"ב קמא) ומלאו חכמתו בעין יפה. **פֶּאֶשֶׁר דִּבְרַתְּ הוֹ** – אף לענין ההוד; נתן מהודו עליו.

[בבלי סנהדרין יג,ב] תנא: סמיכה (לשני קרבנות צבור בלבד (שעיר במשתלה, פר העלם דבר) בשלושה דיינים מסנה' של ע"א) וסמיכת זקנים (דיינים חדשים) בשלשה. מאי סמיכה ומאי סמיכת זקנים? אמר רבי יוחנן: מיסמך סבי (רש"י: לקרות להם רבי). אמר ליה אביי לרב יוסף: מיסמך סבי בשלשה מנלן? אילימא מדכתיב (במ' פ' כז,כג) וַיִּסְמְךָ אֶת-יְהוָה וְעָלִיו – אי הכי תסגי בחד, וכי תימא (טט: וכי תאמר) משה במקום שבעים וחד קאי (רש"י: לפי שהיה משה ראש להם ושקול ככולם) – אי הכי ליבעי שבעים וחד (טט: אם כך צריך ע"א דיינים) –! קשיא (טט: המקור לסמיכה בשלושה ולפי **[רמב"ם סנה' פ"ד,ה"ג] שלפחות אחד מהם סמוך, נשאר לא פתור).**

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: בידא ממש סמכין ליה (רש"י: בלשון בעיא גרסינן ליה, כלומר מי בעו (טט: האם צריך) לאתנוחי ידיירו על רישיה דסבא)? – אמר ליה: סמכין ליה בשמא, קרי ליה רבי, ויהיבי ליה רשותא למידן דיני קנסות (רש"י: דאלהים כתיב) (שמות כב), דמשמע דייני מומחין, והיינו סמוכין, ובשאר דיני ממונות לא בעינן מומחין, כדאוקימנא בריש פירקין (סנה' ב,ב) משום נעילת דלת כגון בארבעה שומריין, וגזילות, דיינינן בבבל אף על גב דליכא סמוכין, דשליחותיהו קא עבדינן, כדמפרש בהחובל (בבא קמא פד,ב), אבל בקנסא – לא עבדינן שליחותיהו, משום דלא שכיחא, ולית בה חסרון כיס). וחד לא סמך (טט: האם סומך אחד אינו סומך)? (טט: מביאה הגמרא מעשה רב להוכיח שאחד סומך) והא אמר רב יהודה אמר רב: ברם, זכור אותו האיש לטוב, ורבי יהודה בן בבא שמו, (שסמך יחיד את) רבי מאיר, ורבי יהודה, ורבי שמעון, ורבי יוסי, ורבי אלעזר בן שמוע. רב אויא מוסיף: אף רבי נחמיה. (טט: מוסיפה הגמרא) רבי יהודה בן בבא אחריני הוו בהדיה, והאי דלא חשיב להו – משום כבודו דרבי יהודה בן בבא.

(במ' פ' כז,כג) וַיִּסְמְךָ אֶת-יְהוָה וְעָלִיו – דרגא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא שעל כל אחד מהם חל אותו ענין או אותה הלכה. הנושא הוא מנוי דיינים סמוכים בכל הדורות שסמכו כמסוכם ב-**[רמב"ם סנה' פ"ד]**.

וַיִּסְמְךָ אֶת-יְהוָה – מקף כרב-מצב (א) משה סמך בהנחת ידיו, (ב) סמיכה לדורות בקריאת הנסמך "רבי" **[רמב"ם סנה' פ"ד,ה"ב]**, וב-**[ה"ו]** כתב שאפשר לסמוך בארץ-ישראל גם בשליחת כתב ממקום למקום.

[אלהיו הנביא – ממקבלי התורה ומוסריה – הרב אליעזר ויספיש, ישורון ע' תקצד] פ"א, ס"ד, המתמנה להיות 'ראש במסורת הקבלה' מקבל את סודות התורה והליכותיה. ... כתב בספר 'חידושי מר"ן רי"ז הלוי על התורה' ... 'דאיאת ב"ספר' פר' פינחס (פיסקא קלו) ("דב' ג,כח) 'וצו את יהושע' – צווהו על דברי תלמוד'. ומפרש הרמב"ם, שנצטווה על תורה שבעל-פה, וזהו "שים באזני יהושע". ועיין בתמורה (טז,ב) דכשנשתכחו מיהושע שלש מאות הלכות עמדו כל ישראל להרגו, והיינו משום שהוא המצוה על תורה שבעל-פה. עד כאן לשונו. ... מי שנעשה 'ראש במסורת הקבלה' ... מצווה ומוזהר מלשכוח את התורה שנמסרה לו. ... שחיוב זה הוא מלבד החיוב שנתחייב כל אדם שלא לשכוח דבר אחד מן התורה.

(כז,כג) וַיִּצְנְהוּ – לדון דיני קנסות, **וַיִּצְנְהוּ** – אתנה מגביל, מי שנעשה 'ראש במסורת הקבלה' ... מצווה ומוזהר מלשכוח את התורה שנמסרה לו. **פֶּאֶשֶׁר דִּבְרַתְּ הוֹ** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ושעל חלקם לא חלה הלכה הקשורה לנושא או לא חל תת ענין הקשור לנושא, ע"פ בבלי יומא ללמדך שלא כל מה שדבר ה' העביר משה ליהושע, כגון טעם פרה אדומה. **בֵּינֵךְ מֹשֶׁה** – מקף מרמז לרב-מצב ע"פ **[בבלי סנה' יג,ב]** (א) הנחת יד הסומך ממש על ראש הנסמך; (ב) לפי הגמרא [שם] הסומך קורא בשם הנסמך וקורא לו רבי. ולפי שרב אשי פסק זאת והוא אחרון אז להלכה נוהגים לפי מצב (ב). ולרמב"ם לא קורא בשם הנסמך. **[רמב"ם סנה' פ"ד,ה"ב]** וכיצד היא הסמיכה לדורות לא שיסמכו ידיהן על ראש הזקן אלא שקורין לו רבי ואומרים לו רבי את סמוך ויש לך רשות לדון אפילו דיני קנסות. **בֵּינֵךְ מֹשֶׁה** – סילוק מגביל, אפשר שמלמד שרק לדיין הדין דיני קנסות צריך סמיכה.

[רמב"ם סנהדרין פ"ד] [הלכה א] אחד בית דין הגדול ואחד סנהדרין קטנה או בית דין של שלשה צריך שיהיה אחד מהן סמוך מפי הסמוך, ומשה רבינו סמך יהושע ביד שנאמר (במ' פ' כז,כג) וַיִּסְמְךָ אֶת-יְהוָה וְעָלִיו וַיִּצְנְהוּ, וכן השבעים זקנים משה רבינו סמכם ושרתה עליהן שכניה, ואותן הזקנים סמכו לאחרים ואחרים ונמצאו הסמוכין איש מפי איש עד בית דינו של יהושע ועד בית דינו של משה רבינו, ואחד הנסמך מפי הנשיא או מפי אחד מן הסמוכין אפילו לא היה אותו סמוך בסנהדרין מעולם. **[הלכה ג]** ואין סומכין סמיכה שהיא מינוי הזקנים לדיינות אלא בשלשה והוא שיהיה האחד מהן סמוך מפי אחרים כמו שביארנו.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"ג, תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר ללימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

1.9 במדבר פינחס כהי (התשע"ט)

במדבר פינחס כהי: וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מופע ס"ג (63) של התוכן, שם הו"ה בצירוף ס"ג [ארמון על מכונן, הרב ארמוני (אוצר החכמה)] ס"ג גי' כבו"ד א"ל.

(במ' פי' כהי, וַיִּדְבֶּר ה') – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד כעין מידת סמוכים, מידה (כב) (מל"ב מידות של ר' אלעזר בן ריה"ג) מדבר שחבירו (כאן הכתוב לפניו) מוכיח עליו, כאן אפשר גם לצרף את מידה (כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו (הכתוב לפניו), כבו"ד א"ל מתגלה בעוברו על מידת הדין שבו נסתימה פר' בלק (במ' בלק כה, טה) וַיִּהְיֶה הַמִּתְקִים בַּמַּגֵּפָה אַרְבָּעָה וַעֲשָׂרִים אֲלֵי: פ וכבר בה היה ניצנוץ רחמים בהגבלת המגיפה. **(במ' פי' כהי, וַיִּדְבֶּר ה')** – מרכא טפחא בתפקיד קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן פרטי העברת הדין המפורטים ב-(כה, יא) השבת חימה, קנאת קנאות ה', וב-(כה, יב, יג) השפעת ברית שלום לכהונת עולם לפינחס, שזאת אמורה להיות תכונת הכהנים שפעולותיהם תהיינה מאהבת ישראל (כגון מידת חסידות (לא הלכה) שרק כהן אוהב ישראל יפסוק במצורע). ע"פ מה שכתב [אדרת אליהו, אופן שני] על הפסוק (דב' הא' לבג) כִּי שָׁם הָיָה אֶקְרָא הַכֹּהֵן גְּדֹל לֹאֲלֵהֲיָנוּ: ... המלים כִּי שָׁם. (כוונתן לשם שגי' צירוף אותיות הו"ה שלו עולה) ס"ג: ומרומז בו גילוי רצון עליון וכפיל [פנים יפות דברים ג] להביא לתשובה בחודש התשובה באלול לתיוקן המעשה בשיטים שהיה באלול.

במדבר פינחס כה, טז: וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: מופע ס"ד (64) של התוכן.

[ארמון על מכונן, הרב ארמוני מ"ח (אוצר החכמה)] (א) 64 גי' דנ"י שם חמישים משם ע"ב. סוד דנ"י של אדנ"י ממש, שהוא דין גמור אלא שנהפך לחסד ישראל בהיותו נחתם בזרוע הימין, והופך את טבעו, בסוד "זיל בקרתא זיל בנמוסא", וכל שכן שמתפייס על ידי הכופר, כי הוא עושה דין באומות העולם. כד"א: (תהי' קיח, טז) וַיִּמְיוּ ה' רֹמְמָה וַיִּמְיוּ אֱלֹהֵי עֲשֵׂה קָוָל:
(ב) 64 גי' שלושה השמות אהי"ה יהו"ה אהו"ה (במ' שלח יד, יז) וַעֲמָה וַיְגַדְלֵנָּה לְפָנֵי אֱלֹהֵי כַּאֲשֶׁר תַּחְבוּנָן בַּמְסוּרָה מִקְדְּמוֹנֵינוּ, דיי"ן הוא בגימטריא ג' שמות אהי"ה יהו"ה אהו"ה. אותם ה-ג' שמות של רחמים ממתקים כח הדין ומתהפך לרחמים על ידי כח אלו השמות, נמשך אל הדין רחמים גמורים וגו'

נתבונן בשלושה פסוקים ביחד **(במ' פי' כה, טז) וְשֵׁם הָאֵשָׁה הַמִּקְהָה הַמְדִינִית קִזְבִּי בַת-צִוִּיר רְאֵשׁ אֲמוֹת בֵּית-אָב בְּמִדְוָן הוּא: פ**
במדבר פינחס כה, טז: וַיִּדְבֶּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (כה, יז) צְרוּר אֶת-הַמְדִינִים וְהַפִּיתֶם אוֹתָם:

(במ' פי' כה, טז) וַיִּדְבֶּר ה') – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד כעין מידת סמוכים, מידה (כב) (מל"ב מידות של ר' אלעזר בן ריה"ג) מדבר שחבירו (כאן הכתוב לפניו) מוכיח עליו, היינו מהדין שגרמו המדינים הגענו להתעוררות רחמים. עכשו נסביר תבנית הטעמים של **(במ' פי' כה, טז) וַיִּדְבֶּר ה')** – מרכא טפחא בתפקיד קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אלו ג' שמות אהי"ה יהו"ה אהו"ה שע"י צירופן ממתקים כח הדין ומתהפך לרחמים. על ידי כח אלו השמות, נמשך אל הדין רחמים גמורים, כאן אפשר גם לצרף את מידה (כג) מדבר שהוא מוכיח על חבירו (כאן מ-(כה, טז) אל (כה, טז)), ותוצאת הרחמים הגמורים היא עשיית דין באומות העולם והציווי **(כה, יז) צְרוּר אֶת-הַמְדִינִים וְהַפִּיתֶם אוֹתָם:** ואח"כ מנין לפי משפחות משהוסר הדין, ובכולם הטיל ה' חותם י"ה.

במדבר פינחס כו, י: וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת-קָרְחַת בְּמֹות הַעֲדָה

בְּאֶבֶל הָאֵשׁ אֵת חַמְשִׁים וּמְאֹתָם אִישׁ וַיִּהְיוּ לְנֶס:

[בבלי סנהדרין לז, ב] ... והאמר רב יוסף, וכן תני דבי חזקיה: מיום שחרב בית המקדש, אף על פי שבטלה סנהדרי - ארבע מיתות לא בטלו. - לא בטלו? והא בטלו! - אלא: דין ארבע מיתות לא בטלו. ...
ואמר רב יהודה בריה דרבי חיאי: מיום שפתחה הארץ את פיה וקיבלתו לדמו של הבל - שוב לא פתחה, שנאמר **(ישעיהו כד, טז) מִכְנָף הָאָרֶץ זָמַחַת שְׁמַעֲנָה צְבִי לְצִדִיק, מִכְנָף הָאָרֶץ וְלֹא מִפִּי הָאָרֶץ. אֵיתִיבֵיהּ חִזְקִיָּה אַחִיו: (במ' פי' כו, י) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ! - אמר ליה: לרעה - פתחה, לטובה - לא פתחה.**

(במ' פי' כו, י) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ – קדמא ואולא רמז ללימוד ככעין כלל וע"פ פרטיו הכתובים בהמשך לומדים שמדובר במיתות בית דין, **אֶת-פִּיהָ** – מקף בורר ע"פ **[בבלי סנהדרין לז, ב]** בין פתיחת פה הארץ לרעה ובין פתיחת פי-הארץ לטובה. חזקיה בן רבי חיאי אומר שהארץ חזרה ופתחה פיה לרעה (אחרי הפעם הראשונה שבלעה דמי הבל) אבל לטובה לא חזרה ופתחה פיה.
אֶת-פִּיהָ – רביע מלמד על ארבעה פרטים, ארבעה לימודים רמז לנאמר ב-**[בבלי סנהדרין לז, ב]** אף על פי שבטלה סנהדרי ... דין ארבע מיתות לא בטלו. **[רש"י סנה' לז, ב]** דין ארבע מיתות - פורענות בידי שמים הדומה למיתה שהוא מחוייב בה. טט: **(במ' פי' כו, י) וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת-פִּיהָ** היא דוגמא לפורענות בידי שמים וממנה לומדים לכיצד מתקיימות מיתות בית דין אחרות.
וַתִּבְלַע אֹתָם וְאֶת-קָרְחַת – מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא מסוים והחלוקים בהלכותיהם או בעניניהם ביחס לנושא. כהמשך **[בבלי סנהדרין לז, ב]** מי שנתחייב סקילה - או נופל מן הגג, או חיה דורסתו (כאילו אבן פוגעת בו. דומה ללימוד ב-**[בבלי סנה' מת, ב]** על בית הסקילה). מי שנתחייב שריפה - או נופל בדליקה, או נחש מכישו (ע"פ רש"י: הארס שורף). מי שנתחייב הריגה - או נמסר למלכות, או ליסטין באין עליו (ע"פ רש"י: שדרכן להרוג בסייף). מי שנתחייב חנק - או טובע בנהר, או מת בסרוכני - אמרי: **בְּמֹות הַעֲדָה** – מונח אתנה, מלמד על רבוי הגבלות, אבל בינתיים מצאנו רק הגבלה אחת כנלמד ב-**[בבלי סנהדרין לז, ב]** ההוא חטא אחייתי הוה ביה (ע"פ רש"י: אחד שהיה מחוייב שריפה וסייף, ושריפה חמורה מסייף). דאמר מר: מי שנתחייב שתי מיתות בית דין - נידון בחמורה.

עיון בפסוק **(ישעיהו כד, טז) מִכְנָף הָאָרֶץ ... שממנו מוכח ב- [בבלי סנהדרין לז, ב] שהארץ לא פתחה פיה לטובה. (ישעיהו כד, טז) מִכְנָף הָאָרֶץ זָמַחַת שְׁמַעֲנָה צְבִי לְצִדִיק נֶאֱמַר רְוִיֵלִי רְוִיֵלִי אוֹי לִי בְּגָזִים בְּגָדוֹ וַיְגַדְּ בּוֹגָזִים בְּגָדוֹ: (ישעיהו כד, טז) מִכְנָף הָאָרֶץ** – קדמא ואולא רמז ללימוד ככעין כלל ופרט. נקדים בפירוש **[מלב"ם]** כשבו משולב הסבר הכתוב ע"פ תבניתו טעמי הכתוב המלמדים על הפרט הנחלק לשני נושאים אחד של תשועה ושבח לה' ואחד של עבירות חורבן וקינות. **[מלב"ם]** **(ישעיהו כד, טז) מִכְנָף**. הוא מאמר מוסגר, זְמַחַת האלה שמענו מקצה הארץ מישראל הנדחים שם (טט: זְמַחַת שְׁמַעֲנָה צְבִי לְצִדִיק – מהפך פשטא מונח זקא-קטן, זקא-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט הכתוב. כאן היוצא מן הפשט), הם יזמרו (זמירות קינות הגולים), על כן באורים ככדו ה': צבי (זמירות) צְבִי לְצִדִיק. והוא נמשך לשתיים (טט: המרומז בטעם זקא-קטן במלת **לְצִדִיק**, זמירות הקינות והצער הוסברו לפני כן, וכאן מוסבר הלימוד כפשט הכתוב כ'), גם שמענו זמירות צבי ופאר אשר יזמרו לחזקיה הצדיק שבוכותו נתיחה התשועה הזאת: ואמר רְוִיֵלִי. מספר איך נתגלו לו עוד סודות הרבה והודיעו לו כי גם תשועה זו לא תהיה תשועת עולמים ואיך יעברו עוד על ראשי עם קדש כמה צרות, ויטבעו במים הזדונים בגלות בכל ומדי ויתר הגליות, ע"י שיוסיפו עוד בחטא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תביר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

כמו שמספר והולך, וזה שאמר עוד רזים הרבה נתגלו לי (טט): **רזיילי רזיילי** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, רבוי הרזים שנתגלו לנביא על העתיד) ועי"כ **אזי לי משמוע**, רואה אני כי **בגדיים בגדו**, כי עוד אחרי חזקיהו בגדו **בוגדים בה'** כבגידות מנשה ויהויקים וחבכרי: **ובגד בוגדים בגדו**. ר"ל והבגידה שלהם יהיה **ובגד בוגדים** (טט): **ובגד בוגדים** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, רבוי וחומרת העבירות כמפרש) היינו בגידה גדולה המיוחדת לבוגדים גדולים כהעמדת צלם בהיכל, שהיא בגידה שאין למעלה ממנה:

ע"פ **[רש"י]** תרחק הישועה עד שיבאו אויבים בוזזים אחר בוזזים אחרים ושוודדים אחרי שוודדים, ה' בגידות אמורות כאן. ע"פ **[רד"ק]** רמז לשיעבוד מלכויות, ארבע עיקריות ועוד אחרות, וע"פ **[מלבי"ם]** רבוי צרות ומיתות שונות, כי היו מישראל שהוסיפו לחטוא ונענשו ע"י האויבים. כי נראה שאמנם בבית ראשון הייתה סנהדרין אבל כנראה מוראה לא היה מלא ולכן לא יכלו לקיים ד' מיתות בי"ד, וקיים ה' בהם מיתות בידי שמים, וזה הקשר לפסוק **(במ' פי' כו, ו) התפלת הארץ את-פה**.

במדבר פינחס כז, טו- כ: [טו] וינדבר משה אל-ה' לאמר: [טז] ויפקד ה' אלהי הרוחה לכל-בשר איש על-העדה: משה רבנו מבקש מה' למנות איש על-העדה במקום משה. ה' מצווהו למנות את יהושע בן-נון. בכל פסוקים האלה אין תביר היינו אין המעטה מטעם התביר. אבל בפסוקי מינוי יהושע יש תביר בכל פסוק.

בתחילה שמו היה הושע, ומשה קרא לו יהושע (פר' שלח) – י-ה יצילך מעצת מרגלים. ה' אחרונה בשם הו"ה מלמדת על התבטלות מלאה. יהושע היה העניו מכל העם ולכן זכה להפקד כ-**(במ' פי' כז, טו) איש על-העדה** כתב **[מאור ושמש במדבר פרשת קרח]** ונראה לי בדרך רמז, אשר תרמוז התורה הקדושה שהוא נצחית מוסר השכל, שלא יתמהו זרע ישראל שבכל דור ודור אשר בוחר השי"ת איש אחד מכל ישראל, הגם שיש כמה וכמה בישראל קדושים וטהורים גדולים וחכמים ונבונים כמוהו, ואפשר ביותר ממנו. אלא הכלל הוא כך, שידוע שהקב"ה אמר **(ישעיהו כז, טו)** אני **אשכנן ואת-דכא ושל-רוח**, ומי שהוא שפל רוח ביותר - עליו יוכל השכינה הקדושה לשרות עליו, והר סיני יוכיח. וכמאמר ז"ל **[עירובין יג, א]** כל המשפיל את עצמו - הקדוש ברוך הוא מגביהו, שהעיקר הוא שפלות רוח שיהיה קטן בעיני עצמו, ויהיה מחפש בכל עת ועונה ושעה ורגע האריך לעבוד את השי"ת, כדכתיב **(תהלים קה, ד) דרשו ה' ונצחו בקשו פניו תמיד:** וכל מי שבא יותר בשער האין - הוא יכול להיות יותר מרכבה להשכינה הקדושה, והוא היותר גדול בדורו ונעשה ראש הדור.

במדבר פינחס כז, כא- כג: [כא] ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו תביר במשפט האורים לפני ה' **על-פיו יצאו ועל-פיו יבאו הוא תביר וכל-בני-ישראל אתו וכל-העדה: [כב] ונעש משה פאשר תביר צנה ה' אתו וינקה את-יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל-העדה: [כג] ויסמך את-ידיו תביר עליו ויצגהו פאשר תביר דבר ה' ביד-משה: פ** ע"פ **[מאור ושמש]** משה היה נעלה מאד והעם לא יכלו לקבל ממנו ישירות, ללא עוררין כי לא הבינו אותו. לכן ה' צוה למשה שיעביר ליהושע לפי יכולת התלמיד בכמות מוקטנת, ודבר מוקטן זה יהושע יכול להעביר לעם כי הוא קרוב עליהם יותר ממשה. טט – אפשר שלכך מרמזים טעמי התביר בפסוקי המינוי של יהושע. הפניה של החפץ בעילום שמו

במדבר פינחס כח, א – ב:
[א] וינדבר ה' אל-משה לאמר: מופע 66 של התוכן,
[ב] צו את-בני ישראל ואמרת אליהם
את-קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו:
צו את-בני ישראל - יתיב מונח זקף-קטן, במקום אחר מפורש כי צו משמעו א' לשון זירוז במקום חסרון כיס, אפשר כי **צו** – יתיב, במדויק, אכן כך הדבר אף שיש בו לכאורה חסרון כיס ב' מיד ולדורות

כאן ע"פ **[אור-החיים]** ... שאין התמידים באים אלא משל **צבור** ולזה כפל **ואמרת אליהם**

- א' לעיכוב
- ב' ודקדק גם-כן באומרו **אליהם** ולא אמר "להם" לפי מה שפרשתי בפ' **"וירא אליו"** כי ירצה מיעוט וזולתו, כמו-כן העיר אותנו שכוונתו **למעט**.
- ג' ... אמרו רז"ל ... שהיו בני-ישראל אומרים פסקו מסעות פסקו תמידין אמר הקב"ה למשה אמור להם שיהיו נוהגין תמידין

טט ע"פ **אור-החיים ואמרת** טפחא כשנוי כי פונה לכלל ומגבילים בטעם אתנה של **אליהם** - למעט שלא יוכשרו קרבנות תמידין משל יחיד, אלא **צו** – יתיב, דווקא כך, קרבנות צבור ובהן תמידין יהיו נוהגין מיד ולדורות בלי קשר למסעות במדבר ומשל צבור בלבד.

את-בני – מקף בורר בין החייב לשקול מחצית השקל לקרבנות צבור ובין הלא חייב.

[משנה שקלים פ"א, מ"ג] [*] בחמשה עשר בו שולחנות היו יושבין במדינה בעשרים וחמשה ישבו במקדש משישבו במקדש התחילו למשכן (החייבים) את מי ממשכנין לויים וישראלים גרים ועבדים משוחררים (הלא חייבים) אבל לא נשים ועבדים (רע"ב: כנעניים שחייבין במצוות כמו נשים) וקטנים (רע"ב: פחות מכן 20) כל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו שוב אינו פוסק ואין ממשכנין את הכהנים (רע"ב: החייבין במחצית השקל) מפני דרכי שלום (רע"ב: ואם לא יתנו, ביי"ד מתנה עליהם, שיהיה להם חלף עבודתם): (בעזרת הרב א"מ פרל הכהן הי"ו)

את-קרבני – מקף בורר בין משמעות המלה כדם הקרבן ובין משמעות המלה כאימורי (חלב) הקרבן. [ספרי] קובע שהמשמע היא דם הקרבן. **[ספרי במדבר פרשת פינחס פיסקא קמב]** **צו**, צווי מיד בשעת מעשה ולדורות כדאיתא בריש וידבר: **קרבני**, זה הדם. **לחמי** אלו אימורים. אתה אומר **קרבני** זה הדם **לחמי** אלו אימורים או אינו אלא **קרבני** [אלו אימורים] **לחמי** זה הדם תלמוד לומר **(וי' גטו)** **והקטרים הפקו המזבחה לחם אשה לגרים ניחם פליחלב לה'**:. הא אין עליך לומר כלשון אחרון אלא כלשון ראשון **קרבני** זה הדם **לחמי** אלו אימורים:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי: מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מוציא; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישייה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שוור, מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלישא – דרוש בפסוק ולפניו שוור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיו לנשואים/אחרים בתושבע"פ.**

1.10 במדבר פינחס כהי (התש"פ)

במדבר פינחס כונו: ואלה פקודי הלוי למשפחתם לגרשון משפחת הגרשני לקהת משפחת הקהתי

למרי משפחת המררי:

[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) במדבר פרשת פינחס דף קלג עמוד ב] ואלה פקודי הלוי נכתבו אחר נחלת ישראל לומר שאין להם נחלה בתוך ישראל. (במ' פ' כונו), אלה משפחת לוי. משפחת הלכני. ובפרשת ויגש כתוב (בראשית מו) לבני ושמעי וכאן לא זכר שמעי: [רש"י] (דב' עקב יו) ... ועוד זאת עשיתם כשמת אהרן בהר ההר לסוף ארבעים שנה ונסתלקו ענני כבוד יראתם לכם ממלחמת מלך ערד ונתתם ראש לחזרו למצרים, וחזרתם לאחורכם שמונה מסעות עד בני יעקב ומשם למוסרה, שם נלחמו בכם בני לוי והרגו מכם ואתם מהם, עד שהחזירו אתכם בדרך חזרתכם, ...

(במ' פ' כונו) פקודי הלוי למשפחתם – מונח בתפקיד רבוי אפשר של לימודים בתבנית הטעמים שאחריו זקא סגול.

(במ' פ' כונו) פקודי הלוי למשפחתם – זקא סגול (א) בתפקיד גריעה מן הענין כנלמד ב- [פסיקתא זוטרתא] שנגרעו מנחלות בתוך ישראל. וע"פ פ' [רש"י] שנהרגו וכך נגרעו משפחות מישראל ומלוי. ודומה ללימוד ב-(במ' פ' א – נא) שתבנית זקא סגול מטעימה שבטים שהייתה בהם גריעה של משפחות ויחידים.

(במ' פ' כונו) אלה משפחת לוי – טעם הפסק בתחילת הפסוק מרמז לשתי קריאת מקבילות. קריאה עם פסק וקריאה ללא פסק.

קריאה עם פסק היא כך

(במ' פ' כונו) אלהו (סלוק) מונח לגרמיה (= מונח פסק) זאת מדה י"א מל"ב מדות סדור שנחלק. מלת אלהו מצטרפת לסוף הפסוק הקודם והקריאה היא (במ' פ' כונו), לגרשון משפחת הגרשני לקהת משפחת הקהתי למררי משפחת המררי: (במ' פ' כונו) אלהו ומסקנתנו ע"פ הסבר [רמב"ן] היא כי מלת אלהו מלמדת כי בני לוי שלשתם היו גדולים בישראל

[רמב"ן] (במ' פ' כונו) ... ואני תמה, למה ימנה הכתוב בלוי משפחות לשלשת האבות ויחזור וימנה משפחות לבנים, שהרי לא היו למררי בנים אחרים אלא מחלי ומושי, ומהו משפחת המררי, ואין זולתם. אבל היה זה לכבוד, כי בני לוי שלשתם היו גדולים בישראל וזכרם היה לברכה, והיו כל תולדות גרשון נקראין משפחת הגרשני לכבודו וכן כל בני מררי משפחת המררי לכבודו, ואחרי כן שמו להם בתי אבות, ונחלקים למשפחות כשאר השבטים ונקראים כפרט וגו'

ואין ללמוד כאן את החלק הראשון שב- [בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה יב ג] אלה תולדות השמים וגו' אמר רבי אבהו כל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים (ואפשר ללמוד חלק שני) ואלה מוסיף על הראשונים כאן שנאמר אלה פסל את הראשונים מה פסל תוהו ובוהו וחושך. וב- [ב"ר נח לג], כנ"ל ומסיים אלה פסל את הראשונים, דור המבול.

קריאה ללא פסק היא כך (במ' פ' כונו) אלה משפחת לוי הולך ומפרט משפחות הלויים שנתרו.

(במ' פ' כונו) לגרשון – רביע, בתפקיד מספר ארבע, לקהת – זקא-גדול, בתפקיד מספר שלוש, למררי – זקא-גדול, בתפקיד מספר שלוש. ארבע ועוד שלוש ועוד שלוש עולה עשר. (א) שלושת בני לוי ממושיכים את גדולת אביהם לוי המעשר של שבטי יה. (ב) זקא-גדול כמו בארבע משפחות ישראל הנמנות בפרשת פינחס, לציין כי ה' ושמ' ה' עמהם שם הוי' מרומז בשלושת סימני טעם זקא-גדול שתי נקודות כאשר כל נקודה היא האות יו"ד, הקו הוא אות ו"ו. סה"כ ג' ל' י' ו' עולה ג' שם הוי'.

[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת קרח יג] (במ' קרח טזא) יעקב על שמו נקרא י' מולדותיו העשירי למפרע לוי עשירי חשוב מבנימין עד לוי היו לו י' בנים ולוי היה עשירי ונתנו מעשר למקום לקיים (בר' ויצא כחב) וכל אָשֶׁר תִּמְוִלִי עִשָׂר אֶעֱשְׂרֶנּוּ לְךָ: [רבינו בחיי] (במ' פ' כהיא) לוי הוא מעשר מבני יעקב, חלקו מעשר ונותן לכהן מעשר מהמעשר.

[זוהר כרך ג (במדבר) פרשת פינחס דף רנ עמוד א] ד"ה ובחדש הראשון ... (כהן גדול נכנס בפתח אחד) ... ועל ההוא ציץ מ"ב אַתּוּן (אפשר הכוונה לשם מ"ב) מלהטן ביה ומנצצן עליה ... ופתח סטרא אחרא דבסטר צפון כדין עאל לוי מעשרא דיעקב דאפריש לקודשא בריך הוא וכוננו דעשר נימין עמיה ואתעטר בעטריו ... [דף רנ עמוד ב] ואתעטר בשבעין עטרין ואתעטר בארבע אתון דאינון תריסר (אפשר הכוונה לשם י"ב) (הנגינה של לוי גורמת לשמחה מסוף העולם ועד סופו ומתפתחת שירה המביאה) ... כדין כתיב (שמ' בא) וַיִּלְךָ אִישׁ מִבֵּית לְגִי וַיִּקַּח אֶת־פִּתְלֵי: (זאת לידת משה)

ההסבר על לוי ובניו כמעשר יעקב לה' ורמזים לשם מ"ב ו"ב מאיר הסבר לנלמד ב-(במ' פ' כונו) וְשָׂמוּ אֶשֶׁת עִמָּרָם

במדבר פינחס כונו: אלה משפחת לוי משפחת המררי משפחת המררי המושי משפחת הקהתי וקהת הולך את עמרים:

[יאר הפסיק, רב י"א שפירא] וגם [תורת הפסק הרב מורסיאנו] מסבירים כי טעם פסק מרמז שלא כל משפחות לוי נזכרו כאן, כמו שכתב רש"י ז"ל. הסבר זה הוא מהכתוב עצמו ואינו צריך לרמז מהטעם. והסברנו ב-(במ' פ' כונו) פקודי הלוי למשפחתם – זקא סגול בתפקיד גריעה מן הענין, שנגרעו משפחות מלוי וזה כמו שהסברנו ב-(במ' פ' א – נא) שתבנית זקא סגול מטעימה שבטים שהייתה בהם גריעה של משפחות ויחידים.

[פתרון תורה פרשת ויקרא עמוד 2] אמרו חכמים לא ניתן ספר דברי הימים אילא לדרוש שנאמר ואשתו היהודיה (עמוד 3) וגו' וכי היהודיה הייתה, שנ' (במ' פ' כונו) וְשָׂמוּ אֶשֶׁת עִמָּרָם וגו', מפני מה נק' יהודיה זו ויכבד וכי מליהודה הייתה והלא משל לוי הייתה, ולמה נקרא שמו (לענ"ד צ"ל שמה) היהודיה שהעמידה הודאה בעולם. ילדה את ירד זה משה ולמה נקרא שמו ירד שהוריד את התורה מלמעלן למטן לישיר, ד"א ירד לשון מלוכה, שנא' וירד מים עד ים וגו' ד"א שהוריד את השכינה מלמעלה למטה,

(במ' פ' כונו) וְשָׂמוּ אֶשֶׁת עִמָּרָם – טעם הפסק בתחילת הפסוק מרמז לשתי קריאות מקבילות. קריאה עם פסק וקריאה ללא פסק.

קריאה עם פסק היא כך

(במ' פ' כונו) וְשָׂמוּ (סלוק) מונח לגרמיה (= מונח פסק) זאת מדה י"א מל"ב מדות סדור שנחלק. מלת וְשָׂמוּ מצטרפת לסוף הפסוק הקודם והקריאה היא (במ' פ' כונו) וקַהַת הוֹלֵךְ אֶת־עִמָּרָם: (במ' פ' כונו) וְשָׂמוּ ולפי [פתרון תורה פרשת ויקרא עמוד 2] מלת וְשָׂמוּ (גי' מש"ה עה"כ) מרמזת ללידת משה רבנו שהעמיד הודאה בעולם בהורדת תורת השם לישראל. לוי הוליד את קהת ואת יוכבד ובאמצעותם ירדו ניצוצי קדושה שבהתאחדותם הביאו ללידת שלושה מושיעי ישראל אפשר כמרומו בטעם זקא-גדול ב-(במ' פ' כונו) לקהת - בתפקיד שלוש רמז לשלושה (במ' פ' כונו) אֶת־אֶהֱרָן וְאֶת־מֹשֶׁה וְאֶת מֹרְיָם אֶחָתָם

קריאה ללא פסק היא כך

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות; אתנה, סלוק = סוף-פסק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבו; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבו; דרגא – מצרף; תבר – מחלק, מבעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זרקא קטן – 2; זרקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זרקא-קטן ... זרקא-קטן בהצגה פסוק – היקף; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה; תלישא-גדולה = חלסא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

(במ' פי' כונט) וְשָׂם אֶשֶׁת עַמְרָם במשמעות הנדרשת בבראשית רבה על הורת יוכבד בארץ כנען ולידת יוכבד בין חמות מצרים והשלמת מנין יורדי מצרים לשבעים נפש.

הסבר נוסף **[תורת הפסק הרב מורסיאנו]** הקב"ה הבטיח ליעקב **(בר' ויגש מו,ד) אֲנֹכִי אֵרָד עִמָּךְ מִצְרָיִם וְאֲנֹכִי אֶעְלֶךְ גִּם-עֲלֶיךָ**. למצרים ירדו שבעים נפש ו-**[תורת הפסק]** מוכיח שזה כלל את השכינה ואת יוכבד ובלי יוכבד שכינה לא הייתה יורדת למצרים. בזה התקיים **(בר' ויגש מו,ד) אֲנֹכִי אֵרָד עִמָּךְ מִצְרָיִם**. ב-**[חומת אנך, הרב החיד"א] (שמ' וארא ו,כ)** יוכבד בת ק"ל שנה (בלידת משה) לרמזו שהגלות על ניצוצי אדם הראשון בק"ל שנה, וע"י השעבוד המה יעלו, וכן יוכבד גימטריא מ"ב, כי כל שם מ"ב הוא להעלות, ע"כ. טעם פסק במלת **וְשָׂם** מרמז לשם הקדוש הרמזו בשם יוכבד, שהוא שם של להעלות. וכאן בהזכיר מנין ישראל הבאים לארץ **(במ' פי' כונט) לְאֵלֶּה תִּחְלַק הָאָרֶץ** רמז הכתוב **וְשָׂם** של יוכבד על שם מ"ב (גי' יוכבד) שהוא שם של להעלות, ושכינה עולה עמהם, כי ממנה ג' גואלים אשר הביאו את ישראל עד קצה ארץ נושבת. ובזה מתקיים **(בר' ויגש מו,ד) וְאֲנֹכִי אֶעְלֶךְ גִּם-עֲלֶיךָ**

הסבר נוסף **[יאר הפסיק, הרב "א שפירא]** שם הוא כנוי אל משפחה **(דב' תצא כה,ו) מֵאֵן יְבָמִי לְקָלוֹם לְאֶתְיוּ שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל** ומשפחת עמרם הייתה על שם האם יוכבד וזה מדגיש טעם פסק. ובנוסף שהייתה יוכבד אשת עמרם בהפסקה, שהרי גירשה (אחרי לידת מרים ואהרן) וחזר לקחה כמבואר ב-**[סוטה יב,א]**. **(שמ' ב,א) וַיִּלְכְּ אִישׁ מִבֵּית לְוִי נִיֶּסָה אֶת-בַּת-לְוִי: (שמ' ב,ב) וַתֵּבֵר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֹתוֹ כִּי-יִטְוֹב הוּא** - זה משה. לפי שני הסברים אלו מדת סדור שנחלק פועלת בתוך פסוק אחד ויש שתי משמעויות מקבילות למלת **וְשָׂם** שם מ"ב או משפחה ובמקביל ושם אשת עמרם.

נזכיר כאן שתבנית הטעמים דרגא מונח רביע מלוה את הסתלקות השכינה בשבעה שלבים לרקיע השביעי, ומלווה את חזרתה באברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ורחל, יוסף. לוי המקביל ליוסף, קהת, עמרם הם רק בתבנית דרגא תביר טפחא. בתיא מצילה את משה **(שמ' בוט) וַתֵּאמֶר לָהּ בַת-פְּרָעֹה** דרגא מונח רביע בכך השכינה חזרה לארץ.

(במ' פי' כונט) וְשָׂם - מונח לגרמיה (היינו לימוד לעצמו) **אֶשֶׁת עַמְרָם** - מונח רביע - בתפקיד לפחות ארבעה לימודים על משמעות מלת **וְשָׂם** (לימוד א) משמעות מלת **(במ' פי' כונט) וְשָׂם** שם משה; (לימוד ב,ג) משמעות מלת **(במ' פי' כונט) וְשָׂם** שם מ"ב להעלות או משפחה, ובמקביל (לימוד ד) בקריאה ללא פסק **(במ' פי' כונט) וְשָׂם אֶשֶׁת עַמְרָם**.

בספר **[חומש החיד"א]** מביא עוד שני לימודים **[חומש החיד"א] (במ' פי' כונט) וְשָׂם אֶשֶׁת עַמְרָם** (לימוד א) נאמר ב-**[בבלי שבת פת,ב] אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבונו של עולם מה לילד אשה בניינו. אמר להם, לקבל תורה בא. ואפשר שכונת מלאכי השרת, דמשה רבינו בא מעמרם ויוכבד דודתו, ועתידיה תורה לאסור דודתו, וזה תמיהת המלאכים. אמר להם לקבל תורה בא, כלומר לצדקת אמן בא בשכרו שעלה לשמים.** (לימוד ב) ב-**[תנחומא במדבר אות טז] (תה' טח,ז) אֶלְהִיִּם מוֹשִׁיב יְחִידִים** פְּתָה מוֹצֵיא אֲסִירִים בְּפוֹשְׁרוֹת ... זיווג יוכבד לעמרם כדי שיעמידו מביניהם גואל לישראל. והיה סלקא דעתך שיש פקפוק דעמרם לקח דודתו שעתידיה התורה לאסור. וכן דעת התרגום המיוחס ליונתן בן עוזיאל (יא,כו) שעמרם גירש ליוכבד ונשאת לאלצפן בן פרנץ, והחזירה עמרם ונולד משה, וכתבו הראשונים דטעם העריות, כיון שאין משתמשים בשרביטו של מלך (הכוונה לעמרם). **(תה' טח,ז) אֶלְהִיִּם** שצוה על העריות, הוא **(תה' טח,ז) מוֹשִׁיב יְחִידִים** עמרם יוכבד, כי הלא ישראל לא יצאו אלא על שהיו גדורים בעריות, ואם חס ושלום עמרם עשה שלא כהוגן, איך יתכן דמשה הבא מן הערורה יוציאם, אלא מוכח כי **(תה' קיח,כג) מֵאֵת ה' הִנֵּיחָה זָאת הָיָא נְפֻלָּתָא פְּעִינְנוּ: [ככר לעדן, מסכת דרך ארץ זוטא פ"ל].**

במדבר פינחס כו,נט: וְשָׂם אֶשֶׁת עַמְרָם יוֹכְבֵד בַּת-לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם וַתֵּלֶד לְעַמְרָם אֶת-אַהֲרֹן וְאֶת-מִשֶׁה וְאֵת מֵרְיָם אֶחָתָם:

[בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת ויגש פרשה צד] ר' לוי בשם ר' שמואל בר נחמן אמר יוכבד עיבורה בארץ כנען ולידתה בארץ מצרים הדא הוא דכתיב **וְשָׂם אֶשֶׁת עַמְרָם יוֹכְבֵד** (בת לוי אשר ילדה אתה ללוי במצרים) **(במ' פי' כונט) על פילי (הסבר שו"ת בר-אילן: בקעים, גומות) של מצרים נולדה, [פסיקתא זוטרתא] (לקח טוב) במדבר פרשת פינחס דף קלג עמוד ב] וְשָׂם אֶשֶׁת עַמְרָם יוֹכְבֵד בַּת-לְוִי אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם**. מיכן אמרו יוכבד לידתה במצרים ולא הורתה במצרים: **[רש"י] (במ' פי' כונט) אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם** - [אשתו ילדתה במצרים], לידתה במצרים ואין הורתה במצרים. כשנכנסו לתוך החומה ילדתה, והיא השלימה מנין שבעים, שהרי בפרטן אי אתה מוצא אלא ששים ותשע: **(במ' פי' כונט) אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם** **(במ' פי' כונט) אֲשֶׁר** - קדמא הורתה בארץ כנען ולידתה בין החומות של הכניסה למצרים. **בְּמִצְרָיִם** - אתנח מגביל את משמעות מלת "מצרים" כאן. בד"כ נחשב בין החומות כלפנים, וכאן בין החומות נחשב כלחוץ, לכן זה עוד הסבר שיוכבד נחשבת בין הבאים מארץ כנען.

(הפניית ר' קוטיינר הי"ו) [תורת החיד"א במדבר] ... ועתה ראיתי שכן כתב בספר פענח רזא דכתבוהו המפרשים משם מדרש, וכתב שם דהמופת לזה שלא יש מפיק בתיבה אותה (אצלינו הוא מפיק ה"א, וצ"ע). גם טעם תביר שיש בתיבת **אֹתָהּ** להפסיקה מתיבת **לְוִי** עיין שם (רבש לפי ערך אותה)

אֹתָהּ זה שם אשת לוי ומוכיח זאת כי לא מפיק ה"א (? בגרסה כאן מפיק ה"א) ומוטעם תביר שמפסיק את המלה מהמלה **לְוִי**. אפשר להסביר שמלת **אֹתָהּ** יתירה כי יכל לכתוב "אשר ילדה או נולדה ללוי", אפשר כי מפיק ה"א מוסיף משמעות ללמוד שם אשת לוי (מצדקנות יוכבד נלמד על צדקנות אמא שלה) ולהזכיר אדם בשם אמו כאשר מתפללים עליו במיוחד בשעת שבר לו ומרמז לכך **(במ' פי' כונט) אֹתָהּ** - תביר בתפקיד שבר,

ראה **[רש"י] (במדבר ג,טו) מִבֶּן-חֲרָשׁ וְנִמְעָלָה** - משיצא מכלל נפלים הוא נמנה ליקרא 'שומר משמרת הקדש'. אמר רבי יהודה ברבי שלום (ראה תנח' במדבר טז): למוד הוא אותו השבט להיות נמנה מן הבטן, שנאמר: **(במ' פי' כונט) אֲשֶׁר יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי בְּמִצְרָיִם** - עם כניסתה בפתח מצרים ילדה אותה (את יוכבד בת לוי), ונמנית בשבעים נפש; שכשאתה מונה חשבונם לא תמצאם אלא שבעים חסר אחד, והיא יוכבד בת לוי) השלימה את המנין (על אף שהייתה בת פחות מיום וכן פחות מחודש עדיין לא יצא מכלל נפלים). **[ליקוטי יחוות] (במדבר מ"ח) עמ' 6** הע' 4 משולב בו הסבר ע"פ תבניות הטעמים. מאי שנא יוכבד שנמנתה מן הבטן עוד לפני שהייתה בת חדש, ממנין בני לוי שהיה מבן חדש מפני שאז "יצא מכלל נפלים"

(במ' פי' כונט) יָלְדָה אֹתָהּ לְלֵוִי - מרכא תביר טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא ממתי אדם יוצא מכלל נפלים והשונים בהלכותיהם לגבי הנושא. בד"כ כלל רק בן חדש נחשב בודאות כיוצא מכלל נפלים (ומסתעפות מכך הלכות שונות), אבל יוכבד יצאה מכלל נפלים כבר בלידתה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המורה והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דנא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בהצ' פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **תלישא-גדולה** = **חלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה; **פיר** – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.11 במדבר פינחס כה,י (התשפ"א)
ס במדבר פינחס כז,יב: וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עֲלֵה אֶל-הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה וְרֵא אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל:
במדבר פינחס כז,יג: וְרֵאִתָּה אֶתְּהָ וְנָאֲסַפְתָּ אֶל-עַמִּיּוֹד נְסִיחָתָהּ פֶּאֶשֶׁר נָאֲסַף אֶתְּלֹן אֶחָיד:
במדבר פינחס כז,יד: פֶּאֶשֶׁר מְרִיתָם פִּי בְּמִדְבַר-צֶן בְּמַרְיָתָה הַעֲדָה לְהַקְדִּישֶׁנּוּ בְּמִים לְעֵינֵיהֶם
הֵם מִי־מְרִיבָת קָדַשׁ מִדְּבַר-צֶן: פ

[ספרי זוטא] (במ' פ' כז,יב) ... גדולה ראייה שני' במשה מראייה שני' באברהם באברהם מהוא אומ' (בר' לך יג יז) קום התהלך בארץ לארצה ולקחה פי לך אתגונה: אבל במשה הוא אומ' עלה ... וראה: אשר נתתי לבני ישראל, מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא תחומי כל שבט ושבת זה חלקו של יהודה וזה חלקו של בנימין זו ארץ אפרים וזו ארץ מנשה:
(במ' פ' כז,יב) אשר נתתי – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב והפרטים מאופיינים מרבויה הגבולות המרומז בתבנית הטעמים לבני ישראל – מרכא סלוק שהם גבולות כל שבט בארץ כנען היא ארץ ישראל משעת ההתנחלות.

במדבר פינחס כז,יג: וְרֵאִתָּה אֶתְּהָ וְנָאֲסַפְתָּ אֶל-עַמִּיּוֹד נְסִיחָתָהּ פֶּאֶשֶׁר נָאֲסַף אֶתְּלֹן אֶחָיד:
[רש"י] (במ' פ' כז,יג) פֶּאֶשֶׁר נָאֲסַף אֶתְּלֹן אֶחָיד - מכאן שנתאזה" משה למיתתו של אהרן. דבר אחר אין אתה טוב" ממנו, (דב' הא' לב,גא) על אשר לא-קדשתם אותי בתוך בני ישראל: הא אם קדשתם אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטר. בכל מקום שכתב מיתתם כתב סרחונם, לפי שנגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר בעון שלא האמינו, לכך בקש משה שיכתב סרחוננו, שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה. משל לשתי נשים שלוקות בבית דין אחת קלקלה? ואחת אכלה פגיל שביעית וכו', אף כאן בכל מקום שהזכיר מיתתן הזכיר סרחונם, להודיע שלא היתה בהם אלא זו בלבד:

(דב' הא' לב,גא) על אשר מעלתם פי בתוך בני ישראל במי-מריבת קדש מדבר-צן על אשר לא-קדשתם אותי בתוך בני ישראל:
(במ' פ' כה,יד) ושם איש ישראל הפכה – תרסא קדמא ואולא רביע, ראה הסבר של (במ' פ' כז,יד) אשר הפכה את-המדבר לנתיב זמרי בן-סלוא נשיא בית-אב לשמעוני: [בבלי סנהדרין פא,ב] [משנה סנה' פ"ט,מ"ו]. הגונב את הקסוה, והמקלל בקוסם, והבוועל ארמית - קנאין פוגעין בו.

הם מעין חילול שם שמים
(דב' הא' לב,גא) על אשר מעלתם פי – תרסא קדמא ואולא רביע, ראה הסבר של (במ' פ' כז,יד)
הסבר תבנית הטעמים של (במ' פ' כז,יד) פֶּאֶשֶׁר מְרִיתָם פִּי בְּמִדְבַר-צֶן – תרסא קדמא ואולא רביע, תרסא בתפקיד כעין שגגה (כעין מחיצה של העלם ידיעה או היסח דעת), קדמא ואולא בתפקיד כעין כלל כלשהו, ראה רמב"ם להלן כלל בחילול השם, רביע בתפקיד ארבעה דברים.

נתחיל מפ' [רש"י] (במ' פ' כז,יג) משל לשתי נשים שלוקות בבית דין אחת קלקלה? ואחת אכלה פגיל שביעית. בגלל העונש שבמשל זה מתאים ל- (כז,יד). רש"י מצטט את [בבלי יומא פו,ב]. נעבור לאחור ל-[בבלי יומא פו,א] ד"ה היכי דמי חילול השם? אמר רב: כגון אנא. אי שקילנא בישראל מטבחא ולא יהיבנא דמי לאלתה. ...

רבי יוחנן אמר: כגון אנא דמסינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין. יצחק דבי רבי ינאי אמר: כל שחבירי מתביישין מחמת שמועתו (היינו חילול השם) מסורת הש"ס: [היכי דמי] אמר רב נחמן בר יצחק: כגון דקא אמרי אינשי שרא ליה מריה לפלינא. אביי אמר: כדתניא, (דב' וא' ו,ה) וְנָאֲסַפְתָּ אֶת הַ' אֶלְהֵיךָ - שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אשרי אביו שלמדו תורה, אשרי רבו שלמדו תורה. אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה - ראו כמה נאים דרכיו, כמה מתוקנים מעשיו, עליו הכתוב אומר (ישעיהו א,ט) וַיֹּאמֶר לִי עֲבַדְיָאֲתָהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-רָבָה אֲתַפְאָר. אבל מי שקורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ואין משאו ומתנו באמונה, ואין דבורו בנחת עם הבריות, מה הבריות אומרות עליו - אוי לו לפלוני שלמד תורה, אוי לו לאביו שלמדו תורה, אוי לו לרבו שלמדו תורה, פלוני שלמד תורה - ראו כמה מקולקלין מעשיו וכמה מכוערין דרכיו! ועליו הכתוב אומר (יחזקאל לו,ג) בְּאֶמְרָה לָהֶם עַם-ה' אֵלֶּה וּמֵאֲרָצוֹ יֵצְאוּ: הפסוק המלא מלמד על חילול השם (יחזקאל לו,ג) וַיָּבֹאוּ אֶל-הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-בָּאוּ שָׁם וַיְחַלְלוּ אֶת-שֵׁם קְדוֹשֵׁי בְּאֶמְרָה לָהֶם עַם-ה' אֵלֶּה וּמֵאֲרָצוֹ יֵצְאוּ:

אי וְנָאֲסַפְתָּ (רמב"ם הלכות יסודי התורה פ"ה ה"א) ויש דברים אחרים שהן בכלל חילול השם, והוא שיעשה אותם (דבר א) אדם גדול בתורה (דבר ב) ומפורסם בחסידות דברים שהבריות מרננים אחריו בשבילם, ואף על פי שאינן עבירות הרי זה חילל את השם ט כגון (דבר א) שלקח ואינו נותן דמי המקח לאלתר, (דבר ב) והוא שיש לו ונמצאו המוכרים תובעין והוא מקיפן, (דבר ג) או שירבה בשחוק או באכילה ושתייה אצל עמי הארץ ובניהן, או שדבורו עם הבריות אינו בנחת ואינו מקבלן בסבר פנים יפות אלא בעל קטטה וכעס, (דבר ד) וכיוצא בדברים האלו הכל לפי גדלו של חכם צריך שידקדק על עצמו ויעשה לפנים משורת הדין, וכן אם דקדק החכם על עצמו והיה דבורו בנחת עם הבריות ודעתו מעורבת עמהם ומקבלם בסבר פנים יפות ונעלב מהם ואינו עולבם, מכבד להן ואפילו למקילין לו, ונושא ונותן באריכות, ולא ירבה באריכות עמי הארץ ושיבתן, ולא יראה תמיד אלא עוסק בתורה עטוף בצניעות מוכתר בתפילין ועושה בכל מעשיו לפנים משורת הדין, והוא שלא יתרחק הרבה ולא ישתומם, עד שימצאו הכל מקלסין אותו ואוהבים אותו ומתאווים למעשיו הרי זה קידש את השם ועליו הכתוב אומר (ישעיהו א,ט) וַיֹּאמֶר לִי עֲבַדְיָאֲתָהּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר-רָבָה אֲתַפְאָר.
ט [הגהות מיימוניות הלכות יסודי התורה פ"ה ה"א] בפ"ק דקדושין אם היו עונותיו וזכויותיו מחצה על מחצה וחילול השם בכלל כף העבירות מכרעת ועיין בסמ"ג שם:

(המשך) ([בבלי יומא פו,א] אמר רבי חמא (בר) מסורת הש"ס: [ברבי] חנינא: גדולה תשובה שמביאה רפאות לעולם. ... גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, שנאמר (הושע יד,ב) שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד הַ' אֵלְהֵיךָ כִּי שָׁלַת בְּעֹגוֹף: ...
היכי דמי בעל תשובה? אמר רב יהודה: כגון שבאת לידו דבר עבירה פעם ראשונה ושניה וניצל הימנה, מחוי רב יהודה: באותה אשה, באותו פרק, באותו מקום. אמר רב יהודה: רב רמי, כתיב (תה' לב,א) לְדוֹד מִשְׁפִּיל אֲשֶׁרֵי גִשְׁוִי-פִשְׁעֵי פְּסוּי חֲטָאָה: וכתיב (משלי כה,יג) מִכֶּסֶה פִשְׁעָיו לֹא יִצְלַח וּמוֹתָ וְנָעַב יָרֵחַם: !
לא קשיא: הא כחטא מפורסם, הא - כחטא שאינו מפורסם. רב זוטרא בר טוביה אמר רב נחמן: כאן - בעבירות שביין אדם לחבירו, כאן - בעבירות שביין אדם למקום. תניא, רבי יוסי בר יהודה אומר: אדם עובר עבירה פעם ראשונה - מוחלין לו, שניה - מוחלין לו, שלישית - מוחלין לו, רביעית - אין מוחלין לו, שנאמר (עמוס ב,ו) בְּה אָמַר ה' עַל-שְׁלֹשָׁה פִשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל (על-ארבעה לא אשיבנו (ונאמר) מסורת הש"ס: [ואומר] [איוב לג,כט) הָרָפְלָאֵלָה יַפְעֵל-אֵלָה יַפְעֵל-אֵל פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ עַם-גְּבָר: מאי ואומר? - וכי תימא: הני מילי - בציבור, אבל ביחיד - לא, תא שמע (איוב לג,כט) הָרָפְלָאֵלָה יַפְעֵל-אֵל פְּעָמִים שְׁלוֹשׁ עַם-גְּבָר: .

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – ההללים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **מצות ההשפחות**; **אתנה**, סליק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבי: **הקפך פטא** – מוציא מפשט; **מראק** = **מארך**, רבי: **דראק** – מצרף: תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; **טחא** – שנוי משמעות, רבי מתפשט; **מראק טחא** – קב' שעשויה לנולד, יתור לרבות, מכל מקום; **דראק תבר טחא** – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מראק תבר טחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תבר מראק טחא** – קבוצה שממעתים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מאק** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשריות; **פסק** – סודר שנהלק, השלים והחלק נדרשים; **זקא טגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשאט** – פשוט, 1; **זקא קטן** – 2; **זקא-גול** – 3; **זקא רביע** – לפחות 4; ... **זקא קטן** ... **זקא-טגול** – חלקי השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, בצנת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבי, מינית), **חלישא-קטנה** – **חרא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה; **חלישא-גולה** = **חלישא** – דרוש בפסוק ולפינו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכתה; **פיר** – דרוש מהפסוק רעיו נושא/א'חרא/ח' בתרש"ב פ'.

היכי [רמב"ם הלכות תשובה פ"ב,ה"א] אי זו היא תשובה גמורה, זה שבא לידו דבר שעבר בו ואפשר בידו לעשותו ופירשו ולא עשה מפני התשובה, לא מיראה ולא מכשולו כח, ולא עבר זהו בעל תשובה גמורה, ואם לא שב אלא בימי זקנותו ובעת שאי אפשר לו לעשות מה שהיה עושה אף על פי שאינה תשובה מעולה מועלת היא לו ובעל תשובה הוא, אפילו עבר כל ימיו ועשה תשובה ביום א מיתתו ומת תשובתו כל עונותיו נמחלין שנאמר **(קת"ב, א, ע"ג) אָשֶׁר לֹא-תִחְשָׁךְ הַשְּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְהַיָּם וְהַכַּבְבָּקִים וְעַבְדֵי הַבָּשִׁים אֲתָר הַבָּשָׁם**: מכלל שאם זכר בוראו ושב קודם שימות נסלח לו.

באן [רמב"ם הלכות תשובה פ"ב,ה"ה] ושבה גדול לשב שיתודה ברבים ויודיע פשעיו להם ומגלה עבירות שבינו לבין חבריו לאחרים ואומר להם אמנם חטאתי לפלוני ועשיתי לו כך וכך והריני היום שב ומתנחם, וכל המתגאה ואינו מודיע אלא מכסה פשעיו אין תשובתו גמורה שנאמר **(משלי כח, ג) מִכְסָּה פִשְׁעוֹ לֹא יֵצְאֶיהָ**, במה דברים אמורים בעבירות שבין אדם לחבירו אבל בעבירות שבין אדם למקום אינו צריך לפרסם עצמו וְעֵזוֹת פְּנִים הֵיאָ לוֹ אִם גִּילָם, אלא שב לפני האל ברוך הוא ופורט חטאיו לפניו ומתודה עליהם לפני רבים **סתם** וטובה היא לו שלא נתגלה עונו שנאמר **(תה' לב, א) אֲשֶׁר יִגְשׁוּ-פִשְׁעֵ פְּסוּי חַטָּאתָהּ**: **[השגת הראב"ד]** במה דברים אמורים בעבירות שבין אדם לחבירו. א"א וכן עבירות המפורסמות ומגולות אף על פי שאינן עם חבריו שכמו שנתפרסם החטא כך צריך לפרסם התשובה ויתבייש ברבים.

ד [הגהות מיימוניות הלכות תשובה פ"ב,ה"ה] ובפרק אין עומדין חציף עלי מאן דפרט חטאיה: **עובר [רמב"ם הלכות תשובה פ"ג,ה"ה]** בשעה ששוקלין עונות אדם עם זכיותיו אין מחשבין עליו עון שחטא בו תחלה ולא שני אלא משלישי ואילך אם נמצאו עונותיו משלישי ואילך מרובין על זכיותיו אותם שתי עונות מצטרפים ודנין אותו על הכל, ואם נמצאו זכיותיו כנגד עונותיו אשר מעון שלישי ואילך מעבירים כל עונותיו ראשון ראשון, לפי שהשלישי נחשב ראשון שכבר נמחלו השנים, וכן הרביעי הרי הוא ראשון שכבר נמחל השלישי וכן עד סופן, במה דברים אמורים ביחיד שנאמר **(איוב לג, ט) הַרְגֵל-אֵלָהּ וַיִּפְעַל-אֵל פְּעָמַיִם שְׂלוֹשׁ עַם-בְּקָר: אֲבָל הַצַּבּוֹר תוֹלֵן לָהֶן עוֹן רַאשׁוֹן שְׁנֵי וְשִׁלִּישֵׁי שְׁנָאֲמֵר (עמוס ב, ו) בַּהּ אָמַר ה' עַל-שָׁלְשָׁה פְּשָׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל-אַרְבַּעָה לֹא אֲשִׁיבוּנָהּ, וכשמחשבין להן על דרך זה מחשבין להן מרביעי ואילך, הבינונים אם היה בכלל מחצה עונות שלהן שלא הניח ב תפילין מעולם דנין אותו כפי חטאו ויש לו חלק לעולם הבא, וכן כל הרשעים שעונותיהן מרובים דנין אותן כפי חטאיהם ויש להן חלק לעולם הבא שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא אף על פי שחטאו שנאמר ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ, ארץ זו משל כלומר ארץ החיים והוא העולם הבא, ג וכן חסידי אומות העולם יש להם חלק לעולם הבא.**[השגת הראב"ד]** בשעה ששוקלין עונות אדם אין מחשבין עליו עון שחטא בו תחלה. א"א זה מן הערכוב שמערכב הדברים זה בזה ומדמה כדעתו שהן אחדים והם זרים ונפרדים מאד, לפי שראה בראש השנה רבם חסד ומטה כלפי חסד ותנא דבי ר"י מעביר ראשון ראשון וכך היא המדה, וראה ביוםא רבי יוסי ברבי יהודה אומר אדם חוטא רובם ראשונה ושנייה ושלישית מוחלין לו רביעית אין מוחלין לו סבר בדעתו שהן ענין אחד והן רחוקים מאד דההיא דרבי ישמעאל היא ליום הדין הגדול ולהציל הבינונים מגיהנם כדברי בית הלל ואין שם זכר למחילת עון אבל הא דרבי יוסי ברבי יהודה בעולם הזה ובתחלת מעשיו של אדם מימי עונשו ואילך שחטא הראשון והשני והשלישי שיזדמנו לידו אם עשה מהם תשובה אף על פי שהם מן החמורים שצריכין יסורין ויוה"כ למרק אלו הראשונים אינן צריכין שהם מחולין לגמרי, זו היא הצעת הדברים ועיקרן ואין הפרש בגמרא בין יחיד לצבור ולא ידעתי מאין מצאו.**

[בבלי יומא פ, ב] ... שני פרנסים טובים עמדו להם לישראל, משה דוד. משה אמר: **יכתב סורחני**, שנאמר **(במ' חקת כ"ב, ג) וַיַּעַן** לֹא-הֶאֱמַנְתָּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי. דוד אמר: אל יכתב סורחני, שנאמר **(תה' לב, א) אֲשֶׁר יִגְשׁוּ-פִשְׁעֵ פְּסוּי חַטָּאתָהּ**: משל דמשה ודוד למה הדבר דומה? לשתי נשים שלקו בבית דין, אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית, אמרה להן אותה שאכלה פגי שביעית: בבקשה מכם, הודיעו על מה היא לוקה, שלא יאמרו על מה שזו לוקה זו לוקה. הביאו פגי שביעית ותלו בצוארה, והיו מכריזין לפניה ואומרים: על עסקי שביעית היא לוקה.

צריך להבין מדוע משה אמר: יכתב סורחני מהלך **[בבלי יומא פ, א – ב]** והסבר **[רמב"ם הלכות תשובה פ"ב,ה"ה]** ו-**[השגת הראב"ד]** צריכים ישוב בנייהם כי הם אומרים לכאן ולכאן. **[רמב"ם שם שם]** ושבה גדול לשב שיתודה ברבים ויודיע פשעיו להם ומגלה עבירות שבינו לבין חבריו לאחרים ואומר להם אמנם חטאתי לפלוני ועשיתי לו כך וכך והריני היום שב ומתנחם, וכל המתגאה ואינו מודיע אלא מכסה פשעיו אין תשובתו גמורה שנאמר **(משלי כח, ג) מִכְסָּה פִשְׁעוֹ לֹא יֵצְאֶיהָ**, במה דברים אמורים בעבירות שבין אדם לחבירו אבל בעבירות שבין אדם למקום אינו צריך לפרסם עצמו וְעֵזוֹת פְּנִים הֵיאָ לוֹ אִם גִּילָם, אלא שב לפני האל ברוך הוא ופורט חטאיו לפניו ומתודה עליהם לפני רבים **סתם** וטובה היא לו שלא נתגלה עונו. **[השגת הראב"ד]** במה דברים אמורים בעבירות שבין אדם לחבירו. א"א וכן עבירות המפורסמות ומגולות אף על פי שאינן עם חבריו שכמו שנתפרסם החטא כך צריך לפרסם התשובה ויתבייש ברבים. **מוצע לומר** שכל אחד מהפסוקים שהוצגו בתחילת המאמר **(במ' פ"י כה, יד) וַיָּשֶׁם אִישׁ יִשְׂרָאֵל הַמִּצְוָה** – תרסא קדמא ואזלא רביע, **(דב' הא' לב, ג) עַל אֲשֶׁר מֵעַלְמָם בִּי** – תרסא קדמא ואזלא רביע, **(במ' פ"י כה, יד) פֶּאֶשֶׁר מְרִיתָם בִּי בְּמַדְבַּר-צָן** – תרסא קדמא ואזלא רביע, מתאימים להסביר האופנים האחדים של חילול שם שמים או הימנעות מחילול שם שמים ללומדי תורה וחסידיים ש-**[יומא פ]** כעין העלם ידיעה, כלל בחילול שם שמים, ארבעה פרטים בכלל של חילול שם שמים, שאין עונשים עליהם בתורה. **ומוצע לומר** שהפתרון לבקשת משה עשוי להימצא בתפקידו לעתיד לבוא.

[זוהר מהדורת הסולם - דברים פרשת כי תצא מאמר רעיא מהימנא ברא דמלכא אות עט] רעיא מהימנא, בפרשתא דא, הנהא אדפרר קניישו דילך לההוא עלקמא, דקתיב (דף ר"פ ע"א) (דב' הא' לב, מט) עָלָה אֶל-יְהוָה הַעֲבָרִים הַזֶּה הַרְגְּבוּ וגו', (במ' פ"י כה, יג) וְרָצִיתָה אֲתָה וּנְאֻסַפְתָּ אֶל-עַמִּיךָ וְסִפְּרָה כֹּהֵן מִבְּרֵיךָ וְרָצִיתָה אֲתָה פֶּאֶשֶׁר נֶאֱסַף אֶתֶּרְךָ אֶחָד: . ובהאי פרשתא, אית לה לְאֶסְדְּרָא לְעַלְמָא, וְלַעֲסוּת, וְלֶאֱמַל לְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל, וְלֶאֱתְחַבְרָא בְּפִרְשְׁתָּא דִּילְךָ, דְקָתִיב בָּהּ, (במ' פ"י כה, יב) לָכוֹן אָמַר הַנְּבִי גַמְוּ לָו אֶת-בְּרִיתֵי שְׂלוֹם: . ובג"ד לֹא אָמַר לָו ק"ב הֶסָא רְד, אֵלָא עָלָה. דְמַגִּיהַ, אֲנָתָהּ עַאל לְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל.

[פירוש הסולם לזוהר - דברים פרשת כי תצא מאמר רעיא מהימנא ברא דמלכא אות עט] רעיא מהימנא (משה). בפרשה זו נזכרת האסיפה שלך לעולם ההוא. שכתוב, **(דב' הא' לב, מט) עָלָה אֶל-יְהוָה הַעֲבָרִים הַזֶּה הַרְגְּבוּ וגו'. (במ' פ"י כה, יג) וְרָצִיתָה אֲתָה וּנְאֻסַפְתָּ אֶל-עַמִּיךָ וְסִפְּרָה כֹּהֵן מִבְּרֵיךָ וְרָצִיתָה אֲתָה פֶּאֶשֶׁר נֶאֱסַף אֶתֶּרְךָ אֶחָד: .** ובפרשה זו יש לך לחזור לעולם ולחיות, ולכנס לארץ ישראל, ולהתחבר בפרשה זו בכלה שלך, שהיא ארץ ישראל, דהיינו מלכות, שכתוב בה, **(במ' פ"י כה, יב) לָכוֹן אָמַר הַנְּבִי גַמְוּ לָו אֶת-בְּרִיתֵי שְׂלוֹם: .** שהיתה שלו, ונתנה לפנחס (כנ"ל פנחס אות קל"ג) והוא אינו חסר. ומשום זה לא אמר לך כאן הקדוש ברוך הוא רד, אלא **(דב' הא' לב, מט) עָלָה אֶל-יְהוָה הַעֲבָרִים: .** כי מן הר זה תכנס לארץ ישראל. **בקשת משה** שיכתב סירחוני זה בתורה זה התשובה הפומבית שלו ברבים. ובזכות תשובתו יוליך את ישראל לארץ-ישראל. **צריך בירור** מדוע האשה שקלקלה בזנות נענשת במלקות. נשואה בזנות בזדון (היינו בהתראה עם עונש ב"ד בחנק), אם לא הוזהרה או הוזהרה בלאו שניתן לאזהרת כ"י במיתה, הרי שלא הוזהרה בעונש הנכון, ואינה במלקות. אז אוילי זה מכת מרדות. רב מיכל זילבר בשם **[כפות תמרים]** מלקות כי עברה על לא תזנה. האוכלת פגי שביעית עברה על מצוות עשה שפירות שביעית הם לאכלה ולא לאבדה (כי פגי תאנה זה פרי שלא הבשיל) ועל לאו הבא מכלל עשה אין מלקות. הרב מיכל זילבר הי"ו ב-**[יומא פ, פא]** ציטט **[רמב"ם הל' 2]** שהאוכל מאכל לא ראוי מלקים אותו מכת מרדות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח = רבוי; מהפך פשטא = מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא = מצרף; תביר = מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מתיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתרש"ב.פ.**

1.12 במדבר פינחס כהי (התשפ"ב)

במדבר פינחס כהי, צו את-בני ישראל ואמרת אליהם

את-קרבני לחמי לאשי ריח ניהחיי תשמרו להקריב לי במועדו:

[ספרי במדבר פרשת פינחס פיסקא קמב] צו, צווי מיד בשעת מעשה ולדורות כדאיתא בריש (כח,א) וַיִּדְבֹר (ט:)?

ויקרא צו וב, צו את-אחרון ואת-בני לאמר זאת תורת העולה הוא העולה על מוקדה על-המזבח כל-הלילה עד-הבקר ואש המזבח תוקד בו: נאמר ב-[ספרא צו פרשה א פרק א אות א] (וי צו ב,א) צו אין צואה אלא זירוז מיד ולדורות, א"ר שמעון ביותר כל מקום שיש חסרון

כיס. נאמר ב-[בבלי קידושין כט,א] ... תנא דבי ר' ישמעאל: כל מקום שנאמר צו - אינו אלא זירוז מיד ולדורות; זירוז - דכתיב: (דב' וא' גכח) וַצו את-יהושע וסגהו ואפצהו, מיד ולדורות - דכתיב: (במ' שלח טו,כג) מוֹרֵיָאִים אֲשֶׁר צָוָה ה' וְהִלָּאָה לְדַרְמִיכֶם: (במ' פי' כח,ב) צו את-בני ישראל - יתיב מונח זקף-קטן, זקף-קטן בתפקיד שני דברים.

כאן ע"פ [אור-החיים] ... שאין התמידים באים אלא משל צבור ולזה כפל וַאֲמַרְתָּ אֲלֵהֶם (א) לְעִיבּוּב (אם אינו משל צבור); (ב) ודקדק גם-כן באומרו וְאֵלֵהֶם ולא אמר "להם" לפי מה שפרשתי בפ' "וירא אליי" כי ירצה מיעוט זולתו, כמו-כן העיר אותנו שכוונתו לְמַעַט;

(ג) ... אמרו רז"ל ... שהיו בני-ישראל אומרים פסקו מסעות פסקו תמידין אמר הקב"ה למשה אמור להם שיהיו נוהגין תמידין (א) אפשר כי (כח,ב) צו - יתיב, במדויק, אכן כך הדבר, לכן לשון זירוז במקום שיש בו לכאורה חסרון כיס; (ב) קרבנות צבור ובהן תמידין יהיו נוהגין מיד ולדורות בלי קשר למסעות במדבר ומשל צבור בלבד.

טט ע"פ [אור-החיים] (כח,א) וַאֲמַרְתָּ טפחא כשנוי כי פונה לכלל ומגבילים בטעם אתנח של (כח,א) אֲלֵהֶם - אתנח מגביל לתמידין של צבור. למעט שלא יוכשרו קרבנות תמידין משל יחיד,

(כח,א) את-בני - מקף בורר בין החייב לשקול מחצית השקל לקרבנות צבור ובין הלא חייב.

[משנה שקלים פ"א,מ"ג] [*] בחמשה עשר בו (באדר) שולחנות היו יושבין במדינה בעשרים וחמשה ישבו במקדש משישבו במקדש התחילו למשכן (החייבים) את מי ממשכנין ליום וישראלים גרים ועבדים משוחררים (הלא חייבים) אבל לא נשים ועבדים (רע"ב: כענעיים שהייבין במצוות כמו נשים) וקטנים (רע"ב: פחות מבן 20) כל קטן שהתחיל אביו לשקול על ידו שוב אינו פוסק ואין ממשכנין את הכהנים (רע"ב: החייבין במחצית השקל) מפני דרכי שלום (רע"ב: ואם לא יתנו, ב"ד מתנה עליהם, שיהיה להם חלף עבודתם): (בעזרת הרב א"מ פרל הכהן הי"ו) (כח,א) את-בני - מונח כמרה למוד נוסף בטעם זקף-קטן בתפקיד שני דברים.

(כח,א) את-בני ישראל - מונח זקף-קטן - זקף-קטן בתפקיד המספר שתיים, ע"פ [משנה שקלים פ"א,מ"ג] מרבה על ליום וישראלים גרים ועבדים משוחררים לתרומת מחצית השקל לקרבנות צבור.

(כח,א) את-קרבני - מקף בורר בין משמעות המלה כדם הקרבן ובין משמעות המלה כאימורי (חלב) הקרבן. [ספרי] קובע שהשמע הוא דם הקרבן.

[ספרי במדבר פרשת פינחס פיסקא קמב] קרבני, זה הדם. לחמי אלו אימורים. אתה אומר קרבני זה הדם לחמי אלו אימורים או אינו אלא קרבני (אלו אימורים) לחמי זה הדם תלמוד לומר (וי' ג,ט) והקטירם הפה המזבחה לחם אשה לרים ניהם פל-חלב לה: הא אין עליך לומר כלשון אחרון אלא כלשון ראשון קרבני זה הדם לחמי אלו אימורים:

(כח,א) את-קרבני לחמי - קדמא ואולא רמז ללמוד הכתוב במדת כלל כלשהו ואין בכלל אלא מה שיש בפרט והפרטים הם לְאֲשִׁי-רביע, אפשרויות אחדות למשמעות הרביע כתוכן הפרט, כפי שיפורט להלן: ריח ניהחיי - יתיב זקף-קטן,

(כח,א) תשמרו - זקף-גדול להקריב לי: - מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב וזה עשוי להיות כלל סוגר ובסה"כ תבנית הטעמים תרמו למידת למוד כלל ופרט וכלל סוגר ירבה את תכונות הפרט של עולת תמיד לקרבנות צבור אחרים בנושאי הפרטים וביניהם שיר על הקרבן, שלוש הפסקות בשיר, לאורך הזמן לתקיעות ולתרועות (אלה נדונים בהסבר נפרד), מעמדות ו- במועדו: -סלוק מגביל קרבנות צבור לזמנם בלבד. לקרבנות יחיד אין מעמדות, ויש מגבלת זמן.

ע"פ [בבלי ר"ה ד,א] דתניא: אחד הנודר, ואחד המקדיש, ואחד המעריך, כיון שעברו עליו שלשה רגלים - עובר בכל תאחר. רבי שמעון אומר: שלשה רגלים כסדרן, וחג המצות תחילה (לכן עד חמשה רגלים) ... תנו רבנן: חייבי הדמין, והערכין, והחרמין, וההקדשות, חטאות, ואשמות, עולות, ושלמים, צדקות ומעשרות, ככור ומעשר ופסח, [ר"ה ד,ב] לקט שכחה ופאה, 3 - 5 רגלים כנ"ל.

מחוסרי כפרה כל זמן שלא יביאו קרבנם לא יכנסו למקדש ולא יאכלו קדשים. החייב בקרבן חובה לא יתכפר עד שיביא קרבנו. הסבר הכלל וע"פ (כח,א) לְאֲשִׁי - רביע, ארבעה פרטים בשיטת [ספרי] - קרבני זה הדם, לחמי, אלו אימורים - הא אין עליך לומר כלשון אחרון אלא כלשון ראשון. אבל בלשון האחרון יש ארבעה פרטים קרבני זה הדם, לחמי זו אימורים, לְאֲשִׁי אלו קמצים ולבונה, ריח ניהחיי אלו בזיכי לחם הפנים.

הסבר הכלל המרומז בטעמי (כח,א) את-קרבני לחמי - קדמא ואולא, וע"פ (כח,א) לְאֲשִׁי - רביע, ארבעה פרטים בשיטת [אור-החיים] את-קרבני לחמי וגו' לפי שיש בתמידים שלשה מיני קרבן:

(א) הקרבת התמיד - קרבני, (ב) עשירות האיפה של מנחת התמיד - לחמי, (ג) הנסכים - ריח ניהחיי, כי אינו לאישים אלא יוצק על היסוד ויורד לשתיין

ובשלושה דברים דקדק לומר בכנוי קרבני לחמי ניהחיי שכולן של הקב"ה בורא הכל (טט: דבר רביעי) ועדיין ברשותו ... לְאֲשִׁי בכינוי לומר שגם האש היא של הקב"ה, ומעתה מה שישאר מקרבין הוא מנכסיו של הבורא ולזה נתחכם ה' ונתן אזהרה ואמר (כח,א) תשמרו (זקף-גדול בתפקיד שלושה דברים, ע"פ פי' [אור החיים] שלושה דברים להקריב על המזבח ועל יסודו קרבני לחמי ניהחיי).

כאן שאם לא יעשו הנה הם (א) גזולים נכסיו (ב) ועוברים בלאו. (טט: דבר רביעי היא אש מה' המרומז לְאֲשִׁי - רביע), ואומרו (כח,א) להקריב לי וגו' ... הקרבת חלק מנכסיו (טט: של האדם בעולם הזה) לפניו אבל עקרו של נכסים הם של המקום. ... סוד

הקרבן (כח,א) קרבני (בכנוי אליו) שכשעולה לה' כ-(כח,א) לחמי לְאֲשִׁי לריח ניהחיי מתקריבים כל ניצוצי הקדושה שנתרחקו (שהלקם מחיים את הדומם, הצומח והחי ובהקרבת הקרבנות המנחות הם מעלים את כל הברואים עמם).

טט ע"פ [אור-החיים] את-קרבני לחמי - קדמא ואולא, מרמז ללמוד הכתוב במדת כלל כלשהו, ואין בכלל אלא מה שיש בפרט שבו לְאֲשִׁי - רביע, ארבעה פרטים שכולם מנכסי הבורא: (א) הקרבת התמיד - קרבני, עשירות האיפה של מנחת התמיד - לחמי,

ב'ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תנ"ך, סוף פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשוטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא – גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא לימוד פרטי בסדר חמאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מתיצה. עפירה. שגגה = שחכה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.

הנסכים – ריית ניהח, אש התמיד לאשי, שגם האש היא של הקב"ה.

הצעת הרב א"מ פערל (כחב) – את-קרבני להי"מ – קדמא ואולא רמז ללמוד הכתוב במדת כלל כלשהו ואין בכלל אלא מה שיש בפרט והפרטים הם לאשי – רביע רמז לערך ארבע, ריית ניהח – יתיב זקא-קטן, זקא-קטן רמז לערך שתיים, סה"כ שש.

(א) שש כוונות בשחיטה – וזה לא הענין כאן

(ב) לאשי – רביע, ארבע כוונות בהקטרה – [בבלי זבחים מו]

(ב) (א) לשם השם – לאשי – לשון אני

(ב) (ב) לשם אישים – להקטיר האש מגזרי עצים

(ב) (ג) לשם ריה – שלא יצלה ויקטיר אלא ריית – יתיב דווקא כך באופן שיעלה ריית

(ב) (ד) לשם ניהוח – שאמתי ונעשה רצוני. ניהחוי – זקא-קטן, מרבה בו ניהוח

(במ' פי' כחב) תשקמו – זקא-גדול – מרמז ללמוד שלושה דברים. אפשרויות אחדות כדלהלן:

ענין א (כחב) תשקמו כתמיד צבור במועדו, ע"פ בבלי תענית, בבלי יומא, רש"י בחומש, שפת"ח בחומש,

(במ' פי' כחב) במועדו: – [רש"י] בכל יום הוא מועד התמידים

[שפת"ח] – שהרי פעמיים ביום היה נקרב ול"ל למימר במועדו אלא שלא יהא מונע אף בטומאה (טט) יהיה מוקרב אף בטומאה). והא דלא פירש הכא במועדו אף בטומאה (טט) – מדוע רש"י לא אמר זאת במלים אף בטומאה) כמו שפירש גבי קרבן פסח, י"ל דהתם (טט) בפסח) אינו בא אלא פעם אחת בשנה נופל בו מלת במועדו אף בטומאה אבל הכא דהתמיד נקרב פעמים בכל יום אינו נופל בו במועדו אלא על דרך שפירש רש"י, ז"ל (ע"פ רא"ם).

(כחב) במועדו – סלוק מגביל, בבחינת עבר זמנו בטל קרבנו, זמני הקרבת תמיד של שחר ותמיד של בין הערביים מוגבלים. עיין במקורות הבאים:

[ירושלמי ברכות פ"ד ה"א] ... על אותה שעה העיד ר' יודה בר בבא על תמיד של שחר שקרב ב(עד) ארבע שעות [רמב"ם תמידין ומוספין פ"א ה"ב] ואימתי זמן שחיטתן, של בקר שוחטין אותו קודם שתעלה החמה משיאור פני כל מזרח, ופעם אחת דחקה השעה את הצבור בבית שני שלמנו על כבשים והעלו להם דבר אחר ואח"כ מצאו כבשים) והקריבו תמיד של שחר בארבע שעות ביום.

(במ' פי' כחב) את-הפכש אחר תעשה בכקר ואת הפכש השני תעשה בין הערבים:

[מדרש הגדול] (במ' פי' כחב) (במ' פי' כחב) ואת הפכש השני. לפה שאמרת שני, יהא שני של שחר שלא יקדמונו אחר, יכול אם קדמו אחר לא יהא כשר, ת"ל תעשה. יכול שחיטתו, מנין אף זריקת דמו, ת"ל תקריב (במ' פי' כחב) לתקריב, (במ' פי' כחב) תקריבו. יכול קודם לחצות, מנין לאחר חצות, אמר (במ' פי' כחב) תעשה בכקר תקריב תעשה בין הערבים תקריב. (טט: אין מלים "תקריב" אחר (כחב) בנושא קרבן תמיד. אפשר שהמדרש רוצה לומר ש"תעשה" הינו "תקריב" בכקר ובין הערביים) (במ' פי' כחב) בין הערבים. משיאריך הצל ויוכר לכל שהאריך שוחטין אותו, והוא משש שעות ומחצה ולמעלה עד סוף היום. ולא היו שוחטין אותו בכל יום אלא בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה, כדי שיהיה להן פנאי להקריב שאר קרבנות, לפי שאסור לשחוט קרבן אחריו. וערב פסחים היה התמיד נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמונה ומחצה, כדי שיהיה להן פנאי לשחוט פסחיהן. חל ערב פסחים להיות ערב שבת, היה נשחט בתחלת זמנו בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה, כדי שיהיה להן פנאי לצלות פסחיהן קודם שיכנס השבת.

ענין ב (במ' פי' כחב) תשקמו – זקא-גדול, ענין בעל שלוש נקודות, לתקריב לי – מרכא טפחא – יתור לרבות אפיון – תכונה על (כחב) תשקמו ... לי – משלי היינו מכספי צבור שנתתי פרנסתם למעט כספי כהנים כחובה, כחב) במועדו – סלוק מגביל להודיע כי "לי – משלי" יהיה במועד הקבוע בכל יום בשחרית ובין הערביים, ללא עיכוב, אף בטומאה, שלא כקרבנות פרטיים שאין מועד קבוע להם.

נקודה א' ע"פ [בבלי תענית יז,ב] – בהכרעת רבנן נגד הצדוקים תמיד של ציבור ולא תמיד של יחיד, נתמך בטעם (כחב) את-קרבני – מקף כבורר בין שיטת רבנן תמיד של צבור ובין שיטת הצדוקים תמיד של יחיד נקודה ב' מוקרב כל יום בין בטהרה בין בטומאה

נקודה ג' אפשר שהיא שאין לכהנים חלק בו ולכן לא תורמים את תרומת הלישכה או נקודה ג' שהכהנים הם שלוחי ה' ולא שלוחי ישראל ולכן צריך מעמדות של לויים וישראל שייצגו את ישראל.

(א) [בבלי יומא יט א] דאמר רב הונא בריה דרב יהושע: הני כהני – שלוחי דרחמנא נינהו.

(ב) [בבלי נדרים לה ב] גמ'. איבעיא להו: הני כהני, שלוחי דידן הוו או שלוחי דשמיא? ...

[בבלי נדרים לו א] ... אלא שפיגולן פיגול; אי אמרת בשלמא שלוחי דשמיא הוו, היינו שפיגולן פיגול, אלא אי אמרת שלוחי דידן הוו, אמאי פיגולן פיגול? לימא ליה: שליחא שויתך לתקוני ולא לעוותי! אמרי: שאני גבי פיגול, דאמר קרא: (ויקרא ז) לא יחשב לו, מכל מקום.

(במ' גמג) ניהי – תלישא-קטנה אפשר מרמזת לשיעור 24 משמרות לוי, וזה מקשר אל-(במדבר א,ג) ואתה הפקר את-הלויים – פזר מונח תלישא-קטנה, פזר ב-(במדבר א,ג) ואתה עשוי ללמד על כ"ד משמרות כהונה ואילו 24 מעמדות ישראל נלמדים מהבא:

(במדבר א,ג) ויעשו בני ישראל ככל – תלישא-גדולה בלמוד אלפניה מרמזת אל שיעור כ"ד משמרות – מעמדות ישראל

ומה שכתוב (במדבר פי' כחב) תשקמו – זקא-גדול, ענין של שלש מעמדות בשעת קרבן תמיד, נתפרש שזה בכ"ד משמרות שמרומזים ב-

(במדבר א,ג נד) ועוד (במ' א,ג) ויעשו בני ישראל ככל – תלישא-גדולה בלמוד לאחריה בתפקיד כעין מחיצות שמספרן בטעם זקא-

גדול של (במ' פי' כחב) תשקמו, בתפקיד של הערך שלש כמרמז לשלש מעמדות בשעת קרבן תמיד

ענין ג הנהגת משמרת למשמרת –

(א) [רש"י בבלי תענית כז] תקנו מעמדות שיהיו כהנים ולויים וישראלים עומדים על גביו (טט- של קרבן התמיד) משמרת הכהנים,

הלויים והישראלים כנציגי בני-ישראל לחזות בהקרבת קרבן התמיד שהוא קרבן צבור

(ב) חלוקת הכהנים לעשרים וארבעה משמרות שרובן עובדות שני שבועות בכל שנה, ומיעוטן עובדות שלושה שבועות בשנה ובמקביל להן המעמדות של הלויים והישראלים.

[בבלי תענית כז,ב] וישראל שבאותו משמר מתכנסין בעריהן וקורין כמעשה בראשית. מנהגי מילי? אמר רבי יעקב בר אחא אמר רב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: **תנח**, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תכיר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרפא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תכיר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תכיר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תכיר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק | – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרישי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולמוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מציצה. עפירה. שגגה = שכחה: פוזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

אסי: אלמלא מעמדות לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר (בר' לך טו,ח) **וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי ה' (קרי א-לקים) בַּמָּה אֲדַע כִּי אֵיךְ שָׁנָה**: אמר אברהם: רבונו של עולם! שמא ישראל חוטאין לפניך אתה עושה להם כדור המבול וכדור הפלגה? אמר ליה: לאו. אמר לפניו: רבונו של עולם, הודיעני, במה אירשנה? אמר ליה: (בר' לך טו,ט) **וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי קַתָּה לִי עֲגֹלָה מְשֻׁלָּשֶׁת וְעַז מְשֻׁלָּשֶׁת וְאֵיל מְשֻׁלָּשׁ וְחָר** **וְגֹזֵל**: אמר לפניו: רבונו של עולם, תינח בזמן שבית המקדש קיים, בזמן שאין בית המקדש קיים מה תהא עליהם? – אמר לו: כבר תקנתי להם סדר קרבנות, בזמן שקוראין בהן לפני – מעלה אני עליהם כאילו הקריבו לפני, ואני מוחל להם על כל עונותיהם. **רש"י בבבלי תענית כז,ב**, אמר רב אסי לפי שאלמלא מעמדות – עיסקי קרבנות שישראל עושין, הן היו כלים בחטאן, ומשהן כלין – שמים וארץ העומדים בזכותן אין מתקיימין כו' כאנשי דור המבול – שמאחר שהן כלין אין העולם מתקיים, והואיל שעל עיסקי קרבן העולם עומד, לכך קורין אנשי מעמד בעריהן במעשה בראשית.

כבר תקנתי להם כו' – כל זמן שקורין בהן כו' מהיכא יליף לה להאי, גמגום.

(בר' לך טו,ח) **וַיֹּאמֶר** – חצי פסוק ללא טפחא היינו דבר מחלט ללא שנויים (טפחא באחד מתפקידיה – שנוי)

מוצע לומר כי בפסוק הבא נמצאת התשובה לשאלת רש"י.

במדבר פינחס כח,ב: **צו את־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת־קַרְבְּנֵי לַחֲמֵי לְאִשֵּׁי רִיחַ נִיחֹחַי תִּשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ**: קרבנות התמיד

(במ' פי' כח,ב) **נִיחֹחַי תִּשְׁמְרוּ** – זקף-קטן זקף-גדול בתפקיד אחד מרפ"ה ניצוצים הקדושים המייצגים ידע א-לקי ששרשם בשופר עליון ואמירתם, כמו עשרה מאמרות בהם נברא העולם מקיימת את הפרט בבריאה שעמם נברא ואליו נועדו לקיימו בכל רגע. כאן הפרט הוא כ- **[בבלי תענית כז,ב]** אמר רבי יעקב בר אחא אמר רב אסי: אלמלא מעמדות לא נתקיימן שמים וארץ, ופי' **[רע"ב אבות פ"א,מ"ב]** לא נברא העולם אלא בשביל שלשה דברים הללו התורה ו-העבודה ו-גמילות חסדים, ו-**[תוסי'ט]** במסכת **[מגילה לא]**. והתם הכי אתמר אמר ר' אמי אלמלא מעמדות לא נתקיימן שמים וארץ (ולא שלא נבראו).

(במ' פי' כח,ב) **נִיחֹחַי תִּשְׁמְרוּ** – זקף-קטן זקף-גדול, **נִיחֹחַי** זקף-קטן בתפקיד שני לימודים ב- **תִּשְׁמְרוּ** זקף-גדול שבכל למוד מהשניים יש שלושה למודים, כלהלן:

[משנה אבות פ"א,מ"ב] [*] שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה הוא היה אומר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים:

[משנה אבות פ"א,מ"ח] [*] רבן שמעון בן גמליאל אומר על שלשה דברים העולם עומד על הדין ועל האמת ועל השלום שנאמר (זכריה ח) אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דרגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ...; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישי; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכה: **תלישא-גדולה** = **תלישא** – דרוש בפסוק ולפינו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכה: **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

במדבר פינחס כתב, ג:

[ב] צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו:
[ג] ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד:

הסוגיה: שיר על קרבן ציבור, שלוש ההפסקות בו, שלוש תקיעות "תקיעה תרועה תקיעה (תר"ת)" בכל הפסקה (סה"כ תשע קולות) מקורות: מסכת סוכה נה, מסכת ראש השנה לג, ערכין

מנין שהיה שיר על הקרבן? נדרש ב-**[בבלי ערכין יא,א]** אמר רב יהודה אמר שמואל: מנין לעיקר (מצוות) שירה מן התורה? שנאמר: **(דב' שפ' יח,ז) (שָׁרָת בְּשֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ, אִיזְהוּ שִׁירֹת שְׁבַשְׁשׁ)**, איזהו שירות שבשש? זה שירה. (ראה **(בב' בהע' ת,יט)**). אבל משום מה דרך הדרשה המקובלת היא כפי **רש"י (דה"ב כט,כה) פ' בנדר ה' המצוה בנדר נביאיו** - לשורר הלויים בכלי שיר לא כתוב בתורה שיהא קרבן טעון שירה אלא מצות ה' שזוהי ביד נביאיו לשורר על הקרבן ורבותינו פ' **במסכת ערכין** מניין שהלויים טעונים לשורר בכלי שיר דכתיב **(בב' דמז) עֲבַדְתָּ עֲבָדָה** איזוהי עבודה שצריכה עבודה אחרת עמה היא אומרת זה השיר בכלי שיר, **ועֲבַדְתָּ מִשָּׂא (בב' דמז)** נכון לפרש על השיר כדכתיב **(דה"י א טו,כב) וּכְנַנְהוּ שֵׁר-הַלְוִיִּם בְּמִשָּׂא יֶסֶר בְּמִשָּׂא כִּי מִבֵּין הוּא:** שהיה ממונה להרים קול הנגון של שיר: (בהשוואת המלים משא – משא, ע"פ רש"י – היה שר במשא – בנשאות השיר, מייסר ומוכיח על המשא בנגון נעימות שיר, אם להרים קול אם להשפיל (כעין מנצח של תזמורת ומקהלה)

דברי הימים ב כט,כה: ונעמד את הלויים בית ה' במצלתים בנבלים ובכנורות במצנת דניד ונגד חנה-המלך ונתן הנביא פ' בנדר ה' המצוה בנדר נביאיו: דה"ב כט,כו: ונעמדו הלויים בכלי דוד והתקנים בהצצרות:

דה"י ב כט,כז: פ ויאמר חזקיהו להעלות העולה להמזבח ובעת התל העולה התל שיר-ה' והתקצרות ועל-ידי פלי דניד מלך-ישראל: רלב"ג (כז) ובעת התל העולה התל שיר-ה' - למדנו, כי הלויים היו משוררים בפה ובכלי יחד והכהנים מחצצרים בחצוצרות, מעת התחיל העלאת העולה עד שתכלה העולה ותשלם העבודה. ומזה המקום נלמד, שלא היו משוררים בעת העלות מנחתה ונסכיה (ע"פ בב' כט,לא). טט - סיום פ' הרלב"ג דורש ברור כי השיר נאמר בשעת ניסוך היין והרלב"ג מפרש שלא שוררו בנוסכים.

רש"י (דה"ב כט,כו) והתקנים בהצצרות - ככתוב (במדבר בהעלתך יח) וכני אהרן התקנים יתקעו בהצצרות:

האם אפשר לומר שהפסוקים האלו שהם אסמכתאות, מלמדים כי השיר על קרבן ציבור הוא הלכה למשה מסיני?

אחרי שדרשנו את פסוקי התקיעות ליוה"כ של שנת היובל, לר"ה של כל שנה ושל קרבנות ציבור, מוצע מקור בתורה בפסוקי קרבן התמיד שמרכז את כל הנושאים ביחד: שיר על הקרבן, לשלוש ההפסקות, ולאורך הזמן לתקיעות ולתרועות, וכן היקף מקרבן התמיד לקרבנות צבור אחרים.

במדבר פינחס כתב, ג:

[ב] צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו להקריב לי במועדו:
[ג] ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עלה תמיד:

[ב] תשמרו – זקא-גדול, בתפקיד שלוש אפשר כפי **רש"י (בבלי סוכה נג,ב) תשע** (קולות של תקיעות) **לחמיד של שחר** – ... ושלשה פרקים היו בשיר: שהיו מפסיקין בו, ותוקעין הכהנים בחצוצרות ומשתחווים העם כדתנן במסכת תמיד (פ"ז מ"ג) ... על כל פרק - תקיעה, ... ועל כל תקיעה היתה תרועה באמצע, ופשוטה לפנייה ולאחריה. דרך פירוש זאת נותנת פירוש נוסף על פירוש אחר לזקא-גדול שעל כל קרבן תמיד עמדו כהנים, ליום, ישראלים.

נדרוש את **(במד' פ"ב כתב) את קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו** בכעין מידות שונות

את קרבני לחמי – קדמא ואזלא, כעין כלל מלמד על קרבנות ציבור

ע"י מידה גורעין ומוסיפין על הקרא **לחמי לאשי ריח**, בשעה ש- **מילא** – נסך, ינגנו **שיר** כפי **רש"י (בבלי ברכות לה,א)** שאין אומרים - הלויים שיר של קרבן במקדש אלא על היין, כשמנסכין נסכי מזבח.

הסברים לטעם יתיב במלת: (א) ריח – יתיב בתפקיד יושב היינו חניה, ועוד טעם יתיב בתפקיד בדיוק כך לדרוש שלוש חניות – שלושה פרקים בשיר כמסובר להלן. חניה ראשונה בשיר **ניחחי** – זקא-קטן בתפקיד שתיים, לדרוש את השימוש באות **ח** שתי פעמיים, בפעם השניה מתקבלת המלה **ניחח** – חניה שניה בשיר, מהמלה **ניחחי** נותרו האותיות **חי** והמלה **תשמרו** נקה את האותיות **תמ** – מתקבלת המלה **חיתמ** היינו חניה שלישית בחתימה של השיר, דבר המרומז במלה המתקבלת מהאותיות שנותרו ממלת **תשמרו** שהן **שרו** – שירו של קרבן צבור. סיכום הדרשה בשעה ש- **מילא** – נסך ינגנו **שיר** עם שלוש חניות – שלושה פרקים בשיר, **יחג** – חניה ראשונה בשיר, **ניחח** – חניה שניה בשיר, **חיתמ** היינו חניה שלישית בחתימה של **שרו** – שירו של קרבן צבור.

(ב) ריח – יתיב, עומד במקום טעם פשטא במלה בת הברה אחת, או מלה מלעלית בת שתי הברות. אפשר כי מצד טעם יתיב, זה בתפקיד של בדיוק כך צריך להיות המספר הנדרש להלן, ואפשר כי מצד טעם פשטא בא ללמד כי אותיות **יח** בגי' 18 מלמדות על 9 טרומיטין בתקיעה הפשוטה לפני התרועה ו-9 טרומיטין בתקיעה הפשוטה אחרי התרועה. אלו תשע יבבות קצרות של קול התרועה ע"פ **[בבלי ראש השנה לג,ב]**.

[ג] ואמרת להם זה האשה – פעמיים זקא בין שני קיסרים, כעין היקף או בנין אב, מקרבן תמיד לקרבן מוסף ואולי לשלמי צבור, שיהיו במעמדות, בניסוך, בשלושה פרקים בשיר על הניסוך ותר"ת לכל פרק, סה"כ שלוש תר"ת.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוות האמנותי – ההללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגזול, תור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרנא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בהצ' פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כול, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתרשבע"פ.

1.13 במדבר פינחס כהי (התשפ"ג) (בהשתתפות נחלת יעקב)

במדבר פינחס כהי: וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרְבוּ לָהּ כְּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה תְּמִימִים שְׁנַיִם לְיוֹם עֹלָה תִּמְדוּ:

(כח,א) וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה – פעמיים זקף בין שני קיסרים, כעין היקש או בנין אב, (פתוח על מה שפורסם בהתשפ"ב) מקרבן תמיד לקרבן מוסף ובכלל לכל קרבנות צבור, שיוקרבו כמצוה לתמיד (כח ב-ה), שיהיו לשם אִשָּׁה (יש בזה למודים אחדים), עם מנחה ונסך, שיהיו במעמדות, בשלושה פרקים בשיר על הניסוך ותקיעה תרועה תקיעה לכל פרק, סה"כ שלוש תר"ת. . . .

(כח,א) וְאָמַרְתָּ לָהֶם – מונח זקא-קטן – מוצע לומר כי זקא-קטן מרמז לשני למודים הבאים: (למוד א) [רש"י] אזהרה לב"ד (למוד ב) [שפת"ח] שיהיו לישראל על התמידים (כגון מחצית השקל). [אילת השחר] (כח,א) וְאָמַרְתָּ לָהֶם. פרש"י אזהרה לב"ד. יל"ע איזה ב"ד מוזהר על הדבר, האם סנהדרי גדולה דלשכת הגזית, או שהי' ב"ד מיוחד שממונה לדברים אלו (ובכתובות י"ב א' כתוב שהי' ב"ד של כהנים, אבל לא נזכר לענין זה):

דבר אחר (כח,א) וְאָמַרְתָּ טעם מונח עשוי לרבות זוגות נוספים של למודים מטעם זקא-קטן. להלן מוצג זוג למודים נוסף

(כח,א) וְאָמַרְתָּ לָהֶם – זקא-קטן (למוד א) איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחך; (למוד ב) כבש אחד בבקר, כבש אחד בין הערבים.

המקור (במדבר רבה וילנא) (פרשת נשא) פרשה יב סימן ג] ... בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא (כח,א) צו את בני ישראל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֶת-קִרְבָּנֵי לַחֲמֵי לְאִשִּׁי אמר משה מי יוכל להספיק לו קרבנות אם אנו מקריבין לפניו כל חיתו שדי ועורכין כל עצי לבנון אינו מספיק לו שנאמר (ישעיה מ,טז) וּלְבָנוֹן אֵין דִּי פַעַר וְסִיחָיו אֵין דִּי עֹלָה: ס אמר לו הקדוש ברוך הוא איני מבקש לפי כחי אלא לפי כחך (כח,א) וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה וגו' ולא שניהם בבת אחת אלא (כח,ד) אֶת-הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֶּקָר וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים: להלן מוצגים שני מקורות לזוג למודים נוסף (למוד א) [רעיא מהימנא פינחס] [ש"ת הרב"ז או"ח י"ד הערות סימן נה הערה א] (כח,א) וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרְבוּ לָהּ. פקודא דא לקרבא (מצוה להקריב) תמידין ומוספין לה'. אע"ג לקרבנין כלהו לה', איהו נטיל כלא ופליג קרבנין למשרייין דיליה (פלוגי (כנראה כהן) חשב על חלק לצרכיו). (מאלו שלצרכיו) מנסין פליג (חשב או נתן) לכלבים. אינון קרבנין פסולין (שנותנם לסמא"ל כלב ולמחנותיו. בשביל זה היתה יורדת צורת כלב לאש המזבח, ומהם לשדים שיש בהם בהמות, ומהם כמלאכי השרת, ומהם כאנשים.)

(למוד ב) [במ"ד פינחס] (כח,ד) וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים: א"ר יהודה בן ר' סימון מעולם לא היה אדם בירושלים ובידו עון, כיצד תמיד של שחר מכפר על עבירות שבלילה ושל בין הערבים מכפר על עבירות שנעשו ביום. מ"מ לא לן בירושלים ובידו עון שנאמר (ישע' א,כא) צַדִּיק גִּלְיוֹן פָּה (כח,א) זֶה הָאִשָּׁה – יתיב זקא-קטן

[ספרי במדבר פינחס פיסקא קמב] (כח,ד) אֶת-הַכֶּבֶשׂ אֶחָד למה נאמר לפי שהוא אומר (כח,א) וְאָמַרְתָּ לָהֶם זֶה הָאִשָּׁה אֲשֶׁר תִּקְרְבוּ לָהּ (וגם נאמר) (שמ' תצ' כט,לח) וְזֶה אִשָּׁה תַעֲשֶׂה עַל-הַמִּזְבֵּחַ כְּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה שְׁנַיִם לְיוֹם תִּמְדוּ: שומע אני יקריב ארבעה תלמוד לומר (כח,ד) אֶת-הַכֶּבֶשׂ אֶחָד שלא להוסיף ושלא לגרוע.

[אור-החיים] – לבל יחשבו כי מה שיצו ה' כבש אחד וגו' לתמידין הוא לצד ההסתפקות ולא לשיעור הנגבל בשלילת היותר ממנו והפחות ממנו, לזה יחד אמירה להגביל הדבר ואמר זֶה הָאִשָּׁה (טט-יתיב זקא-קטן) זֶה הָאִשָּׁה ולא יותר ממנו ... נמצאת אומר שבפסוק ראשון (כח,ב) צו את בני ישראל וגו' נצטוו על התמדת הקרבת התמידין ובפסוק זה (כח,א) נצטוו על שיעור הקרבת התמידין

(כח,א) זֶה – יתיב – ע"פ [אור-החיים] בתפקיד לא יותר ולא פחות, השיעור או הענין במדויק, [במ"ד נשא יב,ג] כבש אחד בבקר, כבש אחד בין הערבים. היות וכתוב ב-(שמ' תצוה כט,לח) תוכן כמעט זהה היינו סבורים שיש ארבעה תמידין. לומד כאן שהנאמר ב-(שמ' תצוה כט,לח) והנאמר בפינחס חד הוא ע"פ (כח,ד) אֶת-הַכֶּבֶשׂ אֶחָד. בעזרת [ירושלמי פסחים פ"ה ה"ג (שוטנשטיין)] (שנינו במשנה) שחטו קודם (תחילה) לפסח (לפני הצות) פסול. (שחטו) לאחר הצות מיד כשר (אפילו) קודם לתמיד כשר. ותני (בברייתא נאמר) כן יכול (היית לחשוב) אם קדם פסח לתמיד לא יואחר התמיד (של בין הערביים לא יואב באותו יום כלל) תלמוד לומר (שמ' תצ' כט,מא) תַעֲשֶׂה רִיבָה (לעולם תעשה גם אם הקריבו הפסח לפניו. פסוק (כט,מא) יתר כי כבר נאמר ב-(כט,לט) אותו דבר, לכן דורש רבוי).

בקטע זה יש שלושה לימודים. (א) פסח קודם הצות פסול (ב) פסח אחר הצות קודם התמיד של בין הערביים כשר (ראה התנאים בהמשך) (ג) מצב (ב) אינו מבטל את התמיד של בין הערביים. לימוד (ב) ו-(ג) קשורים לתמיד של בין הערביים. (הירושלמי מדייק מהברייתא עוד הלכה) אמר רבי אבין מתניתא אמרה פסח עצמו כשר (אם הקדימו לתמיד כ"י) אין תימר (אם תאמר) פסול כמי שלא קדמו (אין משמעות להקרבנו לפני התמיד, כאילו לא הקריב הפסח. מזה מוכיחה הברייתא היות והפסח כשר והתמיד כשר). בקטע זה יש לימוד אחד. הוא הסבר ללימוד (ב) ו-(ג) בקטע הקודם. תמן (בברייתא) את אמר (זריקת) דם תמיד ו(הקרבת)איברי (למזבח) קודמין (לעבודת)פסח ופסח לקטורת והקטורת להטבת הנרות (במנורה) וכאן) את אמר הכין (ובמשנה אתה אומר שדי בזה שדם התמיד יזרק קודם לדם הפסח שממס בו בינתיים עד זריקתו אחר דם התמיד, ואינך אומר שימתין עם זריקת דם הפסח עד אחרי הקרבת איברי התמיד כמו בברייתא. משמע שהקטרת איברי תמיד אינה קודמת לפסח). א"ר לא כאן (בברייתא) ב(פסח)חי (לכתחילה ימתין לסיום הקרבת התמיד) וכאן (במשנה) ב(פסח)שחוט (ממס בדמו וזורקו אחרי זריקת דם) התמיד (ואינו ממתין להקרבת איברי התמיד):

בקטע זה יש לימוד לזריקת דם פסח אחרי זריקת דם התמיד קודם להקרבת אברי התמיד. (זה כאשר הפסח נשחט לפני תמיד הערב) בקטע זה יש לימוד לזריקת דם פסח אחרי זריקת דם התמיד ואחרי הקרבת אברי התמיד. (זה כאשר הפסח נשחט אחרי תמיד הערב) (כח,א) כְּבָשִׁים – קדמא בתפקיד הקדמה. בשחר קרבן תמיד קודם לכל קרבן אחר. תמיד של בין הערביים בד"כ הקרבן האחרון. המשנה הבאה מלמדת על הקדמת זמן קרבן תמיד שבין הערבים. [משנה פסחים פ"ה מ"א*] תמיד (של בין הערבים) נשחט בשמנה ומחצה וקרב בתשע ומחצה בערבי פסחים (מקדימים) נשחט בשבע ומחצה וקרב בשמנה ומחצה בין בחול בין בשבת חל ערב פסח להיות בערב שבת (מקדימים וקרבן תמיד של בין הערבים) נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה והפסח אחריו: אם קרבן הפסח נשחט לפני קרבן התמיד של בין הערביים, דמו יזרק על יסוד המזבח רק אחרי זריקת דם התמיד על המזבח. מחוסר כפורים שמשום מה לא הקריב קרבנו בבוקר מקריבים קרבנו אחרי תמיד של בין הערבים כדי שיוכל לאכול מקרבן הפסח.

(במ' פי' כח,א) כְּבָשִׁים בְּנֵי-שָׁנָה תְּמִימִים שְׁנַיִם לְיוֹם

(כח,א) בְּנֵי-שָׁנָה – מקף כבורר בין עד מלאות שנתו הפרטית של הכבש ובין שנת עולם ובין שמלאה לו שנה. כאן עד מלאות שנתו הפרטית. [ספרי זוטא (הורוביץ) (כח,א) בְּנֵי-שָׁנָה, בן שנה לעצמו ולא בן שנה למנין עולם:]

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה וכו' – התשפ"ג: **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: **מונת** – רבו; **מחפץ** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבו; **דוגא** – מצרף; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונת רביע** – לפחות 4; ... **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקש; השלישייה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = **גרש** = **גרשייב** – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק ששור, מחיצה. עפירה. שגגה = שכהה: **תלישא-גדולה** = **הלשא** – דרוש בפסוק ולפניו ששור. מחיצה. עפירה. שגגה = שכהה: **פיר** – דרוש מהפסוק רעיו לנושאים/אחרים בתשובע"פ.

(כח,א) בנני-שגגה תמימים שגגה ליום – הכתוב מרמז לשתי תבניות טעמים ומוזה לשני ענינים. **(תבנית א)** דרגא תבר מרכא טפחא, קבוצת פרטים, העשויה להתרחב, הקשורים ל-**(ענין א)** או **(הלכה א)** ושעל כל פרט חל אותו **(ענין א)** או אותה **(הלכה א)**.
(תבנית ב) תמימים שגגה ליום – תבר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים, העשויה להתרחב, הקשורים לענין **(ב)** או הלכה **(ב)** ושעל חלקם **(מהבסיס וההרחבה)** לא חל ענין **(ב)** או לא חלה הלכה **(ב)** בקשר לענין.
מוצעים הסברים ל-**(תבנית א)**

(הסבר א) מה שהוצג לעיל **(כח,א) ואמרת להם זה האשה** – פעמיים זקף בין שני קיסרים, זה היה הרעיון של כעין היקש או בנין אב, ובתבנית כאן זה התוצאה של ההיקש מקרבן תמיד לקרבן מוסף ובכלל לכל קרבנות צבור, שיוקרבו כמצוה לתמיד **(כח ב-ה)**, שיהיו לשם **אשה** (יש בזה למודים אחדים), עם מנחה ונסך, שיהיו במעמדות, בשלושה פרקים בשיר על הניסוך ותקיעה תרועה תקיעה לכל פרק, סה"כ שלוש תר"ת.

(הסבר ב) כל כבש של תמיד מכפר כנלמד ב-**[מדרש תנחומא (ורשא) פרשת פינחס סימן יג]**
(כח,א) ואמרת להם זה האשה אשר תקריבו לה' כבשים בנני-שגגה תמימים שגגה ליום, לא שניהם בבת אחת אלא **(כח,ד) את-הכבש אהד מעשה בכקר ואת הכבש השני מעשה בין הערבים**: אמר רבי יהודה בר סימון מעולם לא לן אדם בירושלים ובידו עון, כיצד תמיד של שחר מכפר על עונות שנעשו בלילה תמיד של בין הערבים מכפר על עונות שנעשו ביום, מ"מ לא לן אדם בירושלים ובידו עון שנאמר **(ישעיה א,כא) צדק גילו פה**.

(הסבר ג) בדרך מוסר, קבוצת הפרטים הם כבש התמיד והאדם. מה שנעשה בכבש במעשה יחשוב האדם במחשבתו שנעשה בו. **[אלשיך (כח,א)]** ראוי לשים לב למה כפל צו ואמרת. וגם מה ענין ריבוי האת. וגם אומרו קרבי ואומרו לחמי. ועוד אומרו ואמרת פעם שנית. אך הגה בפרשת ויקרא כתבנו, כי עיקר הקרבן הוא מה שהוא חוץ למציאותו כתוספת עליו. הוא מה שיוכין האדם בהקריבו הקרבן, שהוא כי את עצמו הוא מקריב, ומי יתן והיה כדאי להיות הוא עצמו קרבן כיצחק. ולכן מעתה הוא מצדיק עליו את הדין, שכל מה שנעשה כבעל חי ההוא כשחטיטה והפשט וניתוח וכל יתר עבודות, היה ראוי ליעשות בו. וכך הוא מקבל על עצמו, ומורה לו יתברך שנתן בעל חי תורתו. נמצאו בקרבן שני דברים. אחד במחשבתו. שנית המעשה.

מוצעים הסברים ל- (תבנית ב) **תקיר מרכא טפחא [תורה תמימה = תו"ת] (כח,א) שגגה ליום** – מהו ליום – כנגד היום^ט, או אינו אלא חובת היום, כשהוא אומר **(במ' פי' כח,ד) את-הכבש אהד מעשה בכקר וגו'**, הרי חובת היום אמור, הא מה אני מקיים **(כח,א) שגגה ליום** – כנגד היום (מקום השמש), הא כיצד, תמיד של שחר היה נשחט על קרן צפונית מערבית **(בשעה שהשמש במזרח, השוחט פונה עורף לשמש)** ושל בין הערבים על קרן מזרחית צפונית^י **(בשעה שהשמש במערב, השוחט פונה עורף לשמש)** **[תמיד ל"א ב']**:

[תו"ת הערה ט] יתכן דהדיוק הוא מדלא כתיב ליום (בשו"א) וכמו מיום ליום (אסתר ג, ד) כה עשו ליום ביום (דה"ב כ"ד, י"א), וכתיב ליום **(בפת"ח הידיעה)** אף שלא הזכירו מקודם, משמע דעל דבר ידוע או נראה לכל יכוון, (וכמו שכתב בכגון זה הרמב"ם בפ"ה לתורה בפסוק את השמים ואת הארץ, ולכן באו ב"ה"א הידיעה להורות כי על אלה הנראים ידבר, ע"ש), ולכן דריש להכונה כנגד השבש הנראה לכל, והשמש נקרא גם יום, וכמ"ש שיחזקאל ל', ועיין באות הסמוך:

[תו"ת הערה י] וכתבו המפרשים שדבר זה קבלה היא, ומסמכוהו איתור לשון שנים ליום, אחרי דכתיב את הכבש אחד תעשה בכקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים, וממילא מבואר דהו שנים, אבל לפי מש"כ בריש פסוק הקודם את ב' ואות ד' שכל ענין ותכלית התמידין היה כדי להמשיך את הלכות מעבודת השמש שהיו משתחיים ועובדים לה האומות פעמים ביום בזריחתה ובשקיעתה, יעו"ש, וידוע שהשמש זורח מצד מזרח ושוקע לצד מערב, לכן כונת המצוה לשחוט את התמיד של שחר על קרן מערבית ושל בין הערבים על קרן מזרחית, דבאופן כזה פונים כנגד היום, כלומר שפונים עורף לשמש, ובוה יחלש כח האמונה בעבודת השמש, וכ"כ בס' החוה"מ:

[אילת השחר (כח,א) (כח,א) שגגה ליום] פרש"י כפשוטו ועיקרו בא ללמד שיהיו נשחטין כנגד היום תמיד של שחר במערב ושל בין הערבים במזרח של טבעות. משמע שזה דין דאורייתא (אפי"א אם אינו מעכב), והרמב"ם (הל' תמידין ומוספין פ"א הי"א) כתב דברי קבלה הן שיהיו נשחטין נגד השמש:

(כח,א) תמימים שגגה ליום – תבר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים, העשויה להתרחב, הקשורים לענין **(ב)** או הלכה **(ב)** ושעל חלקם **(מהבסיס וההרחבה)** לא חל ענין **(ב)** או לא חלה הלכה **(ב)** בקשר לענין.
[תו"ת הערה י] ממעט את עם ישראל מכל העמים שהם עובדים לשמש, ועם ישראל פונה עורף לשמש.

במדבר פינחס כח ב ד

[ב] צו את-בני ישראל ואמרת אליהם את-קרבני לחמי לאשי ריח ניחחי תשמרו לי להקריב לי במועדו:

[ד] את-הכבש אהד מעשה בכקר ואת הכבש השני מעשה בין הערבים:

[ירושלמי תענית פ"ד ה"ד (וילנה כב א)] [פירוש אור שמחה], [תוספות ראשונים] ד"ה אמר ר' אחא וגו' . [ובערכי התנאים והאמוראים] כתב ... ותמידין שהיו צדוקים אומרים שהיחיד מתנדב משום דכתיב **(במ' פי' כח ד) תעשה (או **מעשה**) לשון יחיד, וחכמים אומרים **(במ' פי' כח ב) תשמרו** שיהו באים מתרומת הלשכה. נראה אם [רצה] יחיד למסור לציבור יפה דמן התורה מותר לקבל. דהאי דפליגי בגופו של קרבן משום שמה, אבל בודאי לא פליגי וכו' (טט במכשירי קרבן כגון עצים שיחיד מתנדב לצבור.)**
אם משתמשים במלת **מעשה** בטעם טפחא ללא מרכא לפניה בתפקיד שינוי זה ירמזו למפורש לעיל נראה אם [רצה] יחיד למסור לציבור יפה דמן התורה מותר לקבל.

[ירושלמי פסחים פ"ה ה"ג (שוטנשטיין)] (שינוי במשנה) שחטו קודם (תחילה) לפסח (לפני חצות) פסול. (שחטו) לאחר חצות מיד כשר (אפילו) קודם לתמיד כשר. ותני (בריתא נאמר) כן יכול (היית לחשוב) אם קדם פסח לתמיד לא יואחר התמיד (של בין הערביים לא יובא באותו יום כלל) תלמוד לומר **(שם) תצ' כט,מא) תעשה** ריבה (לעולם תעשה גם אם הקריבו הפסח לפניו. פסוק **(כט,מא)** יתר כי כבר נאמר ב-**(כט,לט)** אותו דבר, לכן דורש רבוי).

(שמות תצוה כט,לט) את-הכבש אהד מעשה בכקר ואת הכבש השני מעשה בין הערבים:

(שמות תצוה כט,מא) ואת הכבש השני מעשה בין הערבים קמנחת הכקר וינסכסוה מעשה-לה' ריח ניחח אשה לה':

(במדבר פינחס כח,ד) את-הכבש אהד מעשה בכקר ואת הכבש השני מעשה בין הערבים:

(במדבר פינחס כח,ה) ואת הכבש השני מעשה בין הערבים קמנחת הכקר וינסכסוה מעשה אשה ריח ניחח לה': פ
בארבעה הפסוקים **מעשה** (תמיד של בין הערביים) – טפחא ללא מרכא לפניה בתפקיד (שינה 1) ריבה, ללפחות ארבעה לימודים

(שמות תצוה כט,מא) תעשה (תמיד של בין הערביים) – טפחא ללא מרכא לפניה בתפקיד (שינה 1) ריבה (א) ריבה להקרבת התמיד זמן, (ב) שאם יעשה פסח אחרי חצות, לפני תמיד בין הערביים, יעשה התמיד אחריו (ג) לימוד לזריקת דם פסח אחרי זריקת דם התמיד קודם להקרבת אברי התמיד

(ד) לימוד לזריקת דם פסח אחרי זריקת דם התמיד ואחרי הקרבת אברי התמיד.

[אברבנאל פינחס] ... שבתחלה צוה לישראל שיקריבו ב' כבשים בכל יום ואח"כ צוה לכהן שהכבש היותר משובח ונבחר שבהם יעלה בכקר וזהו את-הכבש אהד מעשה בכקר רוצה לומר המיוחד שבהם בחשיבות.

את-הכבש – מקף בורר בין כל אחד משני התמידין לאותו יום, ובין המיוחד מבין שניהם